

Quaderns 184

QUADERNS DE PASTORAL

Revista del Centre d'Estudis Pastorals

Rivadeneyra, 6, 3r - Tel. 93 317 48 58 - Fax 93 302 51 09 - 08002 Barcelona

Director: *Francesc Pardo*

Cap de redacció: *David Vidal*

Consell de redacció: *Mercè Basté, Teresa Biayna, Manuel Claret, Quim Cervera, Antoni Deulofeu, Jordi Figueras, Ignasi Ricart i Antoni Serramona*

Correcció lingüística: *Núria Riera*

Impressió: I.G. Santa Eulàlia - Santa Eulàlia de Ronçana.

Dipòsit legal: B-25.506/1969

Amb llicència eclesiàstica

Subscripció anual : 31 euros

Preu d'aquest exemplar: 7,80 euros

Els articles publicats a Quaderns de Pastoral expressen solament l'opinió de llurs autors.

sumari

Pòrtic pàg. 7

I. L'apostolat associat dels laics: passat, present i futur

Laics, apostolat associat entre passat, present i futur pàg. 11

Per Guzmán M. Carriquiry, sots-secretari del Consell Pontifici per als Laics de la Santa Seu

L'autoconsciència eclesial renovada que va emergir del Concili Vaticà II va posar en relleu la vocació i la dignitat baptismal dels fidels laics, i va ressaltar la participació de tot el poble de Déu en el do sacerdotal de Crist. Alhora, aquesta autoconsciència va reafirmar, aprofundir i relançar la vocació missionera de l'Església. Així es destacava que l'apostolat dels seglars brolla de l'essència mateixa de la vocació cristiana, i que les circumstàncies actuals demanen un apostolat seglar molt més intens i ampli. Aquest apostolat comprèn el treball per evangelitzar i santificar els homes i per perfeccionar i saturar d'esperit evangèlic l'ordre temporal.

Vademècum del rector pàg. 47

Col·lectiu de Vicaris Episcopals de Catalunya i les Balears

Publiquem el document titulat *Vademècum del rector* elaborat pel Col·lectiu de Vicaris Episcopals de Catalunya i Balears. És un document que no pretén ser un recull exhaustiu de la doctrina i les normes que cal aplicar a la vida i al ministeri del prevere que es fa càrrec d'una comunitat parroquial, sinó que més aviat aporta un manual pràctic que recull criteris diocesans, tant administratius com pastorals, dels quals ens proveeix el seny i l'esperit evangèlic, i que s'ofereix com un servei als preveres, especialment als rectors.

II. VI Jornades d'Apostolat Seglar per a Preveres: el prevere, acompanyant del camí de la fe

Presentació pàg. 61

Per Antoni Matabosch, Delegat episcopal d'Apostolat Seglar de Barcelona

De la no fe a la fe pàg. 63

Per Gabriel Amengual, prevere de Mallorca, consiliari i professor de Filosofia a la Universitat

L'autor repassa quin és el clima cultural i els hàbits de vida d'avui: nihilisme, narcisisme, fragmentació de la vida, uniformització, pragmatisme, individualisme... Això, tot plegat, no és només efecte de la secularització, hi va més enllà i apunta a un canvi radical que no afecta només el comportament religiós. En aquest sentit, cal admetre que la religió no només no ha estat substituïda, sinó que floreix com mai. Però en el nostre àmbit cultural, la religió ja no actua com una cosmovisió central, sinó múltiple i desinstitucionalitzada. La religió no desapareix, sinó que es transforma. En aquest sentit, l'autor proposa diverses actituds i accions davant d'aquesta situació. La pregunta no és tant què aporta el cristianisme a la societat, sinó què és la fe i quina identitat té.

De la fe a la fe pàg. 83

Per Joan Brulles, salesià, responsable de pastoral juvenil

El canvi d'època ens ha fet passar de la persona brúixola, que orientava la seva vida vers un nord fix tota la seva vida, a la persona radar, que va cercant i topant-se amb realitats noves a les quals reacciona i respon de forma nova o diferent segons la situació en què es troba. Aquest perfil humà requereix un estil específic d'educador i de pastor, atent a l'entorn, que viu la fe en grup i que reflexiona sistemàticament sobre la seva acció pastoral. A la llum d'aquests canvis l'autor proposa uns elements per a un itinerari d'educació en la fe avui.

Del creient a l'apòstol pàg. 93

Per Joan Carrera, Bisbe auxiliar de Barcelona

Una presentació viva de la fe sovint ja comporta que la persona esdevingui, al mateix temps, creient i apòstol. Altres vegades el pas de la fe a l'apostolat és un procés més lent. Aquesta activitat apostolar és clau als nostres dies, quan tenim una consciència

particularment viva que som pocs els segadors i que els sembrats són realment immensos. Cal que, al mateix temps que treballem amorosament en la restauració de la fe fragmentària de molts, ens dediquem a la creació d'obra nova que eixampli la família creient. Així, l'autor assegura que l'Església del futur serà, sobretot, una Església de convertits.

Del creient a l'apòstol (II) pàg. 100

Per Gaietà de Casacuberta, Delegat episcopal de Pastoral Obrera de Barcelona

L'autor aborda una perspectiva similar a la de l'anterior article, però tot partint de la seva experiència pastoral amb laics joves i adults. En aquests mons es fa evident que evangelitzar i sortir al carrer esdevé avui una tasca permanent i urgent. Però no hi ha evangelització sense evangelitzador. Avui patim un problema de vocació evangelitzadora, i són molts els cristians que fan la seva sense sentir-se cridats a comunicar la seva fe. Tot creient, tot deixeble, hauria de ser testimoni de la veritat, de la fe, i esdevenir, per tant, apòstol. Però, això sí, cadascú a partir del do rebut i del carisma propi.

III. Miscel·lània

El Congrés Eucarístic Internacional de Barcelona pàg. 111

Per Fidel Catalán, prevere de Barcelona i formador del Seminari menor diocesà

L'autor fa un repàs a la història de la convocatòria i la celebració del XXXV Congrés Eucarístic Internacional de Barcelona, del qual tot just hem commemorat els cinquanta anys. El text subratlla el paper decisiu i valent que hi va tenir la figura de l'arquebisbe Gregorio Modrego, que va haver de lluitar contra els inconvenients que plantejava una ciutat que no estava preparada per acollir un esdeveniment d'aquella magnitud, i contra un règim reticent primer i amb voluntat d'acaparar la repercussió pública de la convocatòria després. El bisbe Modrego va tenir cura de promoure una dimensió pastoral i social que va complementar el llegat pietós del Congrés.

Néixer d9 a la Seu pàg. 119

Grup de Seminaristes de Tarragona

L'Aplec de l'Esperit 2002 va tenir lloc a la Seu d'Urgell el diumenge de Pentecosta sota el lema Néixer d9, en referència a

l’afirmació de Pau en la carta als de Corint: “Tot aquell que és en el Crist és una nova criatura; ha passat allò que era vell, tot s’ha tornat nou”. Els autors recorden les dinàmiques que es van dur a terme durant tota la jornada, i subratllen aquelles conclusions més evidents d’aquesta magna concentració de jovent cristià.

IV. Cròniques de les diòcesis pàg. 125

V. Novetats bibliogràfiques pàg. 144

PÒRTIC

El número de *Quaderns de Pastoral* que teniu a les mans ens arriba en ple estiu, amb moltes activitats pastorals ja finalitzades –tot i que l'estiu és encara temps d'activitat, amb colònies i casals diversos– i amb alguns projectes de cara al curs que ve que comencen a perfilar-se a les nostres comunitats. En aquest context, volem fer una certa insistència en el concepte d'apostolat o d'evangelització, certament prou central en el discurs eclesial dels darrers anys, i ens volem preguntar què ha significat, quina és la seva importància avui, què aporta de cara al futur. Abordem el tema a través de la minuciosa reflexió d'un primera espasa en aquest àmbit de reflexió, Guzmán Carriquiry, sots-secretari del Pontifici Consell per als Laics de la Santa Seu.

Carriquiry parteix de l'experiència del Concili Vaticà II, que de primer va recuperar la dignitat i la importància dels laics, alhora que va aprofundir i relançar la missió evangelitzadora de l'Església, tot destacant que l'apostolat dels seglars brolla de la mateixa essència de la vocació cristiana. Aquesta activitat apostòlica, que vol “perfeccionar i saturar d'esperit evangèlic l'ordre temporal”, pren cos en els nostres moviments i associacions, a les nostres parròquies, en les quals tot sovint topem amb problemes i dificultats que, precisament, el *Vademècum del rector* que publiquem, elaborat pel Col·lectiu de Vicaris episcopals de Catalunya i Balears, vol descriure i evitar. Aquest *Vademècum* s'ofereix com un servei als preveres, especialment als rectors, als quals ofereix un recull pràctic de criteris diocesans, tant administratius com pastorals, per al seu bon govern.

D'altra banda, per bé que amb una innegable coherència temàtica, publiquem en aquest número, com ja és habitual, les ponències i comunicacions presentades a les *VI Jornades d'Apostolat Seglar per a preveres*, que aquest curs s'han celebrat sota lema *El prevere, acompanyant del camí de la fe*. En les quatre comunicacions d'enguany diversos autors repassen el camí de la no fe a la fe, de la fe a la fe, i del creient a l'apòstol. Com a conclusió, que cada creient, cada deixeble, hauria d'esdevenir testimoni de la veritat, de la fe, i ser, per tant, en aquest sentit, apòstol; això sí, cadascú a partir del do que ha rebut i del carisma propi. Avui, tanmateix, patim un problema de vocació evangelitzadora, i són molts els cristians que fan la seva sense sentir-se cridats a comunicar la seva fe.

En la secció de *Miscel·lània* us presentem un article de Fidel Catalán que rememora la celebració del Congrés Eucarístic Internacional de Barcelona, del qual enguany hem commemorat els cinquanta anys. S'hi traça un breu perfil de la figura de l'arquebisbe Modrego, artífex en molt bona part de la magna convocatòria i del seu èxit. Junt amb aquest article trobareu una breu memòria del que va significar una altra trobada multitudinària, per bé que més recent i adreçada només als joves, l'Aplec de l'Esperit 2002, celebrat aquest any a la Seu d'Urgell sota el lema *Néixer D9*.

El número acaba amb les cròniques de les diòcesis i les habituals novetats bibliogràfiques. Esperem que el número us sigui de lectura amena i d'utilitat pastoral i espiritual. Us desitgem cordialment que en gaudiu durant el vostre descans vacacional.

***I. L'apostolat associat dels laics:
passat, present i futur***

Laics, apostolat associat entre passat, present i futur

DR. GUZMÁN M. CARRIQUIRY, sost-secretari del Consell Pontifici per als Laics de la Santa Seu.

A la llum d'una autoconsciència eclesial renovada

“El Concili ha ratificat i ampliat –afirmà Pau VI– l'aportació que ja els moviments del laicat catòlic, des de fa un segle, ofereixen a l'Església pelegrina i militant”¹. I Joan Pau II, durant el seu primer viatge apostòlic, a Mèxic, adreçant-se a les organitzacions nacionals catòliques i laicals d'aquest país, deia: “Vosaltres sabeu bé que el Concili Vaticà II va recollir aquest gran corrent històric de ‘promoció del laicat’, aprofundint en els seus fonaments teològics, integrant-lo i il·luminant-lo completament en l'eclesiologia de la *Lumen Gentium*, convocant i impulsant la participació activa dels laics en la vida i en la missió de l'Església.”² Sabem que aquest corrent històric –un dels fets més significatius i rellevants del segle xx eclesial– fou generat i disposà d'impulsos successius en el procés de maduració d'una més profunda autoconsciència de l'ésser i la missió de l'Església en el nostre temps, que conflueix i s'expressa en el Concili Vaticà II. Cal “tornar al Concili” digué el Papa en el Jubileu de l'apostolat dels laics.

Ara bé, si considerem sintèticament el Concili Vaticà II des d'un punt de vista històric i com a totalitat orgànica –no pas com una suma de documents, comentaris i interpretacions–, es pot afirmar que assumeix i discerneix, transfigura i transcendeix, des d'un ressorgiment de la mateixa tradició catòlica, les instàncies crítiques que estan a la base de les vigències dominants de la modernitat, és a dir, la Reforma i l'Il·luminisme. Totes dues foren reivindicacions de sectors laicals emergents: la primera, reivindicant el sacerdoti universal dels fidels, no integrat; la segona, contraposant els drets dels homes als drets de Déu, la raó a la fe, la llibertat a la tradició, contra tota espiritualitat negadora del món. Doncs bé, la intenció del Concili –afirmava Joan XXIII– era precisament “posar el món modern en contacte

La intenció del Concili Vaticà II era precisament posar el món modern en contacte amb les energies vivificants de l'Evangelí.

1. Pau VI, Discurs al "Consilium de Laicis", 18 d'abril de 1967.
2. Joan Pau II, al·locució a les Organitzacions Catòliques Nacionals a Ciutat de Mèxic, 29 de gener de 1979.

amb les energies vivificants de l'Evangeli".³ La necessitat de l'*aggiornamento* apuntava com a resposta al llegat dramàtic de "trencament entre Evangeli i cultura" en la modernitat. L'esdeveniment conciliar va constituir, des d'aquesta perspectiva, la premissa d'una autèntica "reforma catòlica" i la premissa per a la gestació d'una "nova civilització". L'Església catòlica acollia i recreava així, des d'ella mateixa, sense capitulacions ni confusions, però també més enllà de la rigidesa defensiva, resistent, merament condemnatòria, el millor d'aquelles instàncies crítiques, deixant enrere els seus errors, els seus carrerons sense sortida, i derogant-les de fet per la seva superació.⁴

En tot l'itinerari sinodal posterior –especialment des de l'Assemblea extraordinària del Sínode dedicada a l'avaluació de l'actuació del Concili (1985)–, l'"eclesiologia de comunió" del Vaticà II ha estat un quadre i una referència fonamentals. És ben notori que aquesta autoconsciència eclesial renovada –en el redescobriments de l'Església com a sacrament, arrelat en la vida trinitària, que significa per al món sencer el disseny salvífic i revela la naturalesa pelegrinant i escatològica del poble de Déu, present en la història com a manifestació de la inextingible novetat del Cos de Crist– il·luminà i posà en relleu la vocació i la dignitat

baptismal dels fidels laics i la seva plena pertinença a aquest misteri de comunió. Quedava enrere aquella condició de minoritat en la qual semblaven reclosos els fidels laics en temps del tardà postridentí, com si es tractés, d'una banda, d'una *capitis diminutio* amb relació al clergat, massius destinataris i clients de l'acció pastoral, amb prou feines una força auxiliar, o, d'altra banda, amb relació als religiosos, com a cristians de segona classe, tolerats en les seves commixtions mundanes. Per contra, quedava ressaltada la participació de tot el poble de Déu en el do sacerdotal de Crist, implantant el sacrament de l'ordre –jeràrquic i ministerial alhora– en el context universal del sacerdoci dels fidels (aquest mai no ha estat negat en la tradició catòlica però a vegades ha estat posat en dubte). Per això s'arribarà a afirmar que l'"Església no està veritablement formada, ni viu plenament, ni és una representació perfecta de Crist, mentre no existeixi i treballi amb la Jerarquia un laicat pròpiament dit (...)"⁵ És la inserció en Crist per mitjà de la fe i dels sacraments d'iniciació cristiana –dirà després l'exhortació apostòlica sinodal *Christifideles laici*– l'arrel primera que origina la nova condició del cristià en el misteri de l'Església, la que constitueix la seva més profunda 'fisonomia', la que és a la base de totes les vocacions i del dinamisme de la vida cristiana dels fidels laics."⁶ D'aquesta gràcia

3. Joan XXIII, Constitució apostòlica *Humanae salutis*. Vaticà, 1961.

4. Cfr. A. METHOL-FERRÉ. "Karol Wojtyła en la comprensión de nuestro tiempo", dins *Karol Wojtyła, filósofo, teólogo, poeta*. Llibreria Editrice Vaticana, 1983, pàg. 345-353.

5. Concili Vaticà II, decret *Ad gentes divinitus* (AdG), núm. 21.

6. CHL, núm. 9.

baptismal, incorporats a Crist, els laics participen, a la seva manera –destacarà el Concili– del triple ofici sacerdotal o cultural, profètic o de testimoni i anunci, i real o de senyorage de si i del món al servei del Regne de Déu.

Al mateix temps, aquesta autoconsciència reafirmava, aprofundia i rellançava la vocació missionera de l'Església –la seva “pròpia naturalesa” missionera–,⁷ com a prolongació en el temps i en l'espai de la missió del Fill, per obra de l'Esperit Sant, en la realització del pla de salvació de l'amor misericordiós de Déu Pare. El mandat de Crist d'anar arreu del món i fer de tots els homes deixebles seus (cfr. Mt. 28, 19: Fets 1, 8) semblava adquirir una perspectiva i un dinamisme renovats en una Església, ja no recollida en ella mateixa, en actitud de defensa reactiva i monolítica, sinó caminant *ad gentes*, solidària amb “els goigs i les esperances, les tristeses i les angoixes dels homes del nostre temps, sobretot dels pobres i dels que pateixen,”⁸ ben conscient que l’“espera d'una terra nova no ha d'esmoreir, sinó més aviat revifar la preocupació de perfeccionar aquesta terra, on creix el cos de la família humana.”⁹ D'on deriva, també, la caracterització de l'índole secular del testimoni cristià, la valoració de la “legí-

tima autonomia del fet secular” a l'llum del pla creador i salvífic de Déu, una renovada compenetració en el diàleg entre fe i raó, l'assumpció, la defensa i la promoció dels drets humans des de l'excelsa dignitat de la persona com a imatge de Déu, el compromís evangèlic per la justícia i la pau, i, en general, la solidaritat amb tot autèntic progrés humà per salvar la modernitat il·luminista, secularista, de les seves inclinacions i desembocadures inhumanes.

*L'apostolat seglar
brolla de l'essència
mateixa de la seva
vocació cristiana.*

En aquesta perspectiva, es destacava aleshores que l’“apostolat dels seglars (...) brolla de l'essència mateixa de la seva vocació cristiana”¹⁰, que és participació “en l'obra redemptora de Crist”¹¹, que les circumstàncies actuals demanen un apostolat seglar molt més intens i més ampli”¹², que aquest apostolat comprèn el “treball per evangelitzar i santificar els homes i per perfeccionar i saturar d'esperit evangèlic l'ordre temporal”¹³.

7. AdG, núm. 2.

8. GS, núm. 1.

9. GS, núm. 39

10. AA, núm. 1

11. AA, núm. 5

12. AA, núm. 1

13. AA, núm. 2

2. Dignitat, participació i corresponsabilitat

En la celebració del vintè aniversari de la promulgació del decret conciliar *Apostolicam actuositatem*—que és el primer document que un Concili ha dedicat enterament als laics, com a desenvolupament específic de l'ecclesiològia integral de la *Lumen Gentium* i de la constitució pastoral *Gaudium et Spes*—¹⁴, Joan Pau oferia una il·luminant síntesi de les seves ensenyances. Subratllava aleshores aquest “ple reconeixement de la dignitat i responsabilitat dels laics, en tant que *christifideles*, en tant que incorporats a Crist, és a dir, en tant que membres vius del seu Cos, partícips d'aquest misteri de comunió en virtut del sagrament del baptisme i de la confirmació, i del consegüent sacerdoci comú i universal de tots els cristians (...), cridats a viure, a testimoniar i a compartir la potència de la Redempció de Crist—clau de sentit i plenitud per a l'existència humana—en el si de totes les comunitats eclesials i en tots els espais de la convivència humana: en la família, en el treball, en la nació i en l'ordre internacional.”¹⁵ “Home de l'Església en el cor del món” —diran amb un aire barroic els bisbes llatinoamericans— per ordenar i transformar la convivència humana, la història, en el sentit del Regne de Déu, i “home del món en el cor de l'Església” per fer-se ressò en ella de tots els in-

terrogants, els anhels i els desafiaments que travessen el món, i cooperar així a arrelar i a desplegar més incisivament la seva presència evangelitzadora al servei dels homes.¹⁶

Al cap de vint anys de la clausura de les sessions conciliars, l'exhortació apostòlica postsinodal *Christifideles laici* de Joan Pau II —fruit també de la VII Assemblea Mundial del Sínode dels Bisbes sobre “la vocació i la missió dels laics en l'Església i en el món” (1987)— representa, d'una banda, una recapitulació orgànica, en perspectiva, de les ensenyances del Concili Vaticà II sobre els laics, un discerniment de les experiències, els corrents i les modalitats de participació del laicat característiques de la primera fase postconciliar, i una consideració orientadora sobre la novetat de moviments i qüestions que van tenir un desenvolupament en l'Església després del Concili. D'altra banda, en la seva mateixa articulació i continguts, destaca, en línia de tendència, els majors fruits madurats per l'actuació del Concili en la vida dels fidels laics: una més profunda i estesa presa de consciència sobre la pròpia vocació i dignitat cristianes; una més àmplia, activa i corresponsable participació en l'edificació de les comunitats cristianes, en les seves diverses dimensions litúrgica i sacramental, educativa i catequètica, evangelitzadora i caritativa, en els seus or-

14. Joan Pau II, discurs als participants a les celebracions del XX aniversari de promulgació del decret conciliar *Apostolicam actuositatem*, 18 de novembre de 1985.

15. Ídem.

16. Document de la III Conferència General de l'Episcopat Llatinoamericà a Puebla de los Ángeles, BAC, Madrid, 1985, núm. 786.

ganismes de reflexió, elaboració i concertació de la pastoral, en els més diversos serveis i obres; un creixement en la col·laboració i recíproca edificació entre les diferents vocacions, estats de vida, ministeris i carismes que són coessencials en la comunió orgànica de l'Església; una més conscient i urgida responsabilitat missionera, de testimoni de la novetat de vida aportada per Crist, d'anunci del seu Evangel·li, de compromís i servei cristians per la dignitat de la persona humana, i per una convivència més humana en els pobles i entre les nacions.

3. Un examen de consciència necessari

Si això és cert, ¿per què no advertir alhora el caràcter extremadament abstracte i genèric de tota referència al “laïcat catòlic”? Es tracta, ni més ni menys, que de més del 95% del poble de Déu, innumbrables persones batejades que viuen els més diversos graus de pertinença i d'adhesió, de participació i de corresponsabilitat, en la vida de l'Església. N'hi ha prou de tenir present que només una mitjana aproximada d'un 15% dels batejats participen regularment al “mínim” del compliment del precepte dominical. A més, nombroses enquestes realitzades en els darrers anys, és a dir, dècades després de la clausura de les sessions del Concili i de la seva actuació en la vida de l'Església, indiquen que entre els que formen part d'aquest 15% de mitjana hi ha un percentatge rellevant que mos-

N'hi ha prou de tenir present que només un 15 % dels batejats participa al mínim precepte dominical.

tra una escassa o confusa adhesió a veritats fonamentals del “Credo”, o que rebutja explícitament ensenyances doctrinals i morals del Magisteri eclesial. S'ha donat, doncs, la paradoxa que, mentre uns sectors minoritaris però significatius del “laïcat” han crescut en la consciència de la seva vocació i dignitat baptismal, en el seu sentit de pertinença i de corresponsabilitat en l'Església i en la seva participació en la seva missió, hi ha hagut amplis fenòmens de desafecció, de contestació i d'allunyament indiferent per part de tants batejats que han sepultat el do rebut en l'oblit o en el rebutig (una “tranquil·la apostasia de massa” es va dir en la recent Assemblea del II Sínode per a Europa), i una erosió consistent de la confessió cristiana de tants altres per efectes de la potent assimilació mundana, al punt de quedar reduïda a etiqueta convencional, fragment o episodi de la pròpia existència, últimament residual i fins supèrflua. Parlar, doncs, genèricament del “laïcat” suposa el risc d'aixecar una cortina de fum que impedeixi el realisme necessari del seriós “examen de consciència” que ha proposat el Papa sobre l'efectiva “recepció del Concili”.¹⁷

17. Joan Pau II, carta apostòlica *Tertio Millenio Adveniente* (TMA), 1994, núm. 36.

En la seva al·locució en la XVIII assemblea plenària del Pontifici Consell per als Laics, de l'1 de març de 1999, Joan Pau II plantejava als laics aquests interrogants fonamentals per

Això requereix recomençar sempre un treball educatiu vast i capil·lar, una obra intensa de catequesi i l'ímpetu d'una nova evangelització perquè tots els batejats creixin en el discipulat i en el testimoni del Senyor.

4. En la tradició de l'Església

L'associacionisme dels fidels recorre, a través de formes molt variades, tota la història de l'Església. No és, en veritat, un fenomen tan sols “contemporani”, ni tan sols “modern”. Al llarg dels segles “assistim contínuament – assenyalava Joan Pau II– al fenomen de grups més o menys grans de fidels, que, per un impuls misteriós de l'Esperit, foren espontàniament impulsats a associar-se amb l'objectiu de perseguir determinats fins de caritat o de santetat, en relació amb les necessitats particulars de l'Església en el seu temps, o també per col·laborar en la seva missió essencial i permanent”.¹⁸ L’“associació dels fidels –confirma la *Christifideles laici*– sempre ha representat una línia en certa manera constant en la història de l'Església.¹⁹ ¿Pot-

ser no han estat protagonitzats fonamentalment per laics els diversos moviments monacals del primer mil·lenni cristià, seguits de moltes experiències de “vida apostòlica” entre els laics? Comptem encara amb el testimoni de tercers ordes “seculars” i de confraries laïcals que enfonsen les seves arrels en la baixa edat mitjana. Després s'hi afegiran els oratoris, les congregacions marianes, diverses experiències associatives de dones cristianes, i moltes altres associacions. Com a ímpetus de la reforma catòlica i de contrareforma, davant el drama de la reforma protestant i el repte de l'evangelització i la implantació catòliques en els “nous mons”, el primer temps del barroc veurà una àmplia i densa xarxa d'associacions dels fidels quant a expressió de les exigències plantejades a la vida dels laics i de la seva resposta comunitària, confraternal, per créixer en la fe per mitjà de la catequesi, per donar glòria a Déu en les obres culturals i artístiques, per dilatar la caritat en formes de servei a les més diverses necessitats humanes i per propagar l'evangeli *ad gentes*.²⁰

a un examen de consciència en la vigília del Jubileu: “Què he fet del meu baptisme? Com responc a la meua vocació? Què he fet de la meua confirmació? He fet fructificar els dons i els carismes de l'Esperit? És Crist el ‘tu’ sempre present en la meua vida? És veritablement total i profunda la meua adhesió a l'Església, misteri de comunió missionera, tal com la va voler el seu Fundador i com es realitza en la seva Tradició viva? ¿Sóc fidel, en les meves opcions, a la veritat proposada pel magisteri de l'Església? La meua vida matrimonial, familiar i professional, ¿està amarada de l'ensenyança de Crist? El meu compromís social i polític, ¿s'arrela en els principis evangèlics i en la doctrina social de l'Església? ¿Quina és la meua contribució a la creació d'estils de vida més dignes de l'home i a la inculturació de l'Evangeli enmig dels grans canvis actuals? (...)”

18. Joan Pau II, discurs al moviment de “Comunió i Alliberament”, 12 de setembre de 1985.

19. Joan Pau II, Exhortació apostòlica postsinodal *Christifideles laici* (CHL), núm. 29.

20. Cfr. F. González. *Los movimientos en la vida de la Iglesia*. Madrid: Ed. Encuentro, 1999.

En el procés d'irrupció victoriosa del capitalisme burgès, les associacions foren considerades obstacles a la llibertat econòmica i cultural, i per això arribaren a ser perseguïdes i suprimides. La Revolució Francesa i el Codi napoleònic en decretaren l'abolició. Però el fenomen associatiu, secular i eclesial, adquireix un intens renaixement des de la segona meitat del segle passat. D'una banda, el progressiu debilitament del poder i la influència “temporals” de l'Església, l'agressivitat anticlerical i anticatòlica de direccions racionalistes i liberals, la disgregació progressiva de les “cristiandats rurals” sota els impactes de la propagació de la revolució urbanoindustrial, el sorgiment de nous grups socials i moviments politicoideològics, exigiren a l'Església la promoció de nous instruments organitzatius de formació i acció dels catòlics, especialment per a una mobilització general dels fidels laics. D'altra banda, els estudis bíblics i patristics, el camí emprès de renovació eclesiològica, nous carismes i comunitats educatives, caritatives i missioneres, la constitució del “moviment catòlic” amb nombrosos i diversos components, els corrents i les experiències del “catolicisme social” van anar obrint camins a aquest protagonisme dels laics. L'Esperit de Déu suscitava, aleshores, més enllà de les impregnacions clericals en la vida eclesial, providencials experiències as-

*L'Esperit suscitava
providencials
experiències
associatives.*

sociatives dels fidels, com ara les conferències vicentines de F. Ozanam, la genial intuïció de l'apostolat catòlic de V. Pallotti, el treball educatiu amb els joves de sectors populars de J. Bosco i d'A. Kolping, i tantes altres experiències i obres de construcció i participació laïcals des de finals del segle XIX. En el decurs de la primera meitat del segle XX aquesta dinàmica associativa adquireix un desenvolupament encara més vast i diversificat, comptant com a columna vertebral amb l'Acció Catòlica, nascuda ja a finals del segle XIX però definida i estructurada més precisament, i propagada a escala mundial, especialment durant el pontificat del Pius XI. No en va, el “Papa de les missions” en els pobles emergents fou també el “Papa de l'Acció Catòlica”, la seva “inspiració providencial” en temps de secularització de les tradicionals cristiandats. L'Acció Catòlica és “la participació” –diria Pius XI–, millor “col·laboració” –precisarà Pius XII–, dels laics en l'apostolat de la jerarquia per a “instaurar *omnia in Christo*”. A escala nacional, l'estructura de l'Acció Catòlica articulava molt diverses branques associatives, moviments, obres i serveis. Des dels anys trenta es va viure, no sense tensions ni dificultats, des dels seus orígens francobelgues, la separació progressiva d'aquest tronc comú dels moviments “especialitzats” d'Acció Catòlica, per als diferents ambients, amb la seva pròpia pedagogia (veure-jutjar-actuar, revisió de vida, formació en l'acció, enquestes i equips d'acció...). Es constitueixen també, entre les dècades de 1920 i 1960, nombroses associacions de fidels de dimensió internacional, en

sintonia i sota la interpel·lació, d'una banda, de la interdependència creixent en la vida dels homes i els pobles, de la institucionalització de la Societat de Nacions i després de les Nacions Unides, i, de l'altra, del desplegament històric de la catolicitat encarnada en el si de les diverses cultures i nacions emergents. Cobreixen una gran varietat de finalitats i de camps d'acció (cultiu de la pietat, apostolat en les diferents classes socials i professions, presència cristiana en l'educació i en la cultura, en les comunicacions socials, en el món medicosanitari, modalitats de caritat i promoció humana, organització de joves i de dones, etc.). Foren reconegudes com les Organitzacions Internacionals Catòliques (el 1927 neix la Conferència dels Presidents de les OIC que el 1946 serà la Conferència de les OIC).²¹ S'hi afegeixen encara la creació i difusió d'institucions i moviments, formes noves que promovien, d'una manera o una altra, la santedat en el món, algunes de les quals van ser acollides sota la nova figura dels instituts seculars. En totes aquestes realitats associatives s'aprecia un augment de la participació i del protagonisme dels laics, i existeix una relació molt estreta entre aquest desenvolupament associatiu, el fenomen anomenat de "promoció del laïcat", i les reflexions i publicacions creixents sobre la teologia del laïcat i l'espiritualitat laïcal. No podem oblidar l'impacte i la repercussió de l'exclamació de Pius XII –el Papa de la *Mystici*

Corporis– adreçant-se als laics: "Sou Església!". "No es tracta només d'afegir un paràgraf o un capítol –advertia I. Congar, en el seu famós *Jalons per a una teologia del laïcat*–, a un desenvolupament eclesiològic que no comportaria, des de l'inici i en cada una de les seves parts, els principis dels quals depèn realment una laicologia (...) En el fons, hi ha una sola teologia vàlida del laïcat: una eclesiologia total." ¡I no podem oblidar també els noms i els escrits de Rahner, De Lubac, Philips, Schillebeeck, Von Balthasar, Danielou...!

Per tot això, mentre en el Codi de Dret Canònic "pius-benedictí" (1971) es reconeixia tan sols l'existència d'associacions de fidels erigides o aprovades per la jerarquia, esmentant únicament les confraries, les unions pies i els tercers ordes, les experiències i perspectives associatives dels fidels havien adquirit tota una altra envergadura eclesial, manifestada, d'altra banda, en la seva puixant participació en els successius Congressos mundials per a l'apostolat dels laics (1951, 1957, 1967), en les activitats del Comitè Permanent d'aquest a Roma (COPECIAL), així com en l'àmplia, complexa i intensa escena de treballs preparatoris, d'estudis i consultes, que va precedir i va acompanyar les sessions del Concili Vaticà II.²²

No era gens estrany, doncs, que el Concili destaqués "la importància de

21. Cfr. "Las organizaciones internacionales católicas", dins el butlletí *Laicos Hoy*, del Consili de Laics, Vaticà, núm. 13-14, 1973.

22. Cfr. "El Consell Pontifici per als Laics", publicat pel mateix dicasteri, Vaticà 1997, especialment en el capítol "Algunes referències històriques", pàg. 32ss.

No era estrany, doncs, que el Concili destaqués “la importància de les formes organitzades d'apostolat seglar”

les formes organitzades de l'apostolat seglar” com a resposta adequada “a les exigències humanes i cristianes dels fidels i (...), al mateix temps, signe de comunió i d'unitat de l'Església en Crist”;²³ que recomanés que “s'enforteixi la forma associada i organitzada de l'apostolat”²⁴ i que s'encoratgés també aquest desenvolupament associatiu a escala internacional.²⁵ El Concili Vaticà II reconeix el dret dels fidels a fundar i dirigir associacions, salvada la “deguda relació amb l'autoritat eclesiàstica”;²⁶ no concebut com una concessió benigna dels pastors, sinó fundat en el respecte per la llibertat de la persona i en l'estatut baptismal, també com a especificació de l'exhortació conciliar als “sagrats pastors” perquè “reconeguin i promoguin la dignitat i la responsabilitat dels laics en l'Església (...) i els donin llibertat i oportunitat per actuar, animant-los fins i tot a emprendre obres per la seva pròpia iniciativa.”²⁷

5. Renovació i crisi

Una reforma catòlica per a la gestació d'una nova civilització! Joan Pau II reconeixia en el Concili, 20 anys després, “el fonament i l'inici d'una obra d'evangelització gegantina del món modern arribat a una nova cruïlla de la història de la humanitat, en la qual esperen a l'Església tasques d'una gravetat i d'una amplitud immenses.”²⁸

Una tasca històrica i espiritual d'aquesta magnitud, la gran revisió de vida que va suscitar, les potents energies desfermades, el desgel i la desestructuració d'esquemes intel·lectuals i hàbits pastorals que havien anat fossilitzant i incubant una crisi latent, l'intens moviment de crítica i d'experimentacions consegüents, havia de suscitar forçosament profundes i turbulentes marees i onades de desconcert en la mateixa Església, sotmesa a una immediata fase postconciliar de crisi, de prova, de commoció íntima i dramàtica. S'obrien les finestres per renovar aires enrarits, obrint-se al món, però entrava un huracà en temps de radicalització qualitativa i extensiva —només cal pensar tot el que evoca el 1968!— del procés de secularització. Reformes fecundes es conjugaven també amb desmantellaments i crisis d'identitat. Els signes de primavera es

23. Concili Vaticà II, decret *Apostolicam Actuositatem* (AA), núm. 18.

24. AA, núm. 18.

25. Concili Vaticà II, constitució pastoral *Gaudium et Spes* (GS), núm. 90.

26. AA, núm. 19.

27. Concili Vaticà II, constitució dogmàtica sobre l'Església *Lumen Gentium* (LG), núm. 37.

28. Joan Pau II, discurs al simposi del Consell de Conferències Episcopals d'Europa, 11 d'octubre de 1985.

donaven conjuntament amb els d'un hivern cru i dur. Es passa així pel que podem definir com una crisi gegantina de renovació espiritual, la qual quedarà “sobredeterminada” també per l'impacte combinat dels “anys calents” del neomarxisme teòric i revolucionari –última batalla del comunisme en descomposició– i de l'emergir de la revolució tecnocraticoburguesa, amb el seu ateisme escèptic, llibertí, tendencialment nihilista.

Fins a la dècada del 1970 era freqüent que es parlés a l'Església de la crisi de l'associacionisme.

Es tracta d'una crisi que afecta el cor de l'Església i que sacseja primer, de forma prevalent i més pregonament, els “eclesiàstics”, tant en la identitat dels clergues seculars com en la vida religiosa, però, per irradiació, perllonga les seves conseqüències en les elits laïcals que hi ha al voltant. Moltes associacions de fidels es van veure profundament interpellades i sacsejades per aquesta ràfega de crítica, de revisió, de renovació, i, alhora, per confusions, contestacions i rebuigs de les institucions. Fins a tal punt que aquella viva recomanació i ànim conciliar respecte de les associacions de fidels a l'apostolat laic organitzat passaria també per aquesta fase de prova, de crisi. Fins a començaments de la dècada del 1970 era ja corrent que es parlés a l'Església de la “crisi de l'associacionisme”. Pesava

sobretot la crisi de l'Acció Catòlica com a estructura oficial i comuna d'orientació de l'apostolat laïc organitzat. Des d'Amèrica Llatina s'escribia amb desolació: “tenim laics però no un laicat”, és a dir, forces vives i estructurades de noves generacions laïcals. Hi abundaven situacions de desarticulació i d'incertesa. En no poques esglésies locals es va tendir a considerar com a superades les formes associatives, mentre es canalitzava la participació dels fidels a través dels petits grups, de les comunitats eclesials de base, d'una banda, i de les formes institucionals dels consells pastorals, dels ministeris no ordenats i de moltes altres obres i serveis.

6. Sobre l'Acció Catòlica

En la “varietat existent d'associacions d'apostolat” reconeguda pel Decret conciliar, l'Acció Catòlica mereixia especials expressions d'estima i d'encoratjament.²⁹ Pontífexs i episcopats no havien estalviat esforços a implantar-la i a promoure-la en les esglésies locals de tots els continents (per bé que no aconseguirà “penetrar” alguns països i regions, sobretot en els mons anglòfon i germànic), segons el model originari, unificat i nacional, de l'Acció Catòlica italiana. Aquesta “encarida recomanació” pot explicar-se pel fet que l'Acció Catòlica ha estat un gran sembrat i una escola de formació, promoció i participació dels laics en la vida i en la missió de l'Església. És com una matriu fundadora, articuladora i propulsiva, al segle xx, del di-

namisme d'organització dels laics per a finalitats apostòliques. Ha forjat generacions d'un laïcat fidel a l'Església, d'on procediren líders laïcals en els més diversos àmbits de la vida eclesial i civil. Va contribuir a fer madurar un sentit més viu i responsable de pertinença i de participació dels fidels laics en la comunió i la missió de l'Església. El Decret *Apostolicam actuositatem* es referia, doncs, al “valuós apostolat” de “fruits excel·lents” d'associacions que havien rebut el nom d'Acció Catòlica i es podien reconèixer pel fet que s'inspiraven en quatre notes característiques, diferents i inseparables: a) fi apostòlic de l'Església; b) responsabilitat dels laics en la seva direcció; c) organicitat en la comunió, i c) acció sota la direcció superior de la jerarquia, com a col·laboració directa amb els pastors.³⁰ “La promoció de l'Acció Catòlica –dirà després Joan Pau II– va contribuir a obrir un capítol decisiu en el desenvolupament de l'obra dels laics en els camps religiós, social, cultural, polític i fins i tot econòmic.”³¹

Tanmateix, a finals de la dècada de 1950, l'Acció Catòlica general comença a donar signes d'afebliment respecte del seu cicle de major vigor i expansió en la catolicitat. S'assisteix així a la paradoxa de l'estima i la recomanació conciliars, d'una banda, i del desinterès, la marginació i fins i tot la desaparició de l'Acció Catòlica en nombroses esglésies locals, sovint

acompanyat del seu rebuig com a residu “preconciliar”. En moltes situacions desapareix de la realitat i de les prioritats eclesials. En altres, emprèn un camí difícil de redefinició teològica, pastoral i estatutària segons les indicacions del Concili i del ric magisteri postconciliar sobre l'Acció Catòlica amb el qual Pau VI acompanya aquest procés difícil.³² Foren temps de prova, i de vegades de cansament i de desorientació.

És cert que el debat teològic i pastoral sobre la naturalesa d'Acció Catòlica –que es va prolongar després durant les diverses fases del Concili, i ja des de les comissions preparatòries– fou molt complex i difícil, i els seus resultats van deixar moltes zones d'ombra, amb els consegüents marges d'interpretacions i perplexitats. Era obvi que per la repercussió de l'esdeveniment conciliar, la tradició de l'Acció Catòlica quedava sotmesa a una crítica i revisió de cara a la seva renovació. Es considerava necessari abandonar algunes formes “institucionals” i “mentals” que corrien el risc de ser caduques, com les relatives al mandat, a accents clericals i apologètics, a una rígida separació per sexe i per edats, etc. Però encara més important fou l'exigència de superar alguns elements d'interpretació eclesiològica difícilment compatibles amb ensenyances fonamentals del Concili. Per exemple, una interpretació que sem-

30. AA, núm. 20.

31. Joan Pau II, discurs a l'Acció Catòlica italiana, 21 de setembre de 1994.

32. Cfr. Pau VI. *Noi siamo con voi, Paolo VI all'Azione Cattolica. Discorsi dal 1968 al 1977*, ed. Ave, Roma, 1977.

blava limitar la responsabilitat de la “missió” a una competència pròpia de la Jerarquia, en la qual els laics participarien només en funció d'un “mandat” i, per tant, com a mers col·laboradors i executors d'aquest “apostolat jeràrquic”. Ja abans del Concili, diversos autors havien assenyalat aquest risc de “clericalització”. El 1949, von Balthasar advertia dels riscos innats a la mateixa definició de l'Acció Catòlica com a “participació a l'apostolat de la jerarquia”. ¿No havia destacat ja el mateix Concili el dret i el deure de tots els fidels, pel fet mateix del baptisme i de la confirmació, en virtut del sacerdoti comú, de participar en la missió salvífica de l'Església? Per això mateix, els pares conciliaris s'havien apressat a aclarir que el dret de la Jerarquia d'associar “més estretament alguna d'aquestes formes d'apostolat a la seva missió apostòlica” es realitzava “conservant, tanmateix, la naturalesa pròpia i la distinció entre ambdues, i sense privar, per tant, els seglars de la seva facultat necessària d'obrar per iniciativa pròpia.”³³

Un altre factor d'afebliment va provenir d'una certa disgregació de l'estructura i del perfil unitaris de l'Acció Catòlica “general”, com a organització nacional que enquadrava realitats molt diverses de l'apostolat associat. Va patir el desmembrament dels moviments “especialitzats”, després d'altres institucions i serveis. Des del seu interior nasqueren i adquiriren vida pròpia diferents moviments, com ara Cur-

Als setanta, nombrosos moviments i associacions van trencar el monopoli d'Acció Catòlica “general”.

sets de Cristiandat i els nuclis del que després serà Comunió i Alliberament. Una certa pretensió de “monopoli” i hegemonia –ja criticada per Pius XII–³⁴ serà totalment superada amb el floriment i l'expansió, sobretot des de la dècada de 1970, de nombrosos i diversos moviments i associacions eclesials que compartiran aquelles quatre notes característiques, cosa que s'afegiria a les exigències de la seva redefinició.

La tradició de l'Acció Catòlica general va viure en alguns llocs el seu procés ardu de redefinició i renovació enmig de l'efervescent, crítica i turbulenta primera fase del postconcili. Mentre la massa dels associats semblava continuar vivint de renda d'un gran patrimoni, sense inversions d'energia renovades, els seus sectors “intel·lectuals” foren temptats per interpretacions secularitzants del Concili, que extrapolant la referència a la “laïcitat”, creaven un dualisme tal entre fe i cultura, fe i política, opcions religioses i índole secular, que acabava empantanegant energies en la recerca ansiosa de “mediacions”. No s'hi

33. AA, núm. 24

34. Cfr. Pius XII, discurs al II Congrés Mundial de l'Apostolat dels Laics, Roma 1957.

distingia, doncs, un vigor testimonial i missioner renovat.

Certament, no faltaren altres situacions d'extinció de la realitat de l'Acció Catòlica degudes a situacions de persecució dels Estats totalitaris, que limitaren greument la *libertas ecclesiae* i, en particular, la llibertat associativa dels fidels catòlics en comunió amb els seus pastors, com un dels seus objectius fonamentals.

Les experiències ja sedimentades d'una Acció Catòlica renovada a la llum de les ensenyances del Concili, que han sabut també fer tresor del magisteri de Pau VI i Joan Pau II,³⁵ estan en la base d'un relançament actual d'aquesta tradició a través de la recent constitució del Fòrum Internacional d'Acció Catòlica (FIAC). Aquest no pretén ser una superestructura internacional de govern –fet que atemptaria contra la natura mateixa de l'Acció Catòlica– però sí de trobada, intercanvi i coordinació entre realitats associatives vives que, alhora, promouen el renaixement o la implantació de l'Acció Catòlica en altres Esglésies (s'han obtingut ja resultats apreciables en esglésies de l'Amèrica Llatina, l'Àfrica i l'Europa centreoriental). No per casualitat aquest ressorgiment i relançament s'ha donat concomitantment amb la VII Assemblea General del Sínode dels Bisbes i a la llum de

l'exhortació apostòlica postsinodal *Christifideles laici*, que destacava, “entre les diverses formes apostòliques dels laics que tenen una particular relació amb la Jerarquia (...), diversos moviments i associacions d'Acció Catòlica (en els quals) els laics s'associen lliurement en forma orgànica i estable, sota l'impuls de l'Esperit Sant, en comunió amb el bisbe i els sacerdots, per poder servir, a la manera pròpia de la seva vocació, amb un mètodo particular, l'increment de tota la comunitat cristiana, els projectes pastorals i l'animació evangèlica de tots els ambients de vida, amb fidelitat i operativitat.”³⁶

No es viu de nostàlgies d'un “passat gloriós”, ni de la proclamació abstracta de la seva importància, ni del recolzar-se sobre forts suports eclesiàstics. Ara toca demostrar, en els fets, la validesa i la fecunditat d'aquesta tradició. Això depèn certament de l'acollida i la promoció que rep de bisbes i rectors, però sobretot d'un testimoni associatiu capaç de comunicar de forma irradiant el seu propi bé i peculiar servei, mitjançant el compromís d'un laïcat madur, en la vida i en la missió de l'Església.

Un procés de revisió similar, difícil i crític, van passar també moltes associacions, com ara les confraries, els tercers ordes, moltes associacions

35. Cfr. Joan Pau II, homilia pronunciada durant la missa celebrada per a l'Acció Catòlica italiana, a San Carlo al Corso, Roma, 13 de gener de 1985; discurs a la VI Assemblea de l'Acció Catòlica italiana, 25 d'abril de 1986; homilia pronunciada durant la missa celebrada per a l'Acció Catòlica italiana, a la plaça de Sant Pere, 26 de setembre de 1987, i altres...

36. CHL, núm. 31.

Un procés similar van passar associacions com confraries, tercers ordes, moviments... algunes afeblint-se definitivament i d'altres relançant-se.

pies, el Moviment per un Món Millor l'escoltisme catòlic, etc., algunes afeblint-se i altres relançant-se amb un vigor renovat.

7. Dels moviments especialitzats d'Acció catòlica

També els moviments especialitzats d'Acció Catòlica, sobre la base de la intuïció profètica, educativa i apostòlica del sacerdot belga Joseph Cardijn –després elevat al cardenalat– i confirmats en la seva missió en els ambients (obers, estudiantils, universitaris, rurals...) per Pius XI,³⁷ van viure en la segona meitat dels anys seixanta i durant la dècada dels setanta una situació molt crítica i controvertida. Van tenir entre 1940 i 1960, especialment, una vigorosa difusió mundial des dels seus orígens franco-belgues, anticipant, en moltes esglésies locals i entre minories i militants del laïcat, noves sensibilitats culturals, teològiques, pedagògiques i missioneres en sintonia amb els corrents de renovació eclesiològica que avui po-

den ser considerats com antecedents fecunds del Concili Vaticà II.

Aquests moviments acolliren l'esdeveniment i la novetat del Concili amb un gran entusiasme i efervescència crítica. Es convertiren en protagonistes de la seva difusió i aplicació. Però es va descarregar sobre ells l'onada de desconcerts i de crisi que va sacsejar l'Església en el postconcili immediat. La seva densitat i la riquesa d'experiències fou molt important, però també fou molt fonda la seva crisi. Llançats a l'“obertura del món”, moguts per aquell “no hi ha fe sense compromís”, impactats per la presa de consciència de les injustícies “estructurals” i la urgència de transformacions profundes, acabaren arrossegats per altes mareas de politització. Són els temps àlgids de la contestació universitària, de l'aguda conflictivitat en les fàbriques, de la guerra del Vietnam,

Són els temps àlgids de la contestació universitària, de la conflictivitat a les fàbriques,..

de la revolució cultural, de la revolució cubana i dels focus guerrillers a l'Amèrica Llatina, dels moviments d'alliberament del Tercer Món. El cristianisme tendia a reformular-se en una atmosfera enrarida de forta ideologització. Interpretacions secularitzants

del Concili es mesclaren amb eufories, impaciències i contestacions en el procés de “transició” conciliar, i amb alts nivells de conflictivitat en ambients socials descristianitzats en els quals pesava el llegat d'incomunicació i d'insuficència de respostes pastorals adequades per part de les comunitats cristianes. Estigueren en l'epicentre de la tempesta. La densitat i la criticitat dels desafiaments que aquests moviments van pretendre assumir, en un context secular i eclesial tan tumultuós, va superar evidentment la seva capacitat de “digestió”, assimilació i creixement. En general, va faltar una companyia més propera i una guia pastoral adequada, que anés més enllà de la mera actitud d'ignorar-los i recloure'ls en aïllament i de rebutjar-los totalment, sense operar mitjançant discerniments selectius i correctius, i auxiliis eclesials oportuns. Molts dels “assistents eclesiàstics” que els acompanyaren van acabar secularitzant-se. La seva intencionalitat evangelitzadora originària fou freqüentment ofuscada per situacions de crisi de comunió, de radicalisme “revolucionari” i de préstecs ideològics des del marxisme. Hi va haver molta generositat invertida en carrerons sense sortida i dramàticament dispersa. Van patir també els contracops de règims autoritaris i repressius. Serà un temps sofert, de passions i crisi de sectors significatius de la primera generació de militància cristiana del postconcili.

Gairebé tots aquests moviments van haver de passar després per un autèntic procés de refundació. La divisió de la JOCI i el posterior ressorgiment de la CIJOC són il·lustratius de

les conseqüències de la crisi soferta i dels intents de refundació positius, ja en temps del pontificat de Joan Pau II i en el context de condicions culturals polítiques molt diferents que reclouïen les formes de militantisme ideològic en anacronismes impotents. S'estan processant, d'altra banda, en els tradicionals ambients estudiantils, universitaris, obrers, rurals i independents, transformacions molt profundes. Hi ha en aquests moviments, encara que arrossegueu els signes de l'afebliment sofert, un arrelament i una serenitat més grans en la comunió eclesial, un intent seriós de repensament per afrontar les noves condicions i desafiaments per a la formació de les persones, la presència missionera en els diversos ambients i la irradiació d'actituds i xarxes de solidaritat.

8. Una nova època associativa

Resumint, es pot afirmar que el corrent històric contemporani de “promoció del laïcat” ha tingut, entre els seus principals factors de propulsió, el renaixement de l'associacionisme catòlic en la segona meitat del segle passat, així com el seu desenvolupament durant el segle xx, sobretot per mitjà de l'Acció Catòlica, patint una fase de crisi en el postconcili immediat. Cap a finals del pontificat de Pau VI i en el pontificat de Joan Pau II s'adverteixen clarament els signes d'“una nova època associativa dels fidels laics”, caracteritzada per “una particular varietat i vivacitat”, en la qual, “junt amb l'associacionisme tradicional, i a vegades des de les seves mateixes arrels, han germinat moviments i associa-

cions nous, amb fesomies i finalitats específiques”, en tant que expressions de la “riquesa i versatilitat dels recursos que l'Esperit alimenta en el teixit eclesial” i “de la capacitat d'iniciativa i de generositat del nostre laïcat.”³⁸ En efecte, “en les primeres paraules del nou pontificat”, considerant el llegat rebut del Concili Vaticà II i dels seus predecessors, Joan Pau II observava ja que un “esperit de col·laboració i corresponsabilitat” s'havia difós entre els laics, “confirmant no solament les organitzacions de l'apostolat laic ja existents sinó creant-ne altres de noves, que tenen moltes vegades un perfil divers i un dinamisme excepcional”.³⁹ Des d'aleshores, el Papa no cessa de reconèixer, animar i promoure “el gran i promissori floriment dels moviments eclesials”, indicant-los “com un motiu d'esperança per a tota l'Església i per als homes”,⁴⁰ “segura novetat, que espera ser encara adequadament compresa en tota la seva eficàcia positiva per al Regne de Déu operant en l'avui de la història”.⁴¹ Si bé la “nova època associativa” veu confluïr components molt diversos –com ara la renovació de l'Acció Catòlica i d'altres tradicionals formes associatives, la creixent implicació associada de fidels laics en els carismes i en la missió d'instituts de vida consagrada, l'àmplia i diversificada parti-

cipació de cristians en organismes i serveis del “voluntariat”...–, són els moviments i les noves comunitats eclesials els que imprimeixen especialment els seus arquetipus i dinàmiques fonamentals.

Són nombrosos els gestos que caracteritzen l'“Aliança” entre el Papat i els moviments.

Són molt nombrosos els gestos, les trobades i els missatges que caracteritzen aquesta “aliança” entre Papat i moviments. Després de les tres trobades mundials de moviments eclesials (1981, 1987, 1991) i al cap de vint anys del seu pontificat, Joan Pau II ha volgut reassumir el seu Magisteri relatiu als moviments i reproposar-los en la seva riquesa carismàtica, pedagògica i missionera a tota l'Església en la gran Trobada que hi va haver a la plaça de Sant Pere, el 30 de maig de 1998, entre el Papa i més de 300.000 adherents a 50 moviments i noves comunitats, com a testimoni comú en l'any preparatori del gran Jubileu dedicat a l'Esperit Sant⁴² (immedia-

38. Joan Pau II, Angelus del 23 d'agost de 1987; CHL, núm. 29.

39. Joan Pau II, encíclica *Redemptor Hominis*, núm. 5.

40. Joan Pau II, al·locució als participants en exercicis espirituals de “Comunió i Alliberament”, 12 de setembre de 1985.

41. Joan Pau II, al·locució al moviment “Comunió i Alliberament”, 29 de setembre de 1984.

42. Textos i imatges de la trobada de Joan Pau II amb els moviments i les comunitats eclesials, el 30 de maig de 1998, dins *El Papa e i movimenti*, ed. Alba, 1998.

tament precedit per un IV Congrés Mundial).⁴³

Què s'entén per moviments? Es fa referència a realitats concretes com ara Cursets de Cristiandat, l'Obra de Maria, la Renovació Carismàtica Catòlica, Comunió i Alliberament, Schonstatt, Regnum Christi, les així anomenades “noves comunitats” –sobretot, les d'origen francès, però també la Comunitat de Sant Egidi, la Comunitat Papa Joan XXIII i moltes altres, entre les quals destaquen les comunitats neocatecumenals–, etc. La noció de “moviment” és aplicada a realitats molt diverses entre si, en els carismes, les pedagogies, les formes comunitàries, els estils d'acció i fins i tot en les seves respectives configuracions canòniques. És tanta la diversitat, que sovint és abstracte i convencional parlar de “moviments”. “Si, per una banda –precisa el Papa– (aquesta categoria) no pot certament exhaurir ni fixar la riquesa de les formes suscidades per la creativitat vivificant de l'Esperit de Crist, per l'altra, serveix, tanmateix, per indicar una realitat eclesial concreta de participació predominantment laïcal, un itinerari de fe i de testimoni cristià que basa el seu propi mètode pedagògic en un carisma precís donat a la persona del fundador en circumstàncies i maneres determinats.”⁴⁴

Atès que per la seva pròpia naturalesa és comunicatiu, el carisma fa néixer una particular “afinitat entre les persones”, una consanguinitat d'actituds i percepcions, una fraternitat operant, una peculiar amistat en Crist, que pot ser anomenada, per bé que convencionalment, “moviment”. “El pas del carisma originari al moviment –continua el Papa– es dona per l'atractiu misteriós exercit pel Fundador en els que participen en la seva experiència espiritual”.⁴⁵ D'aquesta manera, Joan Pau II considera els “moviments reconeguts oficialment per l'autoritat eclesiàstica” com a “formes d'auto-realització i reflexos de l'única església”,⁴⁶ que indiquen a tots els batejats com la fe es verifica i és sostinguda, alimentada i comunicada per mitjà de modalitats concretes, fascinants, de pertinença a comunitats vives empeltades del misteri de comunió que la gràcia de l'Esperit funda i contínuament renova, mitjançant la coessencialitat dels seus dons sacramentals, jeràrquics i carismàtics.

“Malgrat la diversitat de les seves formes”, Joan Pau II considera característiques comunes dels moviments la seva “consciència comuna de la novetat que la gràcia baptismal aporta a la vida (...), el singular desig d'aprofundir en el misteri de comunió amb Crist i amb els germans (...), la ferma

43. Les actes del Congrés Mundial han estat publicades pel Consell Pontifici dels Laics dins *I movimenti nella Chiesa*, Vaticà, 199.

44. Joan Pau II, missatge del Papa al IV Congrés Mundial de Moviments Eclesials, maig de 1998.

45. Joan Pau II, discurs als participants en la Trobada del Papa amb els moviments i les noves comunitats eclesials, 30 de maig de 1998.

46. Ídem.

fidelitat al patrimoni de la fe transmès pel corrent viu de la Tradició (...). Tot això dóna “origen a un renovat impuls missioner, que condueix a trobar-se amb els homes i les dones de la nostra època, en les situacions concretes en què es troben, i a contemplar amb una mirada curulla d'amor la dignitat, les necessitats i el destí de cada un.”⁴⁷

9. Fruits i subjectes providencials de l'actuació del Concili

Joan Pau II ha assenyalat sovint els moviments i les noves comunitats eclesials com “un dels fruits més significatius de la primavera que va anunciar el Concili Vaticà II, però que, malauradament, sovint es veu entorpidida pel creixent procés de secularització”.⁴⁸ La seva emergència imprevista i vigorosa es manifesta sobretot en el que es podria anomenar com a “segon temps” del postconcili, precisament en el quadre d'un pontificat que des del seu començament es va proposar “promoure amb acció prudent i alhora estimulante, la més exacta execució de les normes i orientacions del Concili, afavorint sobretot l'adquisició d'una mentalitat adequada (...) en el sentit del moviment i de la vida.”⁴⁹

Els signes de la segona fase del postconcili s'indiquen convencionalment en l'obertura de l'Any Sant de 1975

Els signes inaugurals d'aquesta segona fase del postconcili poden indicar-se convencionalment en l'obertura de l'Any Sant de 1975, en la realització de la III Assemblea general del Sínode dels Bisbes, però sobretot en la publicació, per part de Pau VI, de l'exhortació apostòlica *Evangelii Nuntiandi* (1975). A deu anys del Concili Vaticà II l'Església sentia ja la viva necessitat d'un reprendre sintètic, unificant, integrador, al voltant d'allò essencial d'ella mateixa, després de la diversificació de reformes i d'assaigs, de la diàspora d'experiències, de tendències polaritzades i disgregadores que es van viure convulsionadament en la fecunda i crítica primera fase del postconcili. L'*Evangelii Nuntiandi* –en aquest itinerari sinodal que és clau de lectura i realització de les ensenyances del Concili⁵⁰ va promoure un procés de discerniment –retenir i sedimentar el millor de les reformes conciliars, rebutjant experiències fallides i

47. Joan Pau II, missatge del Papa al IV Congrés Mundial de Moviments eclesials, 27 de maig de 1998.

48. Ídem.

49. Joan Pau II, Radiomissatge, 17 d'octubre de 1978.

50. Joan Pau II indicava a la Conferència Episcopal Italiana la importància de la “clau sinodal” de relectura i posterior desenvolupament de les ensenyances i orientacions del Concili Vaticà II.

camins de crisi– i de recentrament de l'Església en la seva “vocació pròpia” i “identitat més profunda” que és la seva missió evangelitzadora, amb la responsabilitat de custodiar i transmetre els continguts íntegres de la veritat que li ha estat confiada.⁵¹ Aquest recentrament eclesial fou ben aviat advertit com el camí oportú per deixar enrere la contraposició freqüent i perniciosa entre l'afirmació d'identitat –mal compresa i rebutjada com a tancament solipsista, gueto de restauració– i l'obertura i el servei al món –confosa així amb la subaltertat a les vigències mundanes dominants i l'auto-buidament en elles–. Església, sí, per al món, però des del més propi de si mateixa: l'Evangelí com a anunci, experiència i proposta de novetat de vida en la comunió irradiant dels deixebles i els testimonis del Senyor.

En la superació progressiva d'aquella fase crítica i tumultuosa –que les santes paciència i saviesa de Pau VI orientaren vers una autèntica renovació eclesial– foren madurant les condicions espirituals, culturals i pastorals perquè el pontificat de Joan Pau II proposés la plena i íntegra actuació de les ensenyances del Concili, gràcies a una Església ja “més crítica davant les diverses crítiques desconsiderades, més resistent respecte a les diverses ‘novetats’, més madura en l'esperit de discerniment, més idònia per extraure del seu tresor perenne ‘coses noves i antigues’, més centrada en el seu propi misteri i, gràcies a tot això, més dis-

ponible per a la missió de salvació de tothom”. Es desbloquejava i desfermava, encara entre pesos morts i resistències potents i davant reptes íngents, una renovada ofensiva de presència evangelitzadora de l'Església al servei de l'home. El seu programa és tot en la primera encíclica *Redemptor Hominis*. “La comesa fonamental de l'Església en totes les èpoques i particularment en la nostra és dirigir la mirada de l'home, orientar la consciència i l'experiència de tota la humanitat vers el misteri de Crist, ajudar tots els homes a tenir familiaritat amb la profunditat de la redempció (...)”⁵². Un dinamisme de recentrament, de recomposició i de revitalització de la vida eclesial passa ara per cinc exigències connaturals a la seva missió, però replantejades amb un vigor especial en l'actual pontificat:

a) Una refundació radical, personal i comunitària de l'experiència de trobada i seguiment de Jesucrist, d'acord amb la vocació universal a la santedat.

b) Un renovat sentit de pertinença a l'Església com a misteri de comunió, fundada i sempre renovada per dons sacramentals, jeràrquics i carismàtics que li són coessencials, en recerca urgent d'unitat amb altres esglésies i comunitats cristianes.

c) Una responsabilitat més gran per les veritats de la fe de l'Església, en la integralitat dels seus continguts, del seu anunci i la seva proposta.

d) Una nova evangelització que es comuniqui des d'un ímpetu missioner

51. Pau VI, carta apostòlica *Evangelii Nuntiandi*, 1975, núm. 13ss.

52. RH, núm. 4.

en totes les situacions, els ambients i les cultures, seguint la “via de l'home”, per obrir a Crist el seu cor i totes les dimensions de la seva existència i convivència.

e) Un renovat compromís de presència, solidaritat i servei dels cristians, que sigui expressió de la fecunditat de la caritat a l'encontre de les necessitats humanes, de la fermesa en el combat per defensar i promoure la dignitat de les persones, de les famílies i dels pobles, a la llum de la renovada i relançada doctrina social de l'Església.

Aquestes exigències replantejades a tot el poble cristià en un magisteri ric i abundant, amb una incessant dedicació missionera, van trobar en els moviments signes fecunds de realització. Corresponen als cinc criteris de discerniment, d'“eclesialitat”, indicats per l'exhortació *Christifideles laici* (núm. 30-31) per a totes les associacions dels fidels.⁵³

10. El redescobriment de la dimensió carismàtica

El Concili Vaticà II ha fet possible, tot i que no la gestació, almenys el creixement i la maduració dels moviments eclesials. Alguns neixen abans i altres després de la seva realització. És cert que el Concili no els va dedicar –si més no als existents aleshores– una

El Vaticà II ha fet possible el creixement i la maduració dels moviments eclesials.

atenció específica respecte de la seva peculiar fesomia i significació. És lògic, ja que estaven emergint en la vida eclesial. Però és evident que com a esdeveniment capital de l'Esperit per a l'Església del nostre temps, el Concili va sembrar les ensenyances, va establir les premisses i va obrir els camins per tal que corrents d'aigua viva, sorgits de l'única, inesgotable Font, fossin d'irrigació fecunda per a la vida de les persones i les comunitats.

En el “providencial redescobriment de la dimensió carismàtica de l'Església i de la coessencialitat dels aspectes institucionals i carismàtics” en la seva constitució, el Sant Pare destaca la consolidació d'una “singular línia de desenvolupament dels moviments eclesials i de les noves comunitats”.⁵⁴ Per això, cita especialment aquell text de la *Lumen Gentium* que diu: “El mateix Esperit no solament santifica i dirigeix el poble de Déu mitjançant els sagraments i els ministeris, i l'omple de virtuts. També reparteix gràcies especials entre els fidels de qualsevol estat o condició i distribueix els seus dons a cada un segons vol (1 Cor 12,11).⁵⁵

53. Joan Pau II, exhortació apostòlica *Christifideles laici*, núm. 30.

54. Joan Pau II, discurs als participants en la Trobada Mundial de moviments i noves comunitats eclesials, 30 de maig de 1998.

55. LG, núm. 12.

“Trobada meravellosa –escrivia el cardenal J. Ratzinger– que l'Esperit sigui una vegada més encara més fort que els nostres programes i valori altres coses de les que ens havíem imaginat.”⁵⁶

En efecte, els moviments apareixen, en primer lloc, com aquesta emergència carismàtica que, junt amb moltes altres experiències eclesials, respon a la necessitat sentida d'un recentrament, una refundació i una revitalització de l'experiència creient en la vida de les persones i de la mateixa Església. Què és sintèticament un carisma sinó un do (*gratis datae*) de l'Esperit Sant donat a una persona en un determinat moment històric perquè doni inici a una experiència de fe que pot, d'alguna manera, resultar tempestivament útil a l'Església? Ja ho deia l'apòstol Pau quan assenyalava que els carismes provenen de l'únic Esperit (cfr. 1 Cor 12,4ss) si confessen Jesús com el Senyor (cfr. 1 Cor 12,3), concorren al creixement del Cos de Crist (cfr. 1 Cor 12,7; 12, 22-27) i busquen sobretot amb preeminència el do de la caritat (cfr. 1 Cor 13; 2 Cor 6,6; Gal 5,22), sotmetent-se al discerniment dels pastors (cfr. 1 Jn 4,6; 1 Tes 5,19ss; 1 Cor 4,1).

Els carismes obren la intel·ligència i mouen la voluntat cap a renovats camins de trobada i seguiment del Senyor. Per mitjà del carisma, a través d'una trobada humana, la Presència de Crist atrapa la persona, commou el seu “cor”, la seva intel·ligència i llibertat, i

es converteix per a ella en una evidència, és a dir, en una presència tan plena de realitat, de novetat, de poder d'afecte i de persuasió, com la que va tenir en la trobada amb els seus primers apòstols i deixebles fa 2.000 anys. Per això, els moviments són modalitats amb les quals l'esdeveniment de Crist i el seu misteri en la història –l'Església– es troben amb la vida de les persones de manera commovedora, educativa i mobilitzadora. Es dona així en els moviments una experiència i una consciència, confessió serena, plena d'alegria i d'esperança, sense reticències ni problematitzacions inhibidores, que Jesucrist és el Senyor. D'allí, l'essencialitat, la simplicitat, la frescor de l'anunci i la proposta cristians. De tot això, cal deduir tres anotacions.

La primera és que no es pot donar això per pressuposat ni per descomptat en les nostres comunitats cristianes, en la vida dels batejats. Moltes vegades abunda una preocupació ansiosa sobre les conseqüències morals, socials, culturals, polítiques de la fe, però pressuposant-la així de manera cada vegada més irreal. Una confiança excessiva ha estat posada en les estructures i els programes eclesiàstics, en la distribució de poders i funcions, però, què passa si la sal es torna insípida? Al cap de 30 anys de la clausura del Concili Vaticà II, l'assiduïtat a celebrar i proposar a la memòria tants testimonis de santedat és significatiu de la necessitat de recentrar l'experiència dels *christifideles* i confiar tota

56. J. Ratzinger. *Rapporto sulla fede*. Torí: ed. Paoline, 1985, pàg. 42.

autèntica reforma de l'Església en la vocació universal a la santedat, tal com fou dissenyada originàriament pel mateix Concili.⁵⁷ Ho afirmava clarament Joan Pau II en la celebració del vintè aniversari de promulgació del Decret conciliar *Apostolicam Actuositatem*: “L'Església té necessitat avui de grans corrents, moviments i testimonis de santedat entre els *christifideles*, perquè és de la santedat d'on neix tota autèntica renovació de l'Església, tot enriquiment de la intel·ligència de la fe i de la seqüela cristiana, tota fecunda reactualització vital del cristianisme a l'encontre de les necessitats dels homes (...).”⁵⁸

*La confessió
cristiana de molts
batejats tendeix a
reduir-se als
moments rituals.*

La segona anotació es refereix a la dinàmica existencial de comunicació de la fe per mitjà del carisma i, per tant, de l'experiència del moviment, en formes persuasives, convincents, evidències experimentades i sedimentades en la vida de les persones. No hi ha dubte que en les condicions de des-cristianització actuals, de secularització radical, la capacitat de transmetre la fe, la seva força de *tradere* (de comunicació, de transmissió) s'ha vist molt debilitada. Ja no opera aquella

transmissió per osmosi d'ambients cristians. Per contra, estem tots sotmesos a l'influx capil·lar de mitjans de comunicació social, potents i persuasius, per la qual cosa la nostra existència tendeix a ser conformada a les vigències mundanes dominants, als models de vida cada vegada més llunyans de tota referència cristiana. Per això, la confessió cristiana de molts batejats tendeix a reduir-se a moments rituals, empobrint-se en els seus continguts vitals i intel·lectuals. L'esdeveniment capital del baptisme com a regeneració de la persona, “revestida en Crist” (Gal 3, 26-27), queda massa sovint sepultat en una tomba d'oblit i ignorància. Davant aquest estat de coses, la simple repetició verbal de l'anunci es demostra cada vegada més insuficient. Avui que la fe no és ja un patrimoni comú ni una possessió tranquil·la sinó una llavor insidiada i sovint ofuscada pels “déus” i “senyors” d'aquest món, molt difícilment es fa carn per mitjà de formes discursives, per imperatius morals, menys encara per referències genèriques a valors cristians. La retòrica sobre els “principis”, la mera dicció del missatge, no arriben al fons del cor de la persona, no afecten la seva llibertat, no canvien la vida. Poden atreure i fascinar sobretot la trobada amb testimonis que siguin documentació concreta, atractiva, sorprenent, de la presència de Crist. Gràcies als carismes, la radicalitat de l'Evangelí, el contingut objectiu de la

57. Cfr. LG, cap. V.

58. Joan Pau II, discurs als participants en la celebració del XX aniversari de la promulgació del decret conciliar *Apostolicam Actuositatem*, Vaticà, 18 de novembre de 1985.

fe, el flux viu de la seva tradició, es comuniquen persuasivament i s'a-cullen com a experiència personal, com a adhesió de la llibertat a l'esdeveniment present de Crist. Parafrasejant Guardini, es podria dir que d'aquesta manera l'Església reneix en les ànimes.

La tercera anotació es per destacar que aquesta immediata referència a una trobada, a una familiaritat personal amb Jesucrist, realitat a la qual ens convoca providencialment el Gran Jubileu –memòria viva del “Verb fet carn”– serveix també per vacunar-se contra tota proposta cristiana que es redueixi a un sentiment espiritual o una ideologia religiosa. Som en temps d'una multiplicació emergent i variada d'ofertes espiritualistes i de vaga religiositat en el supermercat de l'aldea global. Molts s'embarquen en recerques espirituals esotèriques, neognòstiques, d'eclecticismes religiosos, per respondre a la necessitat d'aferrarse a quelcom enmig de la confusió general. El nihilisme dominant és en última instància invisible i, per això, abunden els seus “complements de l'ànima”. La volatilització espiritualista del missatge cristià, la seva tendència a la desencarnació, és una tremenda amenaça present. Per això, importa que el misteri de l'encarnació, la consegüent sacramentalitat de l'Església i la seva dimensió mariana –punt de radical distinció de l'esdeveniment cristià respecte dels productes religiosos i de les recerques espirituals que abunden a finals del mil·lenni– siguin capitals en tota formació cristiana, en tota experiència cristiana.

11. Signes vius de l'eclésiologia de comunió

Ara bé, com mantenir viva la fe com a esdeveniment en la persona?, com créixer en la “novetat de vida” de la “criatura nova”, ontològicament regenerada per la gràcia baptismal?, com viure aquesta llibertat dels fills de Déu enmig del món, com a signe de contradicció i d'esperança?... Com fer-ho sense un arrelament i una pertinença rigorosa a una comunitat cristiana concreta, viva, que sigui estatge per a la persona, que abraçi tota la seva vida, que sostingui, alimenti i interpel·li la memòria de Crist en totes les dimensions, en tots els moments i gestos, de la seva existència? Associacions, moviments i comunitats són també una resposta a aquesta necessitat.

No és suficient, en efecte, tenir una idea de l'Església. Si queda a nivell abstracte, com a simple article de doctrina, com a “haver de ser”, es redueix a un afegit en la vida de la persona. No és un conjunt d'idees que reuneix en comunitat. No és gens estrany aleshores que l'Església sigui moltes vegades considerada, de fet, com una institució religiosa sotmesa a la nostra dissecció analítica, a les nostres precomprensions, mesures i projectes. És necessari, per contra, participar en una comunitat concreta que sigui experimentada com a signe i reflex lluminós del misteri de comunió que és l'Església, del cos de Crist que prolonga la seva presència i els gestos sacramentals de la qual abraçen i transformen l'existència del poble de Déu pelegrí en la història. Es desperta així l'estupor davant el *tremendum myste-*

rium present: es trenca el mur d'estranyesa entre les persones que, per gràcia, es reconeixen realment “membres d'un mateix Cos”, tots fets “un en Crist” (cfr. Gal 3,28; Col 1,11), en aquest “signe d'unitat i vincle de caritat” que té l'eucaristia com a font i cim.⁵⁹

El Magisteri de Joan Pau II i el camí sinodal de l'Església han destacat aquesta necessitat d'aprofundir en la autoconsciència i autorealització de l'“eclesiologia de comunió”, segons el que ha ensenyat el Concili Vaticà II. Pau VI va carregar santament amb aquella pesada creu quan advertia la dramàtica contradicció entre la tan bella i profunda eclesiologia del Concili, consignada sobretot en la seva constitució principal, la *Lumen Gentium*, i la reguera de contestacions, desafeccions, crisis i manipulacions que la mateixa Església sofria en l'immediat postconcili.⁶⁰ Per això, avui tots els fidels estan invitats, urgits, a redescobrir la densitat, la bellesa i la profunditat del misteri de comunió que la constitueix, com a comunitat de pecadors reconciliats i enviats a anunciar al món les meravelles de Déu.

En aquest sentit, els moviments són “signe de la llibertat de formes” en què es realitza l'única Església.⁶¹ I “afinitat espiritual” suscitada pel segui-

Els moviments són signe de la llibertat de formes en què es realitza l'única Església.

ment de Crist gràcies al carisma coparticipat es realitza en vincles d'amistat, en companyies vocacionals i educatives. Com a subjectes que viuen i proposen, en el fort atractius de les seves experiències comunitàries, aquest misteri de comunió, surten a l'encontre de la necessitat de les persones, que porten constitutivament inscrit el fet de ser per a la comunió però que es veuen arrossegades, d'una banda, vers una massificació anònima que les redueix al rang de números, a una sèrie de reaccions i funcions, a engranatges de la màquina productiva i d'homologació cultural i, de l'altra, a una insuportable soledat, en absència de trobades i d'amistats veritables, en processos de desintegració del teixit social marcat per un individualisme radical. Vivim paradoxalment en l'aldea global de la revolució de les comunicacions, però el que falta cada vegada més és la comunió entre les persones, la superació de l'estranyesa i indiferència, de l'enemistat i de l'exclusió, que són la marca dominant, mundana, de les se-

59. Cfr. Concili Vaticà II, constitució *Sacrosanctum Concilium*, 47; Lg, 7.

60. “Crèiem que després del Concili –va dir Pau VI el 19 de juny de 1972– hauria vingut una jornada de sol per a la història de l'Església, però, en canvi, va arribar un dia ennuvolat, fosc, ple de recerques i d'incerteses, i no és fàcil transmetre l'alegria de la comunió.”

61. Joan Pau II, al·locució als participants als exercicis espirituals de “Comunió i Alliberament”, 12 de setembre de 1985.

ves relacions. ¿Que potser no es dóna un fort creixement de les comunitats càlides evangèliques i pentecostals, també atraient no pocs batejats en l'Església catòlica, allí on el teixit social apareix molt desintegrat i manca una acollida adequada de la persona en comunitats catòliques vives, atentes a totes les seves necessitats?

Crec que es pot afirmar que, generalment, la fragilitat de moltes experiències cristianes, especialment entre els fidels laics, estan en proporció directa amb modalitats làbils, dèbils, episòdiques de concreta pertinença eclesial. Això és interpel·lant per al discerniment de com el misteri de comunió, que és l'Església, es realitza efectivament en totes les seves variades formes comunitàries. Família i parròquia són comunitats fonamentals d'iniciació i alimentació cristianes, que toquen sectors de batejats molt més amplis que aquells en els moviments i les associacions. No poden deixar de ser prioritats pastorals en la sempre pacient i perseverant tasca d'iniciació, educació i regeneració del poble cristià. Però el mateix realisme exigeix tenir en compte que es multipliquen avui els orfes de famílies desintegrades o que la responsabilitat educativa dels pares es redueix cada vegada més. I que només una minoria de batejats participa regularment en la vida parroquial, i entre ells molts la redueixen a estació de serveis rituals més o menys esporàdics, amb un escàs influx real del cristianisme en les seves cada vegada més absorbents, complexes i se-

cularitzades situacions de vida. És una experiència concreta de comunió (en la família, en la parròquia, en l'associació, en el moviment...) –no l'aïllament o la diàspora, no la provisió episòdica de serveis religiosos, no les “renovacions” de façana, no l'activisme funcional en col·lectius impersonals, menys encara la simple etiqueta de catòlic– el que sosté la fe i canvia la vida.

En definitiva, tota experiència comunitària en l'Església hauria de suscitar, també avui com en els primers temps, l'exclamació sorpresa: “Veieu com s'estimen!” (per què viuen així?), constituint un testimoni inaudit d'unitat, de relacions humanes convertides en més veritables, reconciliades, fraternes, més plenes d'humanitat, en tant que miracle suscitat per l'Esperit de Déu per a la conversió i la transformació del món. L'atractiu de la vida comunitària dels “moviments” reenvia a una renovada consciència i experiència de la font sacramental, penitencial i eucarística, com l'única capaç de construir la *communio* que el món, per si, no aconsegueix “conquerir” (les seves utopies acaben, en canvi, en inferns reals). Aquesta experiència no fa més que confirmar la indicació fonamental del *Christifideles laici*, quan diu que per reconstruir els teixits de la societat humana urgeix sobretot reconstruir els teixits de les comunitats cristianes.⁶²

Encara cal afegir pel que fa a aquest aspecte, que, a diferència de les

62. Joan Pau II, *Christifideles laici*.

tradicionals associacions d'apostolat laïcal, aquí es parla de “moviments eclesials”, fonamentalment per dues raons. La primera és perquè acullen els batejats en els seus diversos estats de vida i tasques, destacant la vocació baptismal comuna, la radicalitat de ser *christifideles* –anterior i interior a la distinció necessària entre vocacions, ministeris i estats de vida–, i la circularitat comunional i edificant entre ells. És signe també de superació d'una afirmació de la identitat del laic i de la seva promoció com oposició i fins i tot contraposició amb els estaments clericals i religiosos, com si es tractés de corporacions en pugna per la distribució de poders i funcions dins de l'Església. La segona raó és perquè els carismes que els susciten i animen tendeixen a educar la totalitat de l'experiència cristiana, eclesial –el tot en el fragment!–. No experiències parcials, sectorials, fragmentàries, ni tan sols una espiritualitat particular. Tampoc la pretensió de ser l'Església. però sí reflexos singulars de l'única Església. No una parcel·lització de l'Església, sinó maneres originals, per bé que contingents, de viure el misteri de l'Església. És la vida mateixa de l'Església –no la seva reducció a una “part”,

És la vida mateixa de l'Església –no una parcialitat fragmentada– el que tot moviment comporta i comunica.

ni la seva “especialització” –el que un moviment comporta i comunica. ¿És necessari potser destacar, per si hi hagués ací i allà temptacions pel que fa al cas, que això no té res a veure amb les reduccions de les formes comunitàries a grups narcisistes i presumptuosos que s'autoexalten com l’“autèntica” Església, o a refugis càlids i protectors llunyans del “mundanal soroll”, o a oasis de gratificació en el desert de la secularització, o a regimentacions excessives poc respectuoses de la llibertat i el creixement de les persones o a un mer sentimental i autocomplaent “voler-se bé”, i estar còmodes en companyia.

12. Educació humana i cristiana de la persona

Els moviments i les associacions es revelen també providencials per a aquesta fase d'actuació del Concili, a l'alba del tercer mil·lenni, quan els seus carismes es realitzen com a mètodes educatius perquè “la fidelitat a Crist i a la Tradició sigui sostinguda i confortada per un àmbit eclesial veritablement conscient d'aquesta fidelitat necessària”.⁶³ ¿Potser és molt dir que hem viscut, que estem vivint, en l'Església, situacions molt freqüents de crisi d'una autèntica educació catòlica, d'una dificultat creixent en la formació de personalitats sòlides i madures en la fe, d'adhesió més integral de les veritats ensenyades per l'Església? El cardenal J. Ratzinger destacava fa alguns anys la desproporció entre les grans inversions en tot tipus de cate-

quesis i de cursos i els resultats efectius. ¿Què es pot dir, a més, dels resultats de moltes de les nostres institucions catòliques d'ensenyança? Els nostres temps de finals de mil·lenni estan caracteritzats per conformar individualitats fràgils, per una escassetat de companyies realment educatives, per desconfiança i per una devaluació de la racionalitat (*pensieri deboli*), per una banalització de la vida, una poquedat d'ideals..., en definitiva, per un empobriment de l'experiència i la consciència de la persona respecte de la seva pròpia humanitat. La reconstrucció de la persona, el renaixement de la seva consciència personal, el mantenir viu i alerta el seu sentit religiós –malgrat la gegantina màquina de *divertissement*, de distracció, de la societat del consum i de l'espectacle– requereix una fatiga educadora pacient, sempre disposada a recomençar. I no hi ha una veritable educació sense una hipòtesi de sentit amb la qual afrontar la condició humana i tota la realitat, i sense una autèntica “paternitat/maternitat”, és a dir, sense mestres de veritat i de vida, sense autoritat, en el sentit etimològic de la paraula: allò que cultiva i fa créixer la humanitat de l'home.

Doncs bé, els moviments són llocs educatius que proposen Crist com a clau de significat i de plenitud de la vida humana, de tota la realitat, sobreabundant a tota expectativa humana però corresponent als desigs inextingibles de llibertat, de veritat i de

felicitat que constitueixen el cor de la persona i que bateguen en la cultura dels pobles. Per això, una trobada i un seguiment autèntics de Jesucrist tendeixen a una nova comprensió i a una transformació de tota l'existència. No n'hi ha prou amb confessar a Jesucrist amb entusiasme. Ací i allà, hi pot haver temptacions de pietisme. El simple entusiasme, per més ben intencionat que sigui, corre el risc d'extingir-se com palla en el foc. És una trobada autèntica amb el Senyor si provoca una nova consciència de la dramàtica condició humana –consciència de pecat i súplica mendicant de la gràcia–, si anima i potencia la intel·ligència com a nou coneixement, nova sensibilitat i nova actitud davant tota la realitat, i si es confia a la gràcia amb la simplicitat d'un *fiat* marià perquè arribi la *metanoia*, la novetat de vida en totes les dimensions de l'existència. Aleshores, sí, creix la “criatura nova”, testimoni d'una humanitat canviada, convertida en més humana. Precisament, aquell text de la *Gaudium et Spes* que Joan Pau II incorpora com a nucli i eix de tot el seu Magisteri –“el misteri de l'home només s'aclareix a la llum del Verb encarnat”–⁶⁴ troba traducció pedagògica i documentació pràctica en la pedagogia mateixa dels moviments. Aquests són un mètode d'educació a la fe perquè aquesta incideixi en la vida de l'home i de la història. Es tracta així d'anar superant la separació entre fe/vida, fe/raó, que el Concili Vaticà indicà com “un dels errors més greus de la nostra època”.⁶⁵

64. Concili Vaticà II, *Gaudium et Spes*, núm. 22.

65. Concili Vaticà II, *Gaudium et Spes*, núm. 43

L'experiència cristiana de l'individu o del grup corren, avui més que mai, el risc del subjectivisme.

Tanmateix, l'experiència cristiana de l'individu o del grup corren avui més que mai el risc del subjectivisme, presoner en última instància del poder i de les seves modes, si no aconsegueix anar incorporant totes les riqueses de la gran Tradició Catòlica, verificant-se en relació nutrícia amb l'objectivitat sacramental i magisterial de l'Església. Els carismes autèntics estan ordenats a la gràcia santificant, a la comunicació de la vida sobrenatural, a les virtuts teològals de la fe, de l'esperança i de la caritat que ens fan “partícips de la vida divina (2 Pe 1,14). Per això tendeixen a la trobada amb Crist en els sacraments, en els gestos de la seva Presència salvífica en l'Església. El camí de seguiment de Crist marcat pel carisma fa més existencialment expressiva la gràcia sacramental. D'aquí que l'experiència suscitada per un moviment porti al “redescobriment” dels sacraments, a una vida litúrgicosacramental més intensa. D'altra banda, la *fides qua* no dispensa de la *fides quae*: no és que creiem en qualsevol cosa.

¿Quants sondeigs d'opinió permeten advertir que confessos catòlics, i fins i tot els anomenats “agents pastorals”, componen el seu *mix* de creences escollint-les i descartant-les arbitràriament –reduïdes, doncs, a meres opinions– de les ensenyances doctrinals i morals de l'Església? Els moviments són una “resposta providencial” davant aquesta situació, només quan eduquen persones l'experiència cristiana de les quals creix en una més fidel i sistemàtica intel·ligència de la fe, com a clau d'una més profunda intel·ligència de tota la realitat.⁶⁶

13. Protagonistes de “nova evangelització”

En definitiva, és pertinent considerar els moviments i les noves comunitats eclesials com a “resposta providencial” precisament per a la nova fase de mobilització missionera que l'actual pontificat no cessa de convocar i promoure. Es tracta, sintèticament, d'una “nova evangelització” (nova en el seu ardor, en els seus mètodes, en la seva expressió),⁶⁷ lema il·luminant i mobilitzador d'actualització del mandat missioner confiat per Crist a l'Església, segons el disseny i el llegat del Concili Vaticà II, per afrontar els nous desafiaments de l'actual fase històrica. És tant més urgida com més “àmplies masses d'homes viuen com si Déu no existís”⁶⁸

66. Guzmán Carriquiry. “Respuesta providencial: los movimientos eclesiales en el contexto cultural y religioso de hoy”, dins *La solicitud pastoral de los obispos respecto a los movimientos y a las nuevas comunidades eclesiales*, PCPL, Vaticà 2000.

67. Joan Pau II, al·locució al CELAM, Port-au-Prince, 9 de març de 1983.

68. Joan Pau II, *Christifideles laici*, núm. 34.

i “el nombre dels que ignoren Crist i no formen part de l'Església augmenta contínuament, i es duplica des de finals del Concili fins avui.”⁶⁹ Això no obstant, com n'és de difícil superar un cert *tram tram* de les comunitats cristianes, a vegades absorbides en el seu activisme i la seva problemàtica *ad intra*, perquè es posin realment en estat de missió!

Doncs bé, els moviments i les noves comunitats són companyies missioneres, llançades *ad gentes*, en la qual la missió no és un afegit a l'experiència cristiana sinó la seva intrínseca comunicació, gairebé a tall d'osmosi, de persona a persona, per mitjà del testimoni dels qui, havent rebut gratuïtament un gran do experimentat en tota la seva veritat, bé i bellesa per a la pròpia vida, ho comparteixen amb tots els que troben. No és, doncs, una estratègia pastoral i menys una operació de màrqueting per fer més vendible el producte, sinó el testimoni d'una novetat de vida presentida com a esplendor de veritat i promesa de felicitat per als que topen amb ella. Gràcies a això, hi ha molts laics que han “redescobert” el seu baptisme, molts “allunyats” que tornen a apropar-se a l'Església, ferments vius de renovades presències cristianes en diversos ambients i situacions, generoses disponibilitats per partir fins als llocs més remots de la Terra donant el que s'ha rebut.

En la seva extraordinària conferència en el IV Congrés Mundial

de Moviments, el cardenal J. Ratzinger situava teològicament els moviments eclesials més enllà d'una ambigua “dialèctica de Principis” (carisma i institució, cristologia i pneumatologia, jerarquia i profetisme) per considerar-los respostes de l'Esperit a les situacions canviats en què es troba l'Església a fi de cooperar, precisament, en el desplaçament de la dimensió universal de la seva apostolicitat.⁷⁰

En aquest sentit, també es pot afirmar que l'arrelament en la identitat cristiana, catòlica, no es fa, doncs, en un tancament protector, en un gueto de restauració, sinó que és una condició i un ímpetu renovat per fer-se present de manera explícita, visible, sense temors ni càlculs, en tots els ambients i les situacions de vida com a comunicadors del do extraordinari de la trobada amb Crist. Per això mateix una càrrega de positivitat multiplica i aprofundeix totes les trobades. Els moviments són així promotors d'ecumenisme, en les més variades experiències d'amistat, oració i col·laboració amb cristians d'altres confessions i comunitats, en la valoració del sentit religiós en la trobada amb creients de les grans tradicions monoteistes i d'altres seculars patrimonis religiosos, en diàlegs culturals oberts a tothom. No hi ha en això eclecticismes confusos per bé que de vegades cal estar atents davant el possible perill d'“irenismes” una mica sentimentals en el clima cultural de reducció de religions a nivell d'opinions que s'equivalen. Preval,

69. Joan Pau II, encíclica *Redemptoris Missio*, núm. 3.

70. Joseph Ratzinger. “I movimenti eclesiali e la loro collocazione teologica” dins *Immanenti nella Chiesa*, PCPL, Vaticà, 1989.

gràcies a Déu, una mirada cristiana que valora les empremtes del bé i de la veritat, el sentit del Misteri, la nostàlgia i el desig de Déu, dins del disegni diví que s'actua en Jesucrist, únic Revelador, únic Mitjancer, únic Senyor, únic Salvador.

En la base de tot ímpetu missioner hi ha un trencament de la capa dominant d'indiferència.

14. Constructors de formes de vida més humanes

En la base de tot ímpetu missioner hi ha un trencament de la capa dominant d'indiferència –la sola tolerància és una indiferència potencial– i un apassionar-se per la vida i el destí dels altres. L'actitud d'amor vers cada home, compartir la vida de cada ambient humà, l'arrelament en cada cultura, la passió pel destí del propi poble, la solidaritat humana més enllà de les fronteres, són signes que caracteritzen una presència cristiana. En aquesta perspectiva es planteja el desafiament de la contribució cristiana en la construcció de formes de vida més dignes de tot l'home i de tots els homes, que està també en els desgnis del Concili Vaticà II.

Avui ja no és retòrica ni utopia que, des de començaments dels anys noranta, estem vivint un gran gir històric, un canvi d'època. S'ha clausurat la paràbola moderna dels ateismes messiànics, s'han ensorrat règims to-

talitaris, s'assisteix a innovacions científicotecnològiques prodigioses, estem en plena revolució de la biogenètica i de les comunicacions, la reestructuració de l'economia sota ímpetus neoliberals veu enormes concentracions financeromediàtiques i una metamorfosi radical del treball, es fan patents noves formes d'alienació humana i mons impressionants de pobresa, d'exclusió, de marginació de multituds cada vegada més desamparades. ¿En quina mesura els moviments eclesials afronten aquests reptes històrics per ajudar a encaminar tots aquests canvis impressionants cap a una direcció més humana?

En alguns casos s'ha anat superant la temptació pendular que de la hiperpolitització dels anys calents de l'*engagement* portava cap a formes de l'espiritualisme desencarnat, actualment promogudes per la cultura dominant. Si la militància ideològica d'ahir és ja anacrònica i residual, no és una superació completa la dels qui es dediquen a “somiar”, de forma *light*, mons utòpics, a promoure els bons sentiments i les bones accions des d'una filantropia ensucrada, a reduir el cristianisme a moralisme, ja sigui *soft* ja sigui *crispat*, sense afrontar realment el dramatism de la condició humana i del seu context històric actual.

“Nou ordre mundial”, “civilització de l'amor”... Davant els grans escenaris i perspectives sembla desproporcionada però és capital l'experiència i la consciència dels moviments en el sentit que sempre cal re-començar de la persona, de la reconstrucció de la persona, que és la força de la societat i de

l'Església. En el fons, es tracta també d'abandonar la pretensió utòpica que un model o un sistema apriorístic d'enginyeria social pugui substituir i dispensar el canvi fonamental en el cor de la persona. L'esdeveniment de la fe en la persona tendeix a ser totalitzant. Si un és, en Crist, criatura nova, aquesta novetat s'imprimeix, sobretot, en els afectes, en la família i en el treball. S'educa de tal manera a viure la memòria de Crist en les circumstàncies concretes de la vida segons el protagonisme de l'"home nou" que el baptisme introdueix en l'escena del món. Aquesta novetat de vida es va dilatant en formes renovades de presència i construcció, dins dels diversos ambients de la convivència. Ens trobem, així, amb la proposta i els assaigs d'una "economia de comunió", d'una "companyia de les obres", amb nombroses obres escolars, educatives, culturals, hospitalàries, de sosteniment de les famílies, d'empresarialitat productiva, de cooperació laboral, construïdes des d'un ideal de vida bona; també amb obres, serveis i voluntariats que tradueixen la *caritas Christi* vers els ancians, els minusvàlids, els menors en dificultat, els refugiats i immigrants, els malalts, els desocupats, els empresonats. Tal és la potència constructiva de l'Evangeli viscut i compartit: és "força de lliberatat i missatge d'alliberament".⁷¹ D'aquesta manera van prenent cos els principis de dignitat de la persona, de subsidiarietat, de solidaritat, que la doctrina social de l'Església proposa per a una autèntica reconstrucció del

teixit social, més enllà dels qui disposen encara tota la seva confiança en el poder de l'Estat o en la "mà invisible" del mercat. Les qüestions i les gestions per a la construcció de la pau, la defensa de la vida, de la família, de la llibertat educativa i paritat escolàstica, la salvaguarda de les llibertats personals i socials contra les concentracions de poder, el combat pels drets humans, la cooperació al desenvolupament... estan en l'ordre del dia de la sensibilitat nova a la qual eduquen els moviments. De vegades es requereix un judici cristià profund i competència humana per afrontar qüestions crucials de la vida pública. Encara falta, generalment, la maduresa d'una generació adulta de catòlics en les institucions polítiques i internacionals, en àmbits empresarials i financers, en lideratges sindicals, en els ambients universitaris i en els mitjans de comunicació de masses, per bé que emergeixen ja presències nombroses, originals i fins rellevants, que van cobrint el buit deixat per la crisi de la primera generació militant postconciliar i la diàspora, generalment anònima i insignificant, de catòlics la fe dels quals sembla incidir realment poc en les seves activitats socials, polítiques i culturals.

15. Noves formes de vida evangèlica

Referint-se a la vocació universal a la santedat, el Concili Vaticà II ha afirmat que la santedat de l'Església es manifesta "en els fruits de gràcia que

71. Congregació per a la Doctrina de la Fe, Instrucció *Libertatis Nuntius*, 6 d'agost de 1984.

l'Esperit Sant produeix en els fidels” i “de manera singular (...) en la pràctica dels consells evangèlics”.⁷² Alhora, assenyalava que aquesta pràctica dels consells evangèlics ha estat abraçada per molts cristians “tant en privat com en una condició o estat acceptat per l'Església”.⁷³ Doncs bé, aquesta nova època associativa ha vist créixer el nombre de laics associats que, en l'àmbit dels moviments eclesials o en pròpies comunitats, es comprometen radicalment al seguiment de Crist, i se senten cridats a donar testimoni en el món de la santedat de l'Església mitjançant la castedat, l'obediència i la pobresa. Tant és així, que von Balthasar plantejava la paradoxa de les profundes dificultats viscudes després del concili per molts instituts religiosos i, alhora, el floriment de formes laicals de consagració de vida.

Aquesta nova època associativa ha vist créixer el nombre de laics compromesos radicalment al seguiment del Crist.

L'exhortació apostòlica *Christifideles laici*, reprent les indicacions

de diversos pares sinodals en l'Assemblea General de 1987, reconeix que, juntament amb les formes tradicionals de vida consagrada segons l'estat de vida públicament definit per l'ordenament jurídic de l'Església, “l'Esperit Sant promou també altres formes d'entrega de si mateix a les quals es dediquen persones que romanen plenament en la vida laical. Entre elles, les més significatives i nombroses són les que procedeixen dels moviments eclesials,⁷⁴ per bé que aquests no deixen de suscitar també nombroses vocacions al sacerdoci ministerial i a ordes i congregacions religioses, actives i contemplatives. En aquest cas, es destaca sobretot la vocació baptismal, que el carisma porta a ser viscuda en formes de radicalisme evangèlic i en comunitat. El seu caràcter laical s'afirma, d'una banda, quan els seus membres viuen la “inserció en les realitats temporals” i la participació en “les activitats terrenes”, com a modalitat específica de realització de la seva “indole secular”⁷⁵ i, de l'altra, si no professen públicament vots sinó compromisos privats de donació i dedicació.

Més recentment, l'exhortació apostòlica *Vita Consecrata* tracta d'aquestes associacions en l'epígraf “Noves formes de vida evangèlica”,⁷⁶ desitjant distingir entre vida consagrada i vida

72. Concili Vaticà II, *Lumen Gentium*, núm. 9.

73. *Ibidem*.

74. Cfr. Consell Pontifici per a Laics, “Testimonis de la riquesa de dons”, dins *Laicos Hoy*, Vaticà, 1992.

75. Joan Pau II, *Christifideles laici*, 17.

76. Joan Pau II, Exhortació apostòlica *Vita consecrata*, Vaticà, 1996, núm. 62.

evangèlica, reservant la denominació de vida consagrada als instituts de vida consagrada a la llum del cànon 573 del Codi de Dret Canònic.

Aquestes noves realitats susciten diverses reflexions teològiques i canòniques, encara molt obertes davant el caràcter recent i la seva novetat, amb l'atenció que mereixen pel fet de ser dons de l'Esperit i enriquiment de la vida cristiana i eclesial.

16. Algunes qüestions pendents

La irrupció dels moviments en l'escena eclesial, de manera imprevista i sorprenent, ple de novetat, ha suscitat, sobretot com a primer impacte, “interrogants, malestars i tensions; algunes vegades ha implicat presumpcions i intemperàncies, d'una banda, i no pocs prejudicis i reserves, de l'altra”. Així ho assenyalava el Sant Pare, reconeixent-hi “un període de prova per a la seva fidelitat, una ocasió important per verificar l'autenticitat

La irrupció dels moviments en l'escena eclesial, de manera imprevista i sorprenent, plena de novetat, ha suscitat interrogants, malestar i tensions.

dels carismes”. Per això, en la trobada amb els moviments i les noves comunitats eclesials a la plaça de Sant Pere, el 30 de maig de 1998, els indicava el següent: “Avui davant vosaltres s'obre una etapa nova: la de la maduresa eclesial. Això no significa que tots els problemes hagin estat resolts. Més aviat és un desafiament, un camí per recórrer. L'Església espera de vosaltres fruits ‘madurs’ de comunió i compromís”.⁷⁷

El secretari del Pontifici Consell per als Laics, monsenyor Stanislaw Rylko, ha indicat recentment algunes de les “malalties infantils” com a component quasi natural i passatger en un procés de creixement: “a) l'absolutització del moviment al qual es pertany i un sentit de superioritat en relació amb altres formes associatives, acompanyada del desig d'imposar el propi grup sobre els altres; b) l'entusiasme religiós de neòfits, que a vegades genera exuberàncies i exageracions unilaterals tant en la praxi com en la doctrina (...); c) el tancament en l'àmbit del propi grup, que pot portar a allunyar-se del context de la vida parroquial i diocesana, i d) el risc de considerar la comunitat com una espècie de refugi, eludint els problemes de la vida familiar i social.” Però prosseguia encara afirmant que “no es poden ignorar tampoc els obstacles que una actitud vacil·lant i fins i tot negativa de pastors han posat en la vida dels moviments”. Aquests procedirien: a) de la falta de coneixement dels moviments

77. Joan Pau II, Discurs als participants en la trobada del Papa amb els moviments i les noves comunitats eclesials, 30 de maig de 1998.

o d'un coneixement escàs i unilateral; b) de prejudicis pastorals (en els quals) massa fàcilment, a vegades, es generalitzen determinades experiències negatives per desqualificar tothom; c) d'una rígida concepció de la comunió eclesial, que no admet cap diversitat (...); d) d'una també rígida visió de la planificació i de la coordinació pastoral, en la parròquia i en les diòcesis, que obliga tothom a fer les mateixes coses en el mateix temps, i e) d'una insuficient comprensió del fet que cada carisma té necessitat per al seu desenvolupament d'un espai de llibertat necessari (...)⁷⁸ A més, els moviments són molt diversos entre ells, i cada un exigeix un discerniment específic.

Avui dia, moltes d'aquestes dificultats sofertes en temps passats han anat perdent el to tens, agressiu i controvertit per deixar pas a una fase més serena i fecunda de sedimentació dels moviments en el cos eclesial. El procés de creixement d'aquests, la seva participació més activa en la vida de les comunitats diocesanes i parroquials, el diàleg més continuat entre bisbes i moviments, el seu reconeixement canònic per part de la Santa Seu, ha anat aplanant els camins de comunió. Encara més: com demostren els sínodes continentals recents, els moviments són considerats, generalment, no obstant crítiques i correccions, com a realitat dels homes. Causa impressió, en especial, la recent afirmació del Sant Pare: “els moviments i les

noves comunitats eclesials (...) són la resposta suscitada per l'Esperit Sant a aquest dramàtic desafiament del fi del mil·lenni. Vosaltres sou aquesta resposta providencial.”⁷⁹

De totes maneres cal tenir consciència que s'està vivint una fase de transició en la qual aquesta novetat encara hauria de trobar, a través d'experiències molt variades, les formes i els estils més adequats i fecunds d'incorporació en la vida de les Esglésies locals, a nivells diocesans i parroquials. L'encíclica *Redemptoris Missio* apunta a aquesta qüestió quan exhorta a una “humil inserció” per part dels moviments i a una “cordial acollida” i acompanyament per part dels pastors.⁸⁰ Es tracta també d'una exigència d'“inculturació”. En efecte, si per a molts països i regions la presència dels moviments és un fet consistent i consolidat, en molts llocs és una realitat embrionària o en creixement. Els moviments han crescut significativament sobretot en sectors mitjans urbans, però encara escassament en els mons populars i pobres de les perifèries. Hi ha molts “ambients” que esperen encara una presència missionera renovada. Afronten també el desafiament de la seva implantació i el seu creixement en diferents contextos culturals i religiosos. No poden ignorar, en fi, les modalitats pròpies en les quals s'expressa la tradició catòlica al si dels diferents pobles i nacions. Però, alhora, una més profunda experiència

78. S. Rylko, “L'avvenimento del 30 maggio 1998 e le sue conseguenze ecclesiologicalhe e pastorali per la vita della Chiesa”, dins *La sollicitud pastoral de los Obispos...*, op. cit.

79. Joan Pau II, discurs als participants a la trobada del 30 de maig de 1998.

80. Joan Pau II, encíclica *Redemptoris Missio*, 71.

i consciència de la preciosa contribució d'aquests carismes en la vida de les persones, en la construcció i la missió de l'Església, tindrà certament conseqüències irradiants per a una “reforma” catòlica en nivells molt diversos de la vida eclesial.

És fonamental que l'autenticitat del carisma i l'eclesialitat del moviment es manifestin clarament.

En tot això, és fonamental que l'autenticitat el carisma i l'eclesialitat del moviment es manifestin clarament i se sotmetin al discerniment de l'autoritat eclesiàstica competent, ja que “cap carisma dispensa de la referència i de la submissió als pastors de l'Església”⁸¹ Joan Pau II no deixava de recordar en la seva gran trobada amb els moviments i les comunitats eclesials el 30 de maig de 1998 el que clarament assenyalava el Concili: “El judici respecte a la seva autenticitat (la dels carismes) i la regulació del seu exercici pertany als que dirigeixen l'Església. A ells competeix sobretot no apagar l'Esperit, sinó examinar-ho tot i quedar-se amb allò bo (...)”⁸² A aquest efecte han estat donats uns “criteris clars i precisos de discerniment i re-

coneixement de les associacions laïcals, també anomenats ‘criteris d'eclesialitat’ (...)”⁸³ És aquesta ferma comunió amb el Papa i amb els bisbes la garantia necessària d'un camí correcte i fecund per al bé de l'Església i el servei als homes. En la immanència recíproca i mútua interioritat entre l'Església universal i l'Església particular –estructura profunda del misteri de comunió–, els moviments estan cridats a servir al dinamisme universal de l'apostolicitat de l'Església –i per això és capital el seu vincle especial amb el Successor de Pere– sense cap contraposició amb les Esglésies particulars sinó presents i operants en elles en comunió afectiva i efectiva amb els seus pastors, en col·laboració activa i oberta amb totes les comunitats, associacions i altres moviments per al bé de la missió.

En definitiva, importa subratllar el que indica molt clarament la carta apostòlica *Novo Millennio Ineunte*: en l'Església, fixa la seva mirada en el rostre de Crist, arrelada en la profunditat del seu misteri, tendent a la santedat, casa i escola de comunió, aquesta comunió ha de ser patent en les relacions entre bisbes, preveres i diaques, entre clero i religiosos, entre associacions i moviments eclesials. En un capítol que duu per títol “Varietat de vocacions”, el Papa destaca les diverses realitats d'associació, que tant en les seves modalitats més tradicionals com en les més noves dels movi-

81. Concili Vaticà II, LG 12.

82. Joan Pau II, Discurs als participants en la trobada del 30 de maig de 1998.

83. Joan Pau II, *Christifideles laici*, 30-31.

ments eclesials, continuen donant a l'Església una vivor que es un do de Déu i constitueix una autèntica primavera de l'Esperit. Certament, convé que, tant en l'Església universal com en les Esglésies particulars, les associacions i els moviments actuïn en

plena sintonia eclesial i en obediència a les directrius dels pastors. Però també és exigent i peremptòria per a tots l'exhortació de l'apòstol: "No extingiu l'Esperit, no menyspreu les profecies, examineu-ho tot i quedeu-vos amb allò que és bo."⁸⁴

VADEMÈCUM DEL RECTOR

PRESENTACIÓ

Des de fa molts anys el col·lectiu format pels Vicaris Episcopals de les diòcesis de Catalunya i de les Illes es reuneix amb regularitat per reflexionar tota mena de qüestions pastorals, compartir experiències i ajudar-se en la missió específica que cadascú en nom del seu Bisbe exerceix a la diòcesi.

Al llarg dels anys han publicat algunes de les seves reflexions en aquesta revista i altres publicacions.

Darrerament, el col·lectiu de Vicaris Episcopals ha reflexionat sobre la missió del Rector de parròquia. Experimentaven la necessitat de repensar “l’eix vertebrador” de la missió pastoral del Rector en el context eclesial i social del nostre temps, a la llum dels documents del Concili Vaticà II, del Codi de Dret canònic, de les resolucions del Concili Provincial Tarraconense, dels directoris dels Bisbes de la CET, i d’altres documents del magisteri.

La reflexió ha anat prenent la forma d’actes, de punts fermes, d’esquemes, i finalment d’un dossier-material de treball que porta el títol de *Vademècum del Rector*.

La intenció dels Vicaris és oferir aquest dossier a les seves respectives diòcesis i als seus Bisbes, perquè es pugui treballar, esmenar, repartir... si es considera convenient.

En aquest moment el material de reflexió l’estan treballant en els Consells presbiterals de dos bisbats, i altres se’n plantegen la utilització.

He conegut el text del dossier de treball perquè ara participo a les reunions com a Vicari Episcopal del Vallès Oriental de Barcelona, i he demanat autorització al col·lectiu perquè pugui ser publicat a

Quaderns de Pastoral, i d'aquesta manera ser conegut i treballat entre els grups de preveres.

Personalment considero que la seva lectura, meditació, treball, i tant de bo, la seva aplicació, ens pot fer un gran bé a tots els qui avui som rectors, i als qui ho seran demà, demà passat i en els propers anys.

Agraeixo al col·lectiu de Vicaris Episcopals de Catalunya i les Illes el seu treball, i l'autorització per publicar aquesta reflexió a la nostra revista de Pastoral.

D'aquesta manera reprenem una tradició que desitjo que continuï en el futur.

Mn. Francesc Pardo,

director del Centre d'Estudis Pastorals
de les Diòcesis de Catalunya.

Vademècum del Rector

COL·LECTIU DE VICARIS EPISCOPALS DE CATALUNYA I BALEARS

Introducció

Aquest Vademècum no pretén fer un recull exhaustiu de la doctrina i de les normes aplicades a la vida i al ministeri del prevere. Es tracta d'un manual pràctic que reculli criteris diocesans, tant a nivell administratiu com pastoral, basat en el seny i en l'esperit evangèlic, i que oferim com un servei als germans preveres, especialment als rectors.

Volem que ens serveixi d'ajuda a tots, perquè puguem assumir amb responsabilitat la manera de fer de rector avui, aportant intuïcions i consells pràctics, i mirant de trobar les eines adequades per a un millor exercici de la nostra missió.¹

No serà de més, però, començar recordant alguns punts bàsics:

a) El rector, com tot prevere, ha de prendre consciència que, com a participant de la missió dels bisbes, successors dels apòstols, ha estat enviat per Crist, així com Ell fou enviat pel Pare.² (1.3; 4.1)

b) El prevere ha de viure la seva configuració amb Crist sacerdot, Pastor i Cap, per construir i edificar el seu Cos, que és l'Església. Aplegarà en nom del Bisbe la família de Déu com una fraternitat animada en unitat, i la conduirà...³ Per al bé de la comunitat, proclamarà l'Evangelí, servirà humilment l'obra de la santificació i exercirà la caritat de Crist Pastor.⁴ (1.2; 1.4; 3.1)

El rector és cridat a imitar i reviu la caritat pastoral del Crist.

c) El rector és cridat a imitar i a reviu la caritat pastoral del Crist,⁵ ja que ha estat col·locat enmig dels germans laics a fi de conduir tothom a la unitat de la caritat... Que presideixi de tal manera que, seguint l'exemple del Mestre, estigui disposat a servir i a donar la vida pels altres...

Per una banda, practicant el deure de pare i mestre, i per altra com a ger-

1. "Directori de la parròquia", 21-01-2001. *Els Bisbes de Catalunya*, N. 31-37 (pàg. 18-19), Ed. Claret, març 2001.

2. PO 2; Jn 20, 21.

3. LG 28; PO 6 i 12.

4. PO 4-6.

5. PDV 21

mà entre els germans... S'esforçarà per fer encaixar les diverses mentalitats, de manera que ningú no se senti estrany en la comunitat dels fidels...⁶ Recordarà que els preveres són sempre part de la comunitat a la qual pertanyen com a creients, junt amb els altres germans i germanes convocats per l'Esperit.⁷ (3.2; 3,5)

d) Tindrà present que els preveres formen una veritable família... amb el Bisbe i entre ells mateixos. Que els seus vincles provenen de la gràcia de l'Orde: una gràcia que assumeix i eleva les relacions humanes psicològiques, afectives, amicals i espirituals entre els sacerdots... I que això es manifesta en les formes més variades d'ajuda mútua.⁸ (int. b; 1.1; 2.1)

e) Cal que aprofundeixi en la dimensió humana de la pròpia formació: en el tracte amb els homes i en la vida de cada dia, el sacerdot ha de créixer i aprofundir aquella sensibilitat humana que li permet de comprendre les necessitats i acollir els precés, intuir les preguntes no expressades, compartir les esperances i les expectatives, les alegries i treballs de la vida ordinària, ser capaç de trobar tothom i dialogar amb tothom.⁹ (1.6; 3.5; 3.7)

f) Al cor de la seva vocació hi posarà la caritat pastoral, que empeny i estimula el sacerdot a conèixer cada vegada més la situació real dels homes, als quals ha estat enviat; a discernir la veu de l'Esperit en les circumstàncies històriques en les quals es troba; a cercar els mètodes més adequats i les formes més útils per exercir el seu ministeri.¹⁰ (int. c; 3.3; 4.5)

*De bona gana
escoltarà els laics i
recapacitarà
fraternalment sobre
llurs desigs.*

g) De bona gana escoltarà els laics, pensarà fraternalment sobre llurs desigs, en reconeixerà l'experiència i competència de l'activitat humana, perquè amb ells pugui comprendre els signes del temps.¹¹ El sacerdot estarà disposat a créixer en la consciència de la profunda comunió que el vincula al Poble de Déu... Aquesta consciència el portarà a la necessitat de suscitar i de desenvolupar la corresponsabilitat en la comuna i única missió de salvació, amb la diligent i cordial valoració de tots els carismes i les tasques, per a l'edificació de l'Església.¹² (1.3; 2.1; 2.5; 3.9)

6. PO 9; Mt 20, 28.

7. PDV 21.

8. PDV 74.

9. PDV 72, 3.

10. PDV 72, 8

11. PO9

12. PDV 73

Capítol I. Ser i fer de rector

1.1. El rector ha de tenir present que la seva missió no es correspon amb la gestió d'una empresa particular, ni amb una 'dèria' personal. Ha de prendre consciència que la seva profunda raó de ser i de fer radica en anunciar l'Evangelí i construir l'Església; i que forma part d'un presbiteri, unit entorn al bisbe, amb vincles especials de caritat, de ministeri i de fraternitat apostòlica.¹³ (int. b; int. d; 2.1; 4.3)

1.2. Com a enviat del bisbe diocesà, en nom del qual i sota l'autoritat del qual exerceix el ministeri,¹⁴ ha de dur a terme la missió d'evangelitzar, de celebrar la fe i viure la caritat. De forma periòdica i sistemàtica donarà compte al bisbe de la seva tasca ministerial, procurant mantenir amb ell una relació de respecte, lleialtat i mútua confiança. Així es podrà sentir valorat i reconegut pel seu treball, i ell mateix valorarà la pròpia vocació i la dels germans. (int. a; int. b; 4.1)

1.3. El rector ha de reconèixer i promoure la funció pròpia que els fidels laics tenen en la missió de l'Església... Per això, ha de saber donar-los responsabilitats, oferir-los confiança i desvetllar els seus carismes.¹⁵ (int. g; 2.1; 2,5; 3,9; 5.1; 5.7)

1.4. Ha de convocar la comunitat, comportant-se no com a amo sinó com a pastor, acompanyant, servidor de la comunitat eclesial, testimoni de la caritat de Crist. Això exigeix 'ésser-hi': que tingui el seu habitatge entremig del poble.¹⁶ Que cuidi la presència, que sigui localitzable, proper, assequible. Que no esperi passivament que la gent s'hi acosti; que sigui acollidor, capaç de fer-se topadís. (int. b; 3.11; 4.11)

Ha de convocar la comunitat, comportant-se no com a amo, sinó com a pastor.

1.5. Que assumeixi com a propi el projecte diocesà de pastoral, i col·labori decididament per dur-lo a terme. Tingui presents els objectius diocesans, com el Pla de Pastoral, ben d'acord amb els altres preveres, acceptant de bon grat la coordinació de l'arxipreste i del vicari episcopal.¹⁷ (2.1; 4.7)

1.6. Posarà tots els mitjans per fer-se proper a tots. Que sigui sol·lícit en l'acompanyament de les persones més responsables i actives, per tal d'alimentar la seva fe.¹⁸ Que tingui un

13. LG 28; PO 8.

14. SC 42; CHFL 26; CIC, cn. 529, 2.

15. Cfr. Direct. parròquia, 36; CIC 529, 2.

16. CIC, cn. 533.

17. Cfr. Direct. parròquia 38

18. Cfr. Direct. parròquia 25

esment preferencial vers els malalts, els ancians i els pobres, i ajudi a crear un clima de convivència i mútua acceptació, a l'interior de la pròpia comunitat, envers els visitants, immigrants i transeünts. Que busqui iniciatives per acostar-se als allunyats: joves, universitaris, obrers...

Fins i tot davant les demandes que no responguin a una motivació cristiana adequada, mantindrà un tracte respectuós i pacient, a fi d'ajudar les persones que s'acosten a avançar en el seu procés. (int. c; 3.7; 3,11)

1.7. Vetllarà per la dignitat i la pedagogia del llenguatge, especialment en la litúrgia, i també pel que fa a la imatge, als signes i altres elements (com la megafonia, la música ambiental, la il·luminació, etc.).

1.8. El rector procurarà una ordenada col·laboració amb els religiosos i religioses, per ajudar a fer una pastoral de conjunt veritablement evangelitzadora.²⁰ (2.4)

1.9. L'experiència ens ensenya que –en la major part de casos, i després d'un temps prudencial– els canvis de parròquia dels preveres són positius, tant per a la comunitat com per al mateix rector.²¹

1.10. Quant a la necessària prudència pastoral, cal que –sobretot a l'hora

Amb prudència, ha de respectar i valorar el llegat del prevere anterior.

d'un canvi a la parròquia– respecti el llegat del prevere anterior, i el valor. (3.4; 4.4)

Capítol II. El rector a l'Arxiprestat

2.1. Que el rector visqui en estreta relació amb els altres preveres i agents de pastoral, amb qui ha de dur a terme un projecte compartit, amb criteris conjunts i pautes comunes, seguint l'orientació del bisbe. Que estigui disposat a col·laborar amb els agents pastorals de les parròquies veïnes.²² (int d; 1.1; 1.3; 3.1; 3.9; 4.2; 4.3; 4.7)

2.2. Que tot prevere se senti compromès a integrar-se a l'arxiprestat, al seu treball i als seus objectius. Que senti com un deure ineludible l'assistència a les reunions, tant de preveres com les conjuntes amb els laics, i que estigui disposat a acceptar responsabilitats dins l'àmbit arxiprestat.²³ (4.8; 4.12)

2.3. Que participi activament a les consultes, doni resposta als qüestiona-

19. CIC, cn. 529,1.

20. Direct. parròquia 40.

21. Direct. parròquia 34.

22. Direct. arxipr. 15.

23. Direct. arxipr. 35.

ris, prepari els temes que s'han de tractar, per tal d'elaborar criteris pastorals i normativa pràctica. (4.2)

2.4. Que tingui presents aquests criteris en la seva relació amb les altres comunitats o grups no parroquials: col·legis, congregacions religioses, etc. (1.8)

2.5. Juntament amb l'arxipreste i els altres preveres, religiosos, diaques i laics, ajudarà a organitzar el Consell pastoral arxiprestat, i participarà en el seu funcionament²⁴.

2.6. Que conegui i compleixi les normes establertes a la zona pastoral, i que consulti amb l'arxiprestat, abans de prendre decisions de certa transcendència.

Capítol III. Les actituds pastorals del rector

3.1. El prevere caldrà en primer lloc que se senti profundament arrelat en Crist, sense l'amor del qual no tindria raó de ser la seva existència ni la seva tasca en l'Església i en el món. (int. b)

3.2. El rector, com els altres preveres, es deixarà omplir de l'esperit de l'Evangelí. No es voldrà erigir en amo de ningú, ni en centre de res. Viurà la seva missió, disposat a servir. (int. c)

3.3. El rector, com a bon pastor, ha d'estar disposat a observar, escoltar i

mirar, per tal de poder conèixer millor la realitat: les persones, els seus problemes, les seves capacitats. (int. f; 4.5)

3.4. De manera particular, quan arriba un rector nou a una parròquia, respectarà les persones, els grups i els estils que trobi. No farà *tabula rasa* del que s'hagi fet abans. (1.10; 4.4)

Amb actitud oberta i contemplativa, s'inserirà i s'implicarà en la comunitat, poble o barri.

3.5. Amb actitud oberta i contemplativa, s'inserirà a la comunitat. Com a ciutadà, s'implicarà en la vida i en les preocupacions del poble o barri. Des de la mirada de fe, es mantindrà al corrent de la problemàtica social, participant i col·laborant amb les entitats i associacions del seu entorn, evitant qualsevol tipus de partidisme. (int. e; 1.4; 3.7)

3.6. Aportarà a les persones i els grups de la comunitat un esperit de discerniment i de justa crítica; no encomanant desànim ni amargors, que sovint provenen de la pròpia història i de les reaccions personals.

3.7. Sempre disposat a acollir i dialogar, no adoptarà l'actitud negativa del 'funcionari'.²⁵ Sentirà com a seva

24. Cfr. Direct. arxipr. 19.

25. PDV, 72,10.

la situació dels més pobres i necessitats, preocupat per les angoixes i les esperances de la gent. I no prendrà decisions precipitades, sense consultar les persones i els organismes competents (Càritas, Consell de Pastoral, assistents socials...). (int. e; 1.6; 3.5)

3.8. Alliberat i alliberador, estarà animat a comunicar estímul i esperança. Que no es deixi guanyar per les 'primeres impressions', ni arrossegar per anàlisis purament 'sociològiques' o per criteris derrotistes.

3.9. Que estigui convençut de la missió dels laics en la pastoral. Que els animi a la reflexió i la pregària. Que estimuli la corresponsabilitat de tots, ajudant a la seva formació i donant-los autonomia i confiança.

Que exerciti la paciència de saber esperar, que demana tot procés de creixement. Que desvetlli carismes i delegui tasques. Que vulgui aprendre dels altres i respecti l'itinerari de cada grup. Que sigui capaç de fer convergir estils, línies i mentalitats diferents.²⁶ (int g; 1.3; 2.1; 2.5; 3.11)

3.10. Que creï i promogui grups d'acció, de manera que la fe celebrada es manifesti en una fe viscuda, enmig de la societat i la vida pública. Tot això, superant la temptació de l'activisme.²⁷

3.11. Que reflexioni i treballi en equip, en actitud de germanor. Quant al Consell Parroquial de Pastoral²⁸, que el presideixi i animi, no com qui se situa per damunt ni al marge, sinó com un servidor. (int. d; 1.4; 4.3)

Capítol IV. Els mitjans pastorals del rector

4.1. És de capital importància que el prevere se senti valorat i reconegut per la missió encomanada i pel servei que fa. Per això, cal insistir en l'acompanyament cordial i sincer de part del bisbe i dels vicaris, com també de la mateixa comunitat parroquial.²⁹(int. e; 1.2)

És capital que el prevere se senti valorat i reconegut pel servei que fa.

4.2. El rector haurà de programar l'agenda, de manera que no li manqui temps per a la pregària, la lectura organitzada, l'estudi. Que estigui motivat per participar en les jornades de formació permanent, en els exercicis espirituals, recessos, etc.³⁰ Només així podrà mantenir l'entusiasme pastoral, el tremp evangelitzador. (2.1; 2.2; 3.1; 4.9)

26. "Promoure la funció pròpia dels laics": *vid.* CIC, cn. 528-530. Cn. 535. Cfr. Annex del Dir. parròquies i arxipr. 48-50.

27. PDV 72, 10.

28. CIC, cn. 536.

29. Concili Provincial Tarraconense, 152

30. PDV 57; 72,7.

4.3. El rector fomentarà l'amistat i el sentit d'equip amb els altres preveres, i cuidarà la qualitat de les relacions amb els diferents agents de pastoral. També es procurarà que hi hagi intercanvi d'experiències, i de manera molt especial una informació transparent a tots els nivells: pastoral, organitzatiu, econòmic... (int. d; 1.1; 2.1; 4.10)

4.4. Serà molt útil, a l'hora d'un canvi de rector, tenir elaborada una memòria que reculli els trets configuradors de la parròquia viva, el que en diem 'una comunitat amb rostre': els diversos grups, els processos seguits, etc. D'aquesta manera s'ajudarà a la continuïtat, sempre que s'hagi mantingut la línia diocesana, i no s'estarà a mercè de les dèries del rector de torn.

És convenient deixar passar un temps prudencial per promoure els canvis que consideri necessaris, deixant de banda tota comparació amb els antecessors i evitant qualsevol comentari despectiu, (1.10; 3.4)

4.5. Tindrà al seu abast els estudis i instruments d'anàlisi, les enquestes i estadístiques que hagi realitzat la diòcesi o parròquia, com també les que provinquin de l'Administració civil. (3.3)

4.6. Procurarà que es doni a tota l'acció pastoral un temps per a la seva planificació, i per a la seva posterior avaluació. De manera que se superin les actituds d'improvisació o emergència. Per això caldrà, ja abans de començar cada curs, preparar i conjujar les agendes: a nivell parroquial, arxiprestal, diocesà. (4.12)

4.7. Ha de conèixer i valorar el Pla diocesà de pastoral, les disposicions diocesanes, els directoris interdiocesans, i les línies que ofereixen els moviments i les associacions a cada diòcesi, procurant adaptar-hi els criteris d'acció pastoral de la parròquia i dels grups. (1.5; 2.1; 2.6)

4.8. Amb l'ajuda de l'Arxiprestat, i seguint les orientacions diocesanes, programarà especialment la formació adreçada als agents de pastoral i a tots els qui la requereixin, de manera que es pugui oferir de forma esglaonada, segons els distints nivells. Aquesta programació estarà d'acord amb el Pla diocesà i amb els projectes de les delegacions. (2.1; 2.3; 2.5; 3.9; 3.11)

El rector ha de saber aprofitar els recursos que la diòcesi ofereix.

4.9. Ha de saber aprofitar els recursos que la diòcesi ofereix: converses, resums d'articles o d'alguns capítols de llibres, ponències per a formació permanent, etc. A aquest efecte, els vicaris de pastoral i els arxiprestes, amb l'ajuda del secretari diocesà de pastoral, li facilitaran aquest material. (4.2; 5.6)

4.10. És deure del rector passar les informacions de tots els projectes i activitats pastorals, perquè puguin ser aprofitades pels membres de la comunitat. (4.3; 5.3; 5.11)

4.11. A la casa rectoral i a l'església, tindrà exposats els horaris, les adreces i els telèfons dels diferents serveis, per tal de fer efectiva la disponibilitat per part dels responsables de la pastoral parroquial, (int. b; 1.4; 1.6; 5.5)

4.12. Tant el rector com els altres responsables de la pastoral parroquial posaran els millors mitjans per compartir i revisar la tasca que duen entre mans, de cara a aconseguir més eficàcia i a potenciar la unitat en els arxiprestats. (2.1; 2.2; 4.6)

Capítol V. Altres mitjans al servei de la pastoral parroquial

Mitjans organitzatius

5.1. El rector comptarà amb la col·laboració de tècnics en administració, economia, informàtica, per a una més efectiva organització de la parròquia. (3.9; 5.7)

5.2. Disposarà d'espais adequats per a l'acollida de les persones i els grups, per mantenir ordre en els arxius, despatxos, etc.

5.3. Posarà especial atenció als mitjans actuals d'informació i comunicació (fax, correu electrònic, programes de gestió parroquial per a ordinador, etc.). Convé que hi hagi al-

guna persona entesa que rebi la delegació per a aquestes tasques. (4.10)

5.4. El rector, cada diumenge i cada festa, té l'obligació d'aplicar la missa per al poble que té confiat.³¹

5.5. Procurarà que els taulers d'anuncis es vagin posant al dia. I que hi hagi comunicacions fluides per a les persones de la comunitat (fulls, pòsters, correus electrònics). (4.10; 4.11)

5.6. Tindrà al dia els llibres de registres de sagraments i els llibres de comptabilitat. Recordarà que cal fer les anotacions marginals amb motiu dels sagraments de la confirmació, el matrimoni, l'orde sagrat i la professió religiosa. Procurarà el manteniment dels arxius parroquials i els béns patrimonials, propietat de la diòcesi. Entre altres coses, guardarà degudament catalogat el Butlletí Oficial del Bisbat, i tindrà a mà les publicacions que hagi editat la parròquia, les actes del Consell Parroquial, de les visites pastorals etc. (4.9)

Mitjans administratius i econòmics

5.7. Cal que a cada parròquia hi hagi constituït el Consell d'Assumptes Econòmics.³³ El rector donarà la màxima participació i confiança als seus membres, perquè ells mateixos o altres de la comunitat s'encarreguin de l'assessoria fiscal, de la rendibilitat dels recursos³⁴, de les obres o refor-

31. CIC, cn. 534.

32. CIC, cn. 535.

33. CIC, cn. 537; CPT 168.

34. CPT 169.

Cal que es constitueixi un Consell d'afers econòmics que vetlli pel manteniment del patrimoni

mes per adequar els immobles, els inventaris, les assegurances, la responsabilitat civil, etc. (5.1)

5.8. La parròquia té personalitat jurídica pròpia.³⁵ Cal, però, sol·licitar la corresponent autorització per a la venda de béns, signatura de convenis o contractes que afectin béns patrimonials de la parròquia. És una obligació del rector comptar amb l'autorització de la Delegació Diocesana de Patrimoni a l'hora de dur a terme obres majors, i amb l'autorització del Consell Diocesà d'Assumptes Econòmics, quan es tracta de despeses importants.

5.9. Diferenciarà clarament entre l'economia personal del rector i l'economia parroquial. Que hi hagi llibretes i comptes totalment separats només per a l'administració de la parròquia, i que els llibres de pressupostos i balanços siguin transparents i assequibles a tothom.

5.10. Reflexionarà el tema dels estipendis i aranzels amb els altres pre-

veres, tot seguint la normativa diocesana, per tal de defugir una imatge mercantilista dels sacraments i les celebracions, i d'aconseguir una major igualtat en la retribució econòmica dels preveres.

5.11. Presentarà a l'administració diocesana els pressupostos i balanços parroquials, dins el termini establert per l'ecònom diocesà. Lliurarà, quan escaigui, les col·lectes manades. Farà, en el termini que cada diòcesi proposa, l'aportació de la fracció corresponent de la quota per al Fons Comú Diocesà.

5.12. Procurarà una informació periòdica de l'estat de l'economia parroquial (projectes i balanços) al Consell d'Assumptes Econòmics de la parròquia; i almenys anualment el farà públic per informar-ne tota la comunitat. (4.10)

5.13. Vetllarà pel manteniment del patrimoni parroquial (mobles i immobles), i per la custòdia i la conservació del patrimoni artístic i documental. I, amb l'ajuda de l'Administració diocesana, procurarà solucions que ofereixin més garantia de seguretat dels béns esmentats. Caldrà que guardi els inventaris, o els faci nous si no existeixen, posar-los al dia, i enviar-ne còpia a l'Administració diocesana.³⁷

35. Cfr. CIC, cn. 515, 3.

36. CPT 167.

37. Consulteu el "Memoràndum" de l'Arquebisbat de Tarragona (5-06-01), especialment els n. 9-16.

ANNEX

UNA BIBLIOGRAFIA BÀSICA PER AL RECTOR

- Concili Ecumènic Vaticà II (1963-1965). De manera particular:
Constitució *Lumen Gentium*, 28.
Decret *Christus Dominus*, 28-31.
Praesbyterorum Ordinis.
Apostolicam Actuositatem, 25.
Ad Gentes, 39
- Codi de Dret Canònic, especialment cn. 528-537 (1983)
- *Pastores Dabo Vobis*, Exhortació Apostòlica del Papa Joan Pau n (1992)
- Concili Provincial Tarraconense (1995): 25-26, 62-63, 128-129, 149-152, 160-162.
- Constitucions Sinodals de l'Església de Mallorca (1999): 2.3.1-2.3.4; 4.1.5, C-D; 4.2.27-4.2.49; 4.3.13-4.3.16; 5.1.3; 5.2.19-5.2.20.
- Directoris de la Parròquia i de l'Arxiprestat. Els Bisbes de Catalunya (2001).
- Congreso sobre la Parroquia Evangelizadora.
- *La formación para el ministerio presbiteral*. Conferencia Episcopal Española. Madrid: Edice, 1996.
- *La formación del sacerdote del Tercer Milenio*. Simposio de formación sacerdotal, Sevilla, 27-30 de setembre de 1999. Especialment “La formación pastoral”, de Raül Berzosa Martínez, pàg. 275-298. Ed. PPC, 2000.
- Joan Bestard. *Corresponsabilidad y participación en la parroquia*. PPC. 3a edició 1999. Especialment, pàg.92-96.

*II. VI Jornades d'Apostolat Seglar
per a Preveres:
el prevere acompanyant
del camí de la fe*

Presentació

ANTONI MATABOSCH, Delegat General d'Apostolat Seglar de Barcelona.

El lector trobarà en aquest dossier les ponències de les VI Jornades d'Apostolat Seglar per a Preveres que se celebraren els dies 19, 20 i 21 de febrer de 2002 a la Casa d'Espiritualitat Maria Immaculada, de Tiana. Una cinquantena de preveres s'aplegaren per tal de reflexionar sobre "El prevere, acompanyant del camí de la fe". El tractament del tema de l'acompanyament ja fou tractat en les Jornades del curs passat. En aquell moment, però, es volgué reflexionar sobre l'espiritualitat de l'acompanyament i les característiques que havia de tenir. Enguany, es tractava de concretar l'acompanyament en les diverses etapes que pot passar la fe de les persones en el món d'avui.

Com ens recorda l'*Evangelii Nuntiandi*, l'evangelització és un procés que inclou "la renovació de la humanitat, el testimoniatge, l'anunci explícit de Jesucrist, l'adhesió del cor, l'entrada a la comunitat, l'acolliment dels signes dels temps i les iniciatives apostòliques". En aquest itinerari s'han d'afrontar etapes diferents que poden anar des d'una situació d'increença fins a la descoberta de la fe, des d'un creure d'infant, o potser sociològic, fins a la maduresa de la personalització de la fe, des de la disposició del deixeble a la fe de l'apòstol. La vida del prevere està abocada a realitzar aquest trajecte una vegada i altra, amb diferents companys de ruta.

Acompanyar el camí de la fe forma part de la vocació i del servei com a preveres, i és una oportunitat especial d'acollir i d'agrair l'acció de Déu en els altres. Aprofundir en l'acció del capellà en aquest itinerari fou el tema d'enguany. El repte és apassionant, però no hi manquen les dificultats,

els corriols estrets i costeruts, fins arribar a l'objectiu: que l'acompanyat esdevingui també acompanyant. El procés sovint és llarg, cal discernir-ne els mitjans i l'oportunitat per a cadascun dels passos, amb la mirada posada sempre en l'horitzó ben definit.

Són molts els treballs i les preocupacions immediates, però, com es digué a les Jornades anteriors, val la pena aturar-se. En el moment present, on tantes persones cerquen un doll d'aigua fresca enmig de la sequera, és imprescindible estar preparats, a punt per rebre l'encàrrec o per oferir la proposta. Compartir la reflexió pausada i les aportacions de tots plegats ajuda a respondre millor a aquest repte indefugible.

De la no-fe a la fe

GABRIEL AMENGUAL, prevere de Mallorca, consiliari i professor de Filosofia a la Universitat

Vaig començar l'exposició agraint la invitació de Mn. Antoni Matabosch a participar en les VI Jornades d'Apostolat Seglar per a preveres, amb el tema "El prevere, acompanyant del camí de la fe", perquè m'oferia l'oportunitat de compartir unes mateixes inquietuds i experiències, i amb això volia donar a entendre, a més, que no hi havia anat en actitud de mestre, sinó de company per a compartir. I ara, al començament de la transcripció de la xerrada, me sembla necessari fer-ho constar altra vegada, perquè, efectivament, el tema és prou complex com per no saber si exactament encerto en el seu desenvolupament; perquè hi ha tantes coses que es podrien dir, que no sé si diré les fonamentals. Per tant, intentaré dir qualque cosa, parlaré des de la meua experiència, i, per tant, des del meu context i la meua manera de veure les coses. I simplement em puc permetre d'esperar que per coincidències o per contrastos suggereixi alguna cosa el que diré; ja se sap que els suggeriments vénen com volen, pel que un diu o pel que deixa de dir i hom

esperava que digués, per l'acord o per la contradicció amb el que es diu, per al·lusions o evocacions, etc. Us ofereixo totes aquestes possibilitats.

Seguiré més o manco l'esquema que per a molts de nosaltres ja forma part del mecanisme del nostre enteniment, l'esquema de la revisió de vida: veure, jutjar i actuar, que aquí seran fonamentalment: veure, criteris d'acció i pistes d'acció.

I. Veure

Començ amb el veure perquè me sembla important situar-nos en el present; a vegades sembla que hi ha gent que encara viu el 1968 o en general en els anys utòpics dels seixanta i setanta. Ara, per gràcia o per desgràcia, no vivim temps d'utopies, sinó temps de buidor!, "era del buit" o "cultura del gran buit", com han estat caracteritzats.¹ I no es tracta de comparar o lamentar-nos o plànyer-nos si uns temps són millors que els altres: tots

1. Sobre aquest tret versarà tot el veure, però ja d'entrada em permeto de remetre a algunes anàlisis en aquest mateix sentit: G. LIPOVETSKY, *La era del vacio. Ensayos sobre el individualismo contemporáneo*, Barcelona 1987; J. M. ROVIRA BELLOSO, *Fe i cultura al nostre temps*, Barcelona 1987. Sota aquest punt de vista pot resultar suggerent la lectura de R. ARGULLOL / E. TRIAS, *El cansancio de Occidente*, Barcelona 1992. Per a una exposició amplia i erudita i feta des del punt de vista teològic, vegeu Eugen BISER, *Pronóstico de la fe. Orientación para la época postsecularizada*, Barcelona 1994. Per la meua banda em permeto de remetre a G. AMENGUAL COLL, "Situació espiritual del nostre temps", dins *Comunicació* 86 (1996), 17-36, i a "Situació de la fe. Creure a l'era de la buidor. La fe entre el nihilisme i el retorn de la religió", dins *Comunicació* 98 (2000), 41-56.

tenen la seva pista d'accés a Déu i a la fe, i tots necessiten conversió.

El nihilisme és el nom filosòfic que caracteritza millor la majoria de fenòmens i actituds d'avui.

De tots els trets possibles que descriuen globalment o parcialment el nostre temps me proposo d'exposar-ne un de sol: *el nihilisme*. Perquè me sembla que és el nom filosòfic que caracteritza radicalment la majoria de fenòmens i actituds de fons d'avui. I precisament perquè no és d'ús normal, però amaga o delata una realitat ben punyent que es manifesta de manera ben variada i profusa. I sobretot perquè toca el nirvi religiós o teològic, que és el que ens interessa: posa al centre la qüestió religiosa. No intent una descripció completa del present, sinó indicar les línies de fons que marquen la diferència respecte d'altres moments. I fins i tot en la indicació d'aquesta línia de fons, intentaré més aviat suggerir que presentar un mapa complet, presentar els perfils més que el retrat complet.

I abans d'entrar en la significació d'aquest terme voldria fer la seva reivindicació enfront d'un altre terme que freqüentment encara empram per caracteritzar la nostra societat o cultura, i que crec que a penes la toca de rampellada, i en tot cas es refereix a una època passada. Me refereixo a la

secularització. Ho considerarem en una doble passa: primer enumerant algunes actituds característiques d'avui i després recordant alguns trets propis de la secularització.

1. Fets i actituds típics d'avui

Enumerarem alguns fets i actituds que dominen l'actualitat. Tots ells ens remeten o posen en relleu un desfonament, una situació de la qual en dona raó el nihilisme. Em limitaré a enumerar-ne tres, que presenten tres aspectes: l'aspecte temporal, que hauria de caracteritzar i donar cos a la identitat, el subjectiu o centrament en un mateix, i el social o uniformització social. Es tracta de tres aspectes íntimament units i entrelaçats.

a) *Fragmentació de la vida*. És evident que la nostra vida s'ha allargat, vivim més anys, i sembla com si haguéssim perdut la capacitat de donar unitat a tota la nostra existència. És com si se'ns haguera tornat massa llarga per a nosaltres; com a aquells adolescents que de cop el seu cos sembla ser més gran que ells mateixos. Constatam canvis de professió, familiars (separacions i noves unions), existencials. La nostra vida es converteix en una experiència feta de bocins. Manca unitat dins ella. No hi ha principis, no hi ha opcions fonamentals existencials que regeixen i configuren tota la vida, donant-li unitat, opcions que demanin una fidelitat de per vida, que solen donar com a resultat la figura d'una 'existència reeixida', coherent, fidel. I això passa no només a nivell personal, sinó que

tampoc hi ha projectes globals a nivell col·lectiu. Els partits –i en la política en general– no presenten o no es discuteixen ‘models de societat’, sinó petites receptes per a problemes concrets i puntuals.

I com a punt de convergència entre l'àmbit privat i el públic mirem el treball. Ara no hi ha un treball, no hi ha una professió, sinó que hi ha *jobs*, feines. Abans existien professions característiques amb personalitat i caràcter. Basti pensar en el que representaven el metge, l'apotecari, el mestre en els nostres pobles, però també els artesans i els pagesos. Eren professions que marcaven unes personalitats i creaven uns personatges. Això s'ha acabat. Ara no es diu: ‘som mestre’, sinó ‘faig de mestre’; es fa una feina per un temps. La connexió professió-vocació s'ha romput, tot això ha canviat.

També a nivell cristià constatarem que costa prendre compromisos de per vida; no hi ha militants de forma estable, sinó voluntariat per èpoques concretes o per projectes concrets. La perspectiva és viure el moment, sense continuïtat. L'únic que dóna continuïtat és el jo, regit simplement pel seu arbitri. No hi ha idees sinó esdeveni-

ments. Tot això marca la nostra vida fragmentant-la.

b) *Narcisisme*. Amb aquest nom s'indica l'actitud i el comportament, segons el mite grec, del jove Narcís que es mira a si mateix a la superfície de l'aigua d'un llac i disfruta amb la seva imatge. Queda embadalit d'ell mateix. Narcís es contraposa a Prometeu, l'altre mite que ha servit de senyera en el segle xx. Prometeu és el que volia arrabassar el foc als déus: expressió d'una gran voluntat d'acció fins a la utopia, de la voluntat de transformació del món, de prendre el destí amb les pròpies mans. Pensem en els horitzons utòpics dels anys seixanta i setanta. Prometeu és el que té ideals i causes per les quals val la pena viure i donar la vida.

Narcís, en canvi, és el que viu centrat en ell mateix. El jo ha passat a ésser el centre de tot: que jo me trobi bé, el meu benestar personal, la reconciliació amb mi mateix, la pau interior. D'acord amb la perspectiva narcisista es fa dieta, gimnàstica i es cura molt el cos i la imatge. El jo del narcisista és un “jo mínim”,² fet d'instants, no de projectes. Aquest jo queda configurat pel que s'anomenen valors *psi*³ (psicològics): autoestima, sentir-se bé,

-
2. L'expressió és de Christopher LASCH, *The Minimal Self (Psychic Survival in Troubled Times)*, Londres 1984. D'aquest crític de la cultura narcisista vegeu també *The Culture of Narcissism*, Nova York 1979; cfr. Helena BÉJAR, *El ámbito íntimo. Privacidad, individualismo y modernidad*, Madrid: Alianza 1988, pp. 211ss., i de la mateixa, *La cultura del yo*, Madrid 1993. Sobre el pas de l'*homo politicus* a l'*homo psychologicus*, o del predomini de la vida pública al de la privada cf. R. SENNET, *El declive del hombre público*, Barcelona 1978.
 3. Sobre aquesta expressió i el seu contingut, cf. G. LIPOVETSKY, *La era del vacío*, Barcelona 1987.

cultiu del cos, diatètica, cosmètica, etc. Aquest jo mínim es caracteritza per dues coses: 1) no té arrels, no està radicat en un humus, en un sòl sòlid i estable, no té radicació, (recordant la imatge evangèlica, podríem dir que no és una casa edificada sobre pedra), i per tant 2) la seva vida no té connexió; la seva vida no traça una línia contínua, sinó uns punts aïllats sense connexió amb el conjunt de la seva vida; les activitats es desenvolupen sense continuïtat. I a la vegada li manca la connexió amb els altres, no té verdadera comunitat. Pensem en aquell infant que fa potadetes perquè vol una cosa; li donam i ja està, hem solucionat el problema (del moment). Aquesta seria una imatge útil per explicar un comportament narcisista.⁴

A nivell social ens trobam, doncs, en “la societat de la vivència”, en la societat de la satisfacció immediata o de la gratificació instantània.⁵ Aquesta mena de societat és el marc del plantejament d’una vida sense esforç i sense plans o opcions de vida. I això té enormes conseqüències personals i socials. Per exemple ens trobam que Balears, tot i ser la província espanyola de major renda per càpita, és la que té una menor taxa d’estudiants universitaris, i l’explicació que donen els experts és que en una societat on és fàcil fer-se amb els diners necessaris per viure, no es prepara per al futur; el

mateix fenomen s’ha constatat en els EUA en anys de bonança econòmica.

També ens assetja la uniformització: cada vegada tots som més iguals.

c) *Uniformització.* Cada vegada tots som més iguals. Es tracta d’una globalització interna, que anul·la el simateix, la ipseïtat o la interioritat de cadascú. El meu jo cada vegada és més fotocòpia de qualsevol altre jo. Per saber què penses basta que me diguis quina professió i quina edat tens, quin sou o fortuna i quina formació: amb aquestes dades els sociòlegs ja et poden catalogar dins els grups d’opinió; ja se sap com penses. D’això en vendrà una forma de pensar igual. És l’estandardització fins a les darres conseqüències.

Avui per caracteritzar aquesta situació s’empra l’expressió de “pensament únic”. Aquesta expressió em sembla massa optimista o contradictòria, perquè suposa que hi ha pensament, quan en realitat no n’hi ha. El “pensament únic” el que indica és una manca de pensament. Ens hem instal·lat en el paradigma de la imitació: i aquest és el comportament de la moneia. No hi ha veritable comportament humà, ni

4. Per a una exposició un poc més detallada del narcisisme vegeu G. AMENGUAL COLL, “Situació de la fe. Creure a l’era de la buidor. La fe entre el nihilisme i el retorn de la religió”, dins *Comunicació* 98 (2000), 41-56, esp. pp. 47-49, i la bibliografia allí indicada.

5. Aquesta caracterització de la societat es deu al sociòleg Gerhard SCHULZE, que l’exposa a la seva obra titulada precisament *Die Erlebnisgesellschaft* (1992): “Societat de la vivència”. Sobre aquesta qüestió es pot veure *Concilium* 282 (set. 1999).

pensament. Hi ha una manca de pensament, no hi ha un jo reflexiu que pensi allò que fa, en realitat es deixa dur. Es viu com a membre de la guarda; hi ha un gran sentit gregari, però no comunitari ni social. Renúncia al propi jo i al propi projecte.

Neil Postman va publicar un llibre l'any 1985, que està traduït al català.⁶ El títol és *Divertim-nos fins a morir. El discurs públic a l'època del 'show business'*. La seva tesi és la següent: l'escriptor Orwell va escriure l'obra *1984* on presenta el món com una presó, on tot és controlat enmig d'una forta repressió; tothom és igual sota la vigilància del Gran Germà. Diu Postman que això s'ha aconseguit, però no pels mètodes repressius i dolorosos, que preveia Orwell, sinó mitjançant l'entreteniment i la vida feliç, tal com havia previst A. Huxley. Han fet del món una sala de festes, un show permanent i ens entretenen. Cada dia hi ha una nova notícia a primera pàgina, anam passant els dies. Sofrim una dominació per mitjà de l'entreteniment, més difícilment identificable i més difícil de treure'ns de damunt, perquè és tova, amable, quasi imperceptible.

A més de la fragmentació de la vida, el narcisisme i la uniformització, es poden identificar altres característiques profundes i igualment convergents, com són el pragmatisme, l'indi-

vidualisme, un estil de vida intrascendent, la indiferència, l'hedonisme, l'esteticisme, el científisme, etc.⁷

2. La secularització no dona raó del present

El que hi ha al davall és el nihilisme.

De tots aquests trets, certament ben vius avui, no en dona compte la secularització. Tots aquests trets, suau esmentats, no són els d'una societat secularitzada, encara que siguin ben representatius de la nostra societat materialista, consumista i descriptianitzada. Van més enllà de la secularització, apunten cap a un canvi més

De tots aquests trets de la nostra societat no en dona compte només la secularització

radical, que afecta no sols el comportament religiós, sinó la mateixa auto-comprensió humana en totes les seves dimensions. Perquè qui dona raó del present no és la secularització, sinó el nihilisme. Aquest és el nom filosòfic del que hi ha al davall de la situació present, del que s'ha anomenat postmodernitat.

La secularització vol dir que un àmbit sagrat s'ha convertit en un àm-

6. N. POSTMAN, *Amusing Ourselves to Death. Public Discourse in the Age of Show Business*, New York 1985. (vers. cat.: *Divertim-nos fins a morir. El discurs públic a l'època del 'show-business'*, Badalona 1990).

7. Alguns d'aquests aspectes s'exposen a G. Amengual Coll, *Presència elusiva. Sobre el nihilisme i la religió*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona 1995, pp. 141-146.

bit secular o profà. Aquest procés es pot donar o bé per herència o bé per emancipació. En tot cas, la secularització afirma que l'autoritat i la capacitat de guiatge i orientació que exercia la religió ha estat assumida per altres instàncies que en són les hereues i que arraconen la religió. Segons la teoria de la secularització la religió ha estat substituïda/heretada per la Raó, l'Estat, la Ciència, la Cultura, el Partit, que són els possibles candidats a exercir les funcions orientadores de la religió. Què cal dir d'això? Només dues observacions:

1a) Aquests hereus són incapaços d'exercir el paper de la religió, cosa que, d'altra banda, ni pretenen.

Pensem en la profunda crisi actual de l'Estat: crisi de legitimitat, burocràcia sempre major, un Estat menys 'pare' i més funcional i reglamentista, desbordat per alt (de manera que necessita d'aliances —econòmiques, militars i fins i tot polítiques— per estar a l'alçada dels problemes que plantegen tant les grans transnacionals com els diversos aspectes de la globalització), i desbordat per baix, de manera que s'ha d'esmenussar per tal d'estar més a prop del ciutadà.

La Raó: quasi ja no es parla de "la" raó, en singular; la raó ha sofert un esmicolament en múltiples raons; per això hem d'apel·lar al diàleg i hem de reconèixer el pluralisme; la raó queda dividida en diversos àmbits de valor: art, ciència, política, moral, economia, etc., cada àmbit té la seva racionalitat pròpia.

La Ciència: avui tenim un cientisme de carrer, cultural; la ciència té molta autoritat i hi ha moltes esperances posades en ella, encara que en realitat és en la tècnica. Però la ciència es defineix com inhàbil, incapaç de respondre a les qüestions de sentit, del per a què de les coses; la ciència ens pot donar el com, les condicions, les causes i les conseqüències, però mai el per a què de les coses, el seu sentit. En la teoria de la ciència, la ciència ha sofert un fort procés de limitació i relativització; cada vegada és més clar que el llenguatge de la ciència, en aquests moments, és un de tants de llenguatges, no és la que ens diu què és la realitat, sinó una descripció d'ella, fallible, provisional i parcial.

2a) Cal admetre que la religió no sols no ha estat substituïda, sinó que floreix com mai: pensem en les múltiples ofertes de sentit que es presenten, ofertes de tota mena: sectàries i eclesials, religioses i profanes, polítiques i privades, teològiques i humanistes, teosòfiques i filantròpiques. Els sociòlegs parlen d'un revifar de la religió. El que passa és que, especialment en el nostre àmbit cultural, la religió ja no actua com una cosmovisió central i global, sinó diversificada, múltiple, desinstitucionalitzada. Les grans religions han perdut el monopoli i estan en recessió o en decadència. Però estadístiques de l'ONU afirmen que únicament un 5% es declara ateu. El fet religiós no desapareix sinó que es transforma.⁸ Po-

8. Vegeu, entre altres, J. ESTRUCH, "El mito de la secularización", dins Rafael DÍAZ-SALAZAR et al. (ed.), *Formas modernas de religión*, Madrid 1994, pp. 266-280. Un ampli estudi d'aquesta transformació i una descripció de les noves formes de religió l'ofereix J. M. MARDONES, *Las nuevas formas de la religión*, Estella: Verbo Divino 1994.

den adquirir caràcter sagrat coses que abans eren profanes: per exemple, el voluntariat, o fins i tot les discoteques, que arriben a constituir una veritable vivència profunda i no únicament una situació d'escolta de música, de ball o de sexe. El mateix passa amb el futbol o la ciència per a alguns, o l'art.

Això ens mostra que la secularització és un plantejament que ja no serveix per explicar la nostra societat,⁹ i que, en canvi, el nihilisme és el nom filosòfic que dona raó del present. Això crec que encara es podrà veure més clar quan haguem vist què s'entén per nihilisme. Per tant, considerem què significa nihilisme, que d'entrada pot semblar un nom estrany, però ben aviat podrem veure que designa una realitat que ens és ben propera.

3. *El nihilisme com història.*

Tot i que sigui un terme acabat en -isme, no és (al manco en primer lloc) una doctrina o una teoria, sinó un fet històric, una història, diu Heidegger,¹⁰ una experiència històrica que ha creat una actitud. És la història del nostre occident, en la qual arriba a donar compliment al seu ésser, de tal manera que l'"occident" es converteix en "ocàs" o "occís". Aquesta història ens és so-

bradament coneguda, encara que se'ns presenti en diverses versions: oblit de l'ésser (Heidegger), dialèctica de la il·lustració (Escola de Frankfurt), etc.

“El nihilisme és aquest procés històric pel qual el domini d'allò ‘suprasensible’ caduca i es torna nul, amb la qual cosa l'ens mateix perd el seu valor i el seu sentit.”¹¹ El ‘suprasensible’, el conjunt d'idees i ideals, no sols havia estat considerat com més real que el sensible, sinó que ens servia de guia per conèixer i obrar, ens oferia l'orientació de la vida. Amb aquesta mena de definició del nihilisme queda prou clar que el nihilisme és una història de desvalorització, de degeneració, d'enfonsament. Així que el nihilisme és la història de l'enfonsament, de la desvalorització i de la pèrdua del sentit de les coses, de la nostra cultura, de la nostra política, de la pròpia autocomprensió humana.

El nihilisme és l'enfonsament de les bases de l'organització social, de la cultura, de l'ètica.

El nihilisme és la nostra història de l'occident.

9. Sobre la secularització, vegeu G. AMENGUAL, *Presència elusiva*, cap. 2. I sobre la seva insuficiència, vegeu G. AMENGUAL, “Situació espiritual del nostre temps”, dins *Comunicació* 86 (1996), 17-36, esp. pp. 28-32.

10. Martin HEIDEGGER, *Nietzsche*, vol. II. Trad. de Juan Luis Vermal. Barcelona: Destino 2000, pp. 34ss, 79-81, 276. Cfr. l'exposició de M. ALVAREZ GÓMEZ, “Concepció filosòfica de Europa desde Europa”, dins I. MURILLO (ed.), *La filosofía ante la encrucijada de la nueva Europa*, Madrid 1995, pp. 17-42.

11. M. HEIDEGGER, *Nietzsche*, vol. II, p. 34

4. *El nihilisme com a pèrdua dels valors*

Una altra aproximació al fet del nihilisme ens ve donada pel que normalment anomenem pèrdua de valors, com poden ser el respecte a la vida, a la llibertat, a l'altre, la responsabilitat, etc. L'estat d'aquests valors és el que contínuament calculen els sociòlegs en els seus estudis demoscòpics, i com a resultat d'aquests estudis se'ns diu, per exemple, que 'encara' hi ha un tal percentatge de gent que creu en la vida eterna, o que els valors ecològics se van afermant sempre més, etc. Però Nietzsche, que introduí aquesta visió del nihilisme com a pèrdua de valors, va més a fons. El que es perd no és simplement aquests valors habituals en la nostra vida moral i social, i potser característics de la nostra cultura, sinó les mateixes bases sobre les quals s'assentaven aquests valors: la unitat, la veritat, la bondat, la finalitat, és a dir, els valors últims, aquells que la filosofia tradicional anomenava transcendents, aquelles propietats del ser com a ser. Diu Nietzsche:

“Què ha passat en el fons? El sentiment de la manca de valor s'assolí quan es va comprendre que el caràcter total de l'existència no podia ser interpretat ni amb el concepte 'fi', ni amb el concepte 'unitat', ni amb el concepte 'veritat'. Res s'ha aconseguit ni obtingut d'aquesta manera; falta la unitat que abraça la multiplicitat

de l'esdevenir: el caràcter de l'existència no és 'vertader', és fals..., ja no es té en absolut cap raó per a persuadir-se d'un món vertader...

”En resum: les categories 'fi', 'unitat', 'ser', amb les quals hem donat un valor al món, són altra vegada *retirades* per nosaltres, i aleshores el món apareix *sense valor...*”¹²

A partir d'aquí és vana tota pregunta pel fi, pel sentit de les coses, de l'home, de la vida o de la història. No sols ens manquen les fites (les podríem recompondre), és que ens falta l'horitzó des del qual es poden fixar les fites; ens manca la meta des de la qual es podria traçar el camí. Ens falta l'horitzó de totes les realitats: de l'organització social, cultural, ètica, política. Aquesta pèrdua de valors va a les arrels del poble. Per això parlem de la mort de Déu. Perquè Déu era el referent últim de tot sentit.

En aquest sentit el nihilisme és l'enfonsament dels mateixos fonaments de tota l'organització social, de la cultura, de l'ètica, de la política.

5. *Mort de Déu*

I radicalitzant la seva anàlisi, és a dir, duent l'anàlisi a la seva arrel última, Nietzsche afirma la 'mort de Déu': la mort del que era el fonament últim de tot sentit, el referent de tot sentit possible.

12. F. NIETZSCHE, *Nachgelassene Fragmente 1887-1889*, dins *Sämtliche Werke*, Kritische Studienausgabe hg.v. G. Colli u. M. Montinari, vol. 13, Munich 1980, p. 48. Trad. cast. d'E. OVEJERO Y MAURY: *Obras completas*, vol. IV: *La voluntad de dominio*, Buenos Aires 1967, p. 22.

Per evocar el significat d'aquesta expressió, res millor que llegir el § 125 de *La gaia ciència*. Per comprendre aquest text convé tenir present que Nietzsche és un grec en la seva manera de pensar, no debades professionalment fou professor de grec a la Universitat de Basilea. En aquest text Nietzsche parla per boca d'un boig. Un boig és aquell que s'atreveix a dir allò que ningú diria, encara que ho vegi i ho visqui, encara que de manera inconscient; el boig és aquell que diu el que és inconvenient o incorrecte, encara que sigui evident, malgrat resti ocult o reprimit. L'escena, que aquí descriu Nietzsche, recorda la de Diògenes, que amb un llum d'oli a ple migdia anava cercant un home en plena plaça del poble atapeïda de gent. Aquí se cerca Déu, com absent en la seva presència massiva, en una societat cristiana. Els presents no creuen, encara que no ho confessin i s'estranyin de la confessió del boig.

“L'home boig.- ¿No heu sentit parlar d'aquell home boig que a plena llum del migdia encenia una llanterna, corria pel mercat i cridava sense parar: ‘Cerco Déu! Cerco Déu!’? – Com que allí s'aplegaven precisament molts d'aquells que no creien en Déu, suscità moltes rialles. ‘És que s'ha perdut?’, deia un. ‘És que s'ha extraviat com un infant?’, deia un altre. ‘O és que s'ha amagat? Té por de nosaltres? Se n'ha anat amb un vaixell? Ha emigrat?’ Així cridaven i reien en desori.

L'home boig saltà al bell mig de tots ells i els trepà amb la seva mirada. ‘A on se n'ha anat Déu?’ cridà, ‘Jo us ho diré!’. ‘*Nosaltres l'hem mort*, vosaltres i jo! Tots nosaltres som els seus assassins!’.¹³

El primer que segurament estremeix la nostra sensibilitat és que, amb llenguatge metafòric i cru, Nietzsche no conta llegendes ni veritats eternes, sinó un fet històric, un esdeveniment de la nostra història:

“Nosaltres l'hem mort, vosaltres i jo! Tots nosaltres som els seus assassins! [] ¿No és massa gran per a nosaltres la grandesa d'aquest acte? ¿No hem de convertir-nos nosaltres mateixos en déus, només per semblar-ne dignes? Mai no hi ha hagut un acte tan gran – i tot aquell qui continuï naixent després de nosaltres pertanyerà en virtut d'aquest acte a una història superior a qualsevol història que ha existit fins ara!”¹⁴

La proposició “Déu ha mort” no expressa una veritat perenne, no es tracta d'una proposició que atribueixi o negui predicats a Déu, sinó que expressa una veritat històrica, una experiència pròpia de l'home modern, que, a partir de mitjans segle XIX, s'ha anat generalitzant.¹⁵

Aquest segon text de Nietzsche explica cruament què és la mort de Déu. No afirma que mai no hagi existit, sinó que ha mort, que l'hem mort

13. F. NIETZSCHE, *La gaia ciència*. Trad. de Joan Leita. Barcelona: ed. 62 1984, p. 197.

14. F. NIETZSCHE, *La gaia ciència*. Trad. de Joan Leita. Barcelona: ed. 62 1984, pp. 197-198.

15. Cfr. G. PICTH, *Der Gott der Philosophen und die Wissenschaft der Neuzeit*, Stuttgart 1966, pp. 20s.

entre tots. La mort de Déu és un fet històric. És una experiència de l'home modern. La formulació quasi desesperada de la pregunta: On és Déu? (pregunta molt bíblica, d'altra banda) ens porta a la resposta continguda i explicada en el text per boca del personatge sense enteniment.

Què significa en aquest context l'expressió "mort de Déu"? Algunes expressions del text són particularment significatives. Després de l'anunci del fet ("Nosaltres l'hem matat"), Nietzsche, a través d'algunes preguntes retòriques en aposició, va donant compte dels significats del fet.

"Com hem pogut beure la mar fins al pòsit?" La mar és metàfora de la infinitud¹⁶ o/i també del ser,¹⁷ en tot cas de l'element infinit en que ens trobam, i del que es pot dir que és, que ens abraça immensament.

"Qui ens donà l'esponja per esborrar tot l'horitzó?" L'horitzó fa referència a la veritat, ja que designa l'àmbit en el qual les coses es mostren i nosaltres les coneixem.

"Què férem quan desenganxàvem aquesta terra del seu sol?" El sol és la imatge de la idea del bé, última font de llum, de veritat i bé, referència última per al significat de les coses del nostre món perible.

Conseqüència de tot això és la pèrdua de tot punt de referència: "Cap a

on ens movem ara nosaltres? No ens allunyem de tots els sols? No caiem constantment? No caiem endarrere, cap al costat, endavant, en totes les direccions? Encara hi ha un dalt i un baix? No errem com a través d'un no-res infinit? No ens colpeja l'espai buit amb el seu alè? No ha començat a fer més fred? No s'apropa com més va la nit, una nit cada cop més intensa?"¹⁸

Com es veu, Nietzsche per explicar la gesta de la mort de Déu, recorre als transcendents: ser, unitat, veritat i bondat. Així explica la mort de Déu per les seves conseqüències o manifestacions: desaparició dels transcendents, com les referències bàsiques de tota la realitat. I és que perden Déu, hem perdut la possibilitat de sentir personal i global. La religió és substituïda per cosmovisions i ciències, però que ni tan sols pretenen conferir sentit a l'existència i a la realitat en la seva totalitat.¹⁹

6. El nihilisme com a descripció del present

La mort de Déu que proclama el nihilisme no és una consigna de lluita contra la creença en Déu. En aquest sentit no participa de l'interès propi de la crítica de la religió. No és una doctrina a-teïsta o anti-teïsta. No tracta de

16. Així E. BISER, *Nietzsche y la destrucción de la conciencia cristiana*, Salamanca 1974, pp. 45s.

17. Així G. PICT, o.c., p. 26

18. F. NIETZSCHE, *La gaia ciència*. Trad. de Joan Leita. Barcelona: ed. 62 1984, pp. 197s.

19. Cf. G. AMENGUAL, *Presència elusiva*, esp. pp. 29ss., 48s.

La mort de Déu és una experiència històrica de l'home modern, un diagnòstic, no una consigna de lluita contra la creença.

muntar una campanya teòrica o pràctica. Es tracta més aviat d'un diagnòstic, de la descripció d'una situació cultural, d'un fet de consciència generalitzat, consistent en el fet que Déu ha mort, és a dir, no interessa, ha perdut tota vida i força, no té vigència; es tracta d'una fe que s'ha desacreditat, s'ha tornat vana, supèrflua, sense vigor ni valor.

La mort de Déu es posa de manifest de múltiples maneres, indiquem-ne algunes.

6.1. L'ateisme massiu, que més aviat s'hauria de caracteritzar com una indiferència massiva. Almenys a nivell de cultura establerta, perquè allò que passa dins el cor de cada persona es troba a un altre nivell.

6.2. Un món destrossat, en conflictes permanents, i el pitjor: amb una enorme quantitat de víctimes i una enorme incapacitat d'afrontar els conflictes amb un mínim de 'raonabilitat'

i humanitat; més aviat sembla que, en comptes de sortir-ne, sempre ens aficam més dins el fang, perquè la manera d'afrontar els problemes sembla que és una manera d'aprofundir en la crisi i en el problema. És l'espiral de la violència o l'espiral de la fam en el món, del domini, de la prepotència, de l'explotació. És que vivim en un món deixat de la mà de Déu? No podria ser més habitable el nostre món? És que l'home és incapaç de ser raonable, humà, condescendent, misericordiós?

6.3. Un món descristianitzat que "abomina del cristianisme, en fa apostasia i l'escup feroçment. I en això posa la xifra de l'emancipació dels individus i de les col·lectivitats".²⁰ Ens creim alliberar-nos del jou de la tradició judeocristiana que ens havia oprimit amb la culpabilitat, afrontant la vida irresponsablement.

6.4. "L'espantosa insuficiència de la vida religiosa."²¹ Aquesta no està a l'alçada del seu mateix contingut. Per això M. García-Baró parla de la infiltració d'ateisme dins la religió. Aquesta infiltració té dues formes: a) ateisme de la debilitat del pecador, perquè no sempre ha estimat Déu per damunt totes les coses i amb tot el seu cor; b) i una forma més larvada, subtil i perversa: la duplicitat. Per una part ens declaram radicalment creients i, per l'altra, la nostra vida s'explicaria igual si no creguéssim en Déu. Procuram curar-nos en salut, i quan planificam

20. M. GARCÍA-BARÓ, "Del ateísmo interior", dins Id., *Ensayos sobre lo Absoluto*. Madrid: Caparrós 1993, pp. 93-102, cita p. 94.

21. M. GARCÍA-BARÓ, "Del ateísmo interior", dins Id., *Ensayos sobre lo Absoluto*. Madrid: Caparrós 1993, pp. 93-102, cita p. 96.

ho feim segons la lògica de la política, de l'economia, de la cultura, dels mitjans de comunicació, i per altra part creim en Déu: vet aquí dos mons separats. Aquesta duplicitat no deixa d'ésser una retirada. Aquest ateisme interior no deixa d'ésser una de les formes més punyents de la mort de Déu i té molta vigència dins la nostra vida personal de creients i dins la vida eclesial i pastoral. En comptes de dir les coses pel seu nom, cercam eufemismes. Cream imatges que puguin ésser millor rebudes i siguin més plausibles dins una societat secularitzada. Aleshores en lloc de parlar de caritat parlarem de solidaritat, en lloc de parlar de Déu preferim termes més vagues com transcendència. Això expressa que Déu no té vigència i hem de cercar altres paraules que li donin més plausibilitat.

Una de les coses que mostra que l'afirmació de la mort de Déu no és una campanya, sinó un diagnòstic, és l'arma que empra i aconsella Nietzsche. L'arma de Nietzsche per descriure la mort de Déu no és l'argumentació racional, sinó la rialla. No d'insult o de burla, sinó la rialla del que està per damunt de les coses, com si des de l'adulthood s'haguessin superat aquestes coses, com qui contempla coses que foren tingudes per sagrades, però que actualment han perdut aquest caràcter. Com si nosaltres visitéssim els temples dels déus grecs o egipcis, convertits en elements estètics, davant els quals podem tenir un plaer estètic, però no un sentiment corprenedor del Sagrat; ja no tenen caràcter sagrat, ja no actuen com a símbols del Sagrat. I quantes vegades del nostre art religiós

ens feim només una experiència estètica, en comptes d'ésser símbol del sagrat! En feim estètica o folklore, que és pitjor. Aquesta rialla manifesta que allò religiós ha quedat buit, va tenir vigència un temps, però ara ja no. I quantes vegades la nostra Església s'estetitzava: restauram el patrimoni amb les darreres tècniques, i perquè són considerades patrimoni artístic del poble aquest les empra com a lloc no de culte, sinó de cultura: lloc per a concerts, exposicions, etc. Així les esglésies de ser llocs de culte s'han convertit en lloc de cultura. I quan fins i tot estetitzem la pastoral, especialment quan està al servei o immersa en el folklore i la cultura popular.

Les esglésies han passat de ser lloc de culte a ser lloc de cultura, l'indret del folklore i la cultura popular.

Però la rialla és també l'actitud que combat el fet de prendre's seriosament les coses, la rialla lleva l'aura a l'objecte sagrat. La rialla subjuga, arrossega els altres, fa còmplices i sedueix. És un gran gest. A la gent senzilla –diu Nietzsche– no hi aneu amb raons, anau-hi amb gests. Significa joc, sortida de la concatenació lògica de les coses. La rialla pot ser una arma mortal, associada a la lleugeresa, a la banalització de les coses, tan pròpia de la postmodernitat. Aquesta actitud s'ha convertit en la situació

més difícil per als creients, no hi ha persecucions ara, sinó banalització, superficialitat, manca de serietat, etc. Això, a vegades arriba a ésser considerat com a principi i actitud morals, i com a forma de vida.

La mort de Déu no sols es refereix a Déu sinó a allò humà, al sentit. Al fet d'haver perdut les idees, els ideals, la referència a allò suprasensible. Afecta també la mort de la nostra cultura; per això s'ha plantejat la pregunta si vivim ara ja en una era postcristiana on tot funciona sense el recurs de Déu, i la religió s'analitza com un fet sociològic, psicològic o cultural, però no com a referència al sagrat.

Interludi

Abans d'entrar a la segona part, sobre els criteris d'acció, i per tal d'explicar i concretar una mica millor el punt de partida, m'atreveixo a presentar una classificació de no-creients. Una classificació que no es pot fer, perquè cada cas és cada cas; aquí val més que mai que no hi ha malalties, sinó malalts; es tracta, per tant, d'una classificació improcedent, que només es pot presentar en una conversa amb amics en llenguatge amical lluny de tot afany científic i totalment *ad usum privatum*.

1. *Ex-creients*: perquè han sigut creients fervorosos o almenys perquè foren socialitzats com a cristians i per tant assumiren certs valors, hàbits i visions de les coses.

D'entre aquests cal distingir entre:

a) *Els rebotats*: que no en volen ni sentir parlar de fe, de religió. En tenen mal record, fou mala experiència, és per a ells una nafra que encara cou. Aquesta mala experiència pot ser molt personal: des d'un desengany, una frustració, el contacte amb el capellà *maricó* o autoritari, o la monja dominadora, castrant o punyetera; o pot ser una experiència col·lectiva: la guerra civil, l'actitud de l'església en la postguerra, i tota la vida de l'Església se clou en la inquisició. O pot ser l'experiència que han transformat tot l'ideal cristià en ideal de lluita, de transformació eticopolítica i per això la religió els va quedar curta, i es passaren de l'Església al partit, o al sindicat, o a l'ONG; així han secularitzat el seu cristianisme en militància o en voluntariat per fer el bé. O perquè han hagut d'afirmar la seva fuita per consolidar la identitat nova en una cultura laica o laicista.

b) *Els refredats*: aquells que ho han deixat perquè res els ha estirat, i més aviat el corrent de la cultura establerta els ha portat en una altra direcció, perquè això de creure no es porta avui.

2. Els *no-creients cuirassats* o blindats ideològicament, dogmàtics; ho tenen molt clar i són rotunds; poden ser positivistes-cientistes, o marxistes, etc.. Per a ells la increença és un dogma. Quasi es podria dir que són una minoria, una espècie en extinció; representen la vella guàrdia.

3. Els no-creients laics, *agnòstics* de sempre. N'hi ha de diverses formes. Uns, la seva socialització ja va ser "republicana" o d'esquerres, o en tot cas no creient, no religiosa. Altres

tipificaríem la indiferència, o fins i tot la teoritzen. Altres, simplement no saben i creuen que no es pot saber. També n'hi ha amb certa inquietud religiosa, però que no la saben concretar, no troben lloc de connexió. I també n'hi ha amb formació religiosa i amb curiositat per la cultura teològica i religiosa, entesa com una cultura, però no com una fe o religió.

És important veure d'on prové, on arrela la situació del no-creient, per veure quina és la seva ferida i la cura que li pertoca. És més important la motivació que l'origen (o l'origen es només important en tant que manifesta la motivació): desengany personal, ferida personal, desengany col·lectiu, compromís ètico-polític-social, interès cultural: a) ara no s'estila això de creure, b) o bé reducció de la fe a creença i a dada cultural, ètica, històrica, folklòrica o semblant; c) o per canvi de cultura: és aquell que neix en un ambient senzill i que ha tingut possibilitats d'estudiar i mira amb superioritat tot el seu món anterior, especialment la religió.

Un tret comú a molts, tant excreients com no-creients, és que el seu problema no és la manca d'inquietud religiosa, sinó el de la identificació religiosa: costa identificar-se amb una religió amb tanta història, amb tantes institucions i tan estructurada en dogmes i normes, i que és discutida, etc., i fins i tot identificar-se amb el grup concret que es professa cristià i va a missa, per exemple. I aleshores no troben sortida a la seva inquietud religiosa que hi és, i apelen a mètodes orientals, o cacen idees vanderes que senten casualment.

Aquesta observació me sembla molt important, perquè demostra que més que mai és necessari el contacte personal, que aquesta és una de les primeres tasques del prevere, qui d'aquesta manera pot fer de pont o de focus integrador entre les persones diverses però que els uneix una mateixa fe. I tant més important, perquè ara que aquesta tasca és de primeríssima necessitat, resulta que és més negligida que mai. El prevere avui més que mai és un gestor, s'ha convertit en gestor, que planifica, revisa, avalua, que dirigeix quantitat de grups, consells, col·laboradors de tota mena, i ell és sobretot el que organitza, dirigeix i gestiona els agents de pastoral, deixant de ser ell mateix moltes vegades agent de pastoral, negligint el contacte personal.

II. Criteris d'actuació

Es tracta de formular alguns criteris d'actuació, que s'han de tenir en compte a l'hora d'actuar o que possibiliten l'actuació.

1. El primer criteri de la nostra actuació ha de ser el convenciment que Déu és pare de tots i que els estima a tots i a cada un, i que a cada un el crida al goig de saber-se fill estimat seu. La primera possibilitat del pas de la no-fe a la fe ens ve de dalt, que és previ a tot i el que ho possibilita tot.

2. No sols Déu ens crida a tots, sinó que també tots d'alguna manera el cerquem. En la recerca de tots els ideals i de tots els béns en darrer terme hi cova el desig de Déu, ja que

només ell és capaç d'omplir el cor de l'home. "Ens féreu per a Vós, i el nostre cor és inquiet fins que descansi en Vós" (S. Agustí, *Conf.* I, 1,1). Això implica suposar sempre que hi ha inquietud religiosa, recerca de Déu d'una manera més o menys explícita.

3. Situar-nos sempre en el lloc on es troba la persona. Respectar el seu punt de partida i el seu procés personal. Això per criteris *pedagògics*, de respecte a la persona i per criteris *teològics*: Déu és el que guia el procés, no té cap sentit forçar; en segon lloc: és ella mateixa que ha de cercar i trobar, i ho ha de fer a la seva manera, al seu ritme i segons les seves inquietuds.

4. Si ja tenim molt assumit que la fe és sempre una recerca i que en aquesta vida estam sempre de camí i cercam a les palpentes, en obscuritat i vacil·lacions, no ens pensem que per als no-creients tot siguin certeses. La increença no és un món de certeses. S'ha dit molt que no tenim proves de l'existència de Déu, que no n'hi pot haver ni d'empíriques ni d'axiomàtiques. Però, com ja afirmà Kant, el mateix val per a la seva no-existència. Ells tampoc no estan segurs de la seva opinió ni que l'agnosticisme sigui la millor resposta, perquè no deixa de ser una resposta que no és resposta, llevat que hom s'hi instal·li per ideologia i s'identifiqui amb la cultura dominant; que no deixa de ser una manera de no ser un mateix.

Tampoc nosaltres no ens hi hem d'instal·lar, i ho feim, quan donam per certa i cabal la resposta ètica que rebutja el plantejament religiós.

5. Malgrat les incerteses o precisament a causa d'elles tothom creu, tots tenim les nostres creences.

Com diu Ortega, les creences no les tenim, ens tenen elles a nosaltres.

O millor, com diu Ortega, les creences no les tenim, sinó que elles ens tenen; tenim idees, però vivim en creences. Les creences són la base o l'entorn que fan possible la nostra vida humana. "No hay vida humana que no esté desde luego constituida por ciertas creencias básicas y, por decirlo así, montada sobre ellas". Las creencias "constituyen el continente de nuestra vida". "No son ideas que tenemos, sino ideas que somos. Más aún: precisamente porque son creencias radicalísimas se confunden para nosotros con la realidad misma —son nuestro mundo y nuestro ser—. Les creences són idees "que no producimos nosotros; que, en general, ni siquiera nos formulamos [...]. Con las creencias propiamente no *hacemos* nada, sino que simplemente *estamos* en ellas. [...] En efecto, en la creencia se está, y la ocurrencia [el saber adquirido] se tiene y se sostiene. Pero la creencia es quien nos tiene y sostiene a nosotros."²²

22. J. ORTEGA Y GASSET, *Ideas y creencias* (1940), dins *Obras completas*. vol. V, Madrid: Revista de Occidente 1983, pp. 377-409, citas en p. 384.

L'encíclica *La fe i la raó* diu també coses interessants respecte de les creences. Precisament en el context en què s'exposa que l'home "camina en cerca de la veritat" es dedica un número, el 31, a exposar que l'home és un ésser de creences. "Des del naixement, doncs, està immers en diverses tradicions, de les quals rep no sols el llenguatge i la formació cultural, sinó també moltes veritats en les quals, gairebé instintivament, creu". Certament que aquest dipòsit rebut de les tradicions al llarg de la vida passa per un procés d'assimilació personal, pel qual unes veritats "són recuperades sobre l'experiència que se n'ha fet o en virtut d'un raonament successiu", i altres són posades en dubte i discutides. "Malgrat això, en la vida d'un home les veritats simplement cregudes són molt més nombroses que les adquirides mitjançant la verificació personal". I conclou afirmant: "L'home, ésser que busca la veritat, és, doncs, també aquell viu de creença."²³

Tenim creences de tota mena, des de les científiques: tots creim que la terra és rodona, ningú de nosaltres ho ha comprovat, ens fiem dels qui ho saben. Creences de la vida quotidiana, com que demà tornarà a sortir el sol, o del pagès quan sembra i tira la llavor confiant a recollir una bona collita. Fins a les creences culturals: el valor i la dignitat de la persona, la solidaritat,

l'amor, el respecte, que hi ha "previats" que ens guien i determinen: la sort, el destí, etc.

Per això en sociologia del coneixement es diu que la increença no existeix, el que hi ha és diversitat de creences, de manera que "el no creient només pot parlar de la seva increença des d'una *altra* creença; amb la qual cosa arribaríem a la fi a la paradoxal conclusió que tot discurs des de i sobre la irreligió és, a la vegada, un discurs religiós"; per això "des d'una perspectiva sociològica com la que adopta Thomas Luckmann" a la seva cèlebre obra *La religió invisible* (1963), versió ampliada i definitiva (1967) "la irreligió es antropològicament i sociològicament impossible."²⁴ Tots tenim creences, en aquest sentit més bàsic i humà, no hi ha in-creents, sinó que hi ha diversitat de creences, de sistemes de creences.

I sobretot, el que es dona és la transformació de creences: "cada vegada que tenim la impressió que el fet religiós és en vies de desaparició, el que succeeix en realitat és que s'està transformant."²⁵

III. Pistes d'actuació

Voler donar pistes d'actuació d'entrada contradiu el que hem dit

23. JOAN PAU II, *La fe i la raó. Carta Encíclica 'Fides et Ratio'*. Barcelona: Claret 1998, pp. 41s.

24. Vegeu Joan ESTRUCH, "Análisis sociológico de la irreligión", dins *Iglesia viva*, núm. 118 (juliol-agost 1985) 319-326, cita p. 320.

25. Joan ESTRUCH, "Análisis sociológico de la irreligión", dins *Iglesia viva*, núm. 118 (juliol-agost 1985) 319-326, cita p. 321.

abans que no hi ha malalties, sinó malalts, i que s'ha de respectar el punt de partença i el procés personal. Per tant, les pistes tenen un cert sentit només ideal, o dit en termes kantians, d'idees "regulatives"; de fet, seran com una mena de descripció del procés ideal, donant nom a algunes passes que s'haurien de donar.

1. Trencar la closca de la seguretat ideològica, cientifista, de la cultura establerta, que es manté en la doxa, en l'opinió, en allò políticament correcte, seguint cegament el que es mana socialment, la total adaptació al medi, a la cultura imperant. Superar tòpics, per als quals el fet religiós no existeix, sinó només els valors econòmics, els científics o artístics, o els socials o ètics.

El resultat d'aquesta primera passa pot ser que ell prengui consciència que les coses no són tan clares com creia, que prengui consciència dels propis dubtes i de la pròpia recerca. Per aconseguir-ho, una manera pot ser prendre consciència que la cultura actual és contradictòria: a) per una part hi ha més religió que mai (i fins i tot superstició, recerca de l'exòtic, i és que quan "no es creu en Déu, no és que no es cregui en no res, sinó que es creu en qualsevol cosa" [Chester-ton]), i b) per altra, se la mira amb indiferència (això és l'establert en les masses) o com un objecte d'estudi, però no com a cosa viva, llevat per a la 'genteta baixa'.

2. Entrar en ell mateix, trobar-se a ell mateix; en el seu interior hi ha Déu; arribar a copsar la pròpia necessitat de

salvació, el seu desig de salvació. Aquesta salvació es percebrà segons quina sigui la situació personal. Hi ha experiències que més fàcilment solen provocar una tal situació. Vegem-ne algunes:

a) El dolor, el fracàs, el mal, experiències negatives, davant les quals no s'hi pot ser indiferent, i alhora no són superables tècnicament. No basta pensar en mesures tècniques per superar el mal del món; cal una nova manera de pensar, un cor nou, que el coneixement de Déu ompli la terra (Is 2, 3-5; 11,1-9). Es tracta de situacions que s'han de prendre humanament, i com a tal ens sobrepassen. La necessitat de salvació és una de les experiències més profundament humanes de transcendència (Adorno).

b) Però també hi pot haver altres experiències que ens obrin al misteri, com per exemple la de la paternitat: experiència de qualque cosa que ens sobrepassa, d'un do, d'una responsabilitat, d'amor, que ens remet a un ser Transcendent.

c) O, per exemple, experiències de voluntariat a persones discapacitades (o amb altra classe de persones, però que hi hagi el contacte personal); quan es fan en un ambient creient i amb un cert acompanyament, pot ser per a joves una bona experiència de fe, un pas decidit a la fe.

3. Dins aquest procés de travessar la closca de les coses, de les idees i ideologies, i entrar sempre més al seu interior de les idees i d'un mateix, un aspecte decisiu és capir que la fe no

és cultura, no és història, no és sociologia, no és ètica o codi de deures o de dogmes, no és acció social, no és museu del passat, no és burocràcia ni política. Sinó que és religió, la religió amb l'absolut que ens pren absolutament, un do, una relació personal, una relació lliure entre subjectes lliures i que allibera, una adhesió, un descobriment, el del tresor de la vida.

I en la religió no es tracta de mètodes psicològics o d'aportacions ètiques o de qualsevol altra mena, sinó que es tracta de Déu, del Déu que volem estimar per damunt de tot i amb totes les nostres forces. Es tracta d'una religió, d'una adhesió personal total.

Aquí seria el lloc en què ens podríem lamentar de tantes vegades que l'Església mateixa és pantalla, és obstacle per a si mateixa, per complir el seu ésser i la seva missió. Ens quedam amb les mediacions, sense assolir-ne l'objectiu.

4. Amb els allunyats és molt important la imatge de l'Església, perquè freqüentment és l'únic que coneixen, en coneixen la imatge socialment imperant o mediàticament imperant. Com que no hi tenen contacte directe o personal, el coneixement que en tenen és el que es fa públic en els mitjans de comunicació social. I freqüentment aquesta imatge –o mala imatge– que surt en els periòdics es veu confirmada per la crítica interna –que és legítima i necessària– però que quan es fa pública exerceix de ratificació i per tant d'escàndol per als que no tenen més coneixements de

l'Església. En darrer terme, és el missatge evangèlic que no és transmès, sinó la crítica; no es diu allò que es fa, sinó allò que desfigura la fe. Crec que és hora que comencem a distingir entre la crítica i el que de fet resulta ser una certa mena de difamació, pel sol fet de divulgar a fora les crítiques que haurien de quedar-se a l'interior; si som conscients que la societat no és cristiana, aleshores tampoc és el lloc on divulgar els problemes interiors del grup, de la comunitat cristiana.

És el moment en què la fe és fa una altra vegada personal, de convenciment propi.

5. La trobada personal amb Déu, que podríem formular amb aquelles paraules de Job: “Jo només et coneixia d'oïda, però ara t'he vist amb els meus ulls” (Job 42, 5). És el moment en què la fe es fa altra vegada personal, convenciment propi. Es tracta d'un convertit, és a dir, d'un per a qui els valors del Regne, de l'evangeli, no són els valors d'un altre, que mir amb més o menys admiració i amb ganes de tenir en compte, sinó que s'han convertit en els valors propis, en els criteris propis. S'ha donat o es va donant un procés d'assimilació de la fe, i de personalització de la fe. Hi ha, sens dubte, la descoberta d'una alteritat, que me subjuga i sedueix, i a la vegada la descoberta d'un mateix, amb més transparència, amb més goig, amb més llibertat.

6. Finalment, redescobrir l'Església com a comunitat de cristians, que pelegrinen amb incerteses i febleses, però que compten amb la presència del Crist i l'assistència del Paràclit; que celebra la memòria de Jesucrist, escoltant la seva paraula i intentant viure-la.

Hem de tenir clara la meta: la proposta de la fe i la integració en la comunitat cristiana. Només així podem acompanyar i il·luminar els processos. Algú s'ha demanat si avui ja no hi ha conversions perquè els qui presenten allò cap al qual s'haurien de convertir ja ho presenten com que no val la pena: com si ja bastàs ésser una bona persona, èticament més o manco justa; com si el coneixement de Jesucrist no afegís res a la qualitat de vida religiosa de cada persona.

Conclusió

Per acabar, voldria recollir les paraules amb què Mn. Antoni Matabosch resumia la xerrada. La qüestió de la increença ens implica molt com a capellans, perquè cada vegada ens hem de dedicar més al món 'no creient', és el nostre camp de missió, que cada vegada és més vast. Estar tancats només en el que veiem és suïcida i és una manca de 'fe en Déu', present allà on vol. I davant aquest panorama la solució no pot ser la de tancar els ulls i seguir fent i oferint el de sempre. Cal anar creant noves mediacions.

Per a aquesta tasca calen quatre mirades: 1) tenir el ulls ben oberts al present, al món de la cultura, a l'home

d'avui tal com se'ns presenta; 2) anar a l'essencial, i l'essencial és sens dubte la qüestió teològica, la relació amb Déu, des d'ella brollarà tota la resta; 3) tenir una mirada de fe en les persones; mirar-les com a pastors, 'des de la perspectiva de la redempció', i creure en elles; 4) estar oberts a les persones allunyades, ésser proper a elles, també per a elles exercir l'ofici d'acompanyar.

Si el nihilisme ens ensenya a anar a l'essencial, certament avui la qüestió no és la de la rellevància de la fe. La pregunta no és: Què aporta el cristianisme a la societat? La pregunta és: Què és la fe? Hi ha fe? Per tant, ens hem de demanar no tant per la rellevància sinó per la identitat de la fe en Déu. Quina fe promovem com a Església? Aquesta situació ens recorda aquella pregunta de Jesús: "Però, el Fill de l'home, quan véngui, trobarà fe a la terra?" (Lc, 18,8). Aquesta pregunta està situada al final de la paràbola de la viuda que insisteix a un jutge que li faci justícia. I aquesta paràbola Jesús la va proposar "per fer-los veure que cal pregar sense defallir" (Lc 18, 1). Ens movem en una reflexió sobre la necessitat de pregar sense defallir. Vet aquí una avinentesa per adquirir consciència de l'essencial: la pregària. La planificació i l'organització poden ésser necessàries però no són l'essencial. El plantejament secularista suposa que l'Església es fa present dins la societat no directament sinó mitjançant unes mediacions seculares: fer el bé, l'ètica, el compromís, etc., i amb això, que és necessari, si no hi afegim l'experiència de fe, l'únic que feim és contribuir a aquesta absència de Déu, a l'encobriment de Déu. Però si par-

lam de pregària, al que en darrer terme apunta la paràbola és a la confiança i la constància, que la fe és confiança, crèdit, fermesa, roca ferma. Ens cal

redescobrir el Déu misteri, que és més gran que els nostres conceptes i les nostres imatges. Vet aquí la gran oportunitat del nihilisme per a la fe.

De la fe a la fe

JOAN BRULLES, salesià, responsable de pastoral juvenil.

1. Context socioreligiós

Una vegada més hem de reconèixer que estem en un canvi d'època: la humanitat està caminant cap unes configuracions culturals, socials, econòmiques, polítiques, religioses tan noves que ja no ens serveixen els esquemes que fins ara ens havien servit per interpretar la vida. Ho sabem, ho diem, però ara n'estem patint les conseqüències en la nostra acció, en les nostres comunitats, en la nostra vida d'animadors de comunitats cristianes i d'acompanyants d'altres persones en el seu camí de fe. L'autonomia i la llibertat apareixen com la base de la identitat de les persones, i la secularitat és l'àmbit en què es desenvolupa la nostra vida.

La *persona brúixola* –model en el qual hem estat educats la majoria de nosaltres– (orienta la seva vida vers un nord fix sempre el mateix i igual per a tots, que existeix per si mateix i assenyala la meta suprema de la persona) està donant pas a la nova *persona radar* –tots ja en formem part i forma l'esquelet de la personalitat dels nostres joves– (es guia per una pantalla; del seu centre surt un raig de llum viva que gira 360° al voltant d'ell mateix, amb respostes sempre noves i diferents segons la realitat o situació amb què es troben).

Les persones ens orientem més en funció d'informacions vives i instantànies que no pas per un nord fix i

objectiu. Costa també molt (molts ja no ho accepten) ser conduïts per quelcom o algú extern. Tot ha de sorgir de la mateixa persona. En aquest èxode, els adults patim unes fortes dosis d'inseguretat.

La rapidesa dels canvis que estem vivint ens impedeix de ser conscients de la seva transcendència.

La rapidesa dels canvis que s'estan produint ens impedeix poder arribar a ser conscients de la seva transcendència, d'on ens estan portant, i a això s'hi afegeix que la decisiva influència dels mitjans de comunicació acaba per empetitir-los o per donar-los-hi una importància exagerada. Les persones ens convertim en “imatges planes”, sense fons, superficials, marcades per un fort vitalisme, amb escassa preocupació ètica, sense sentit de passat i de futur.

L'antic catolicisme de la nostra societat ha desaparegut com un terròs de sucre dins del cafè dels nous temps. Però ha deixat uns pòsits amargs que fan molt difícil assolir una identitat de persona creient del nostre temps, i de la nova consciència com a persones.

La fe religiosa es presenta com una forma de pensar més, en el millor dels casos. Exterioritzar les conviccions religioses sembla anacronisme, fanatisme.

A les persones del carrer no els estranya gens que no apareguin ni Déu ni la religió. L'Església apareix, per a molta gent, com una realitat anacrònica i reaccionària davant de les possibilitats d'autonomia i d'organització creativa de la vida.

La identitat religiosa l'adquirim a través de l'"imaginari col·lectiu", en el qual trobem suports o estructures que la fan possible (*plausible*). Imaginari col·lectiu (aquí religiós) és el conjunt de representacions i interpretacions socials que es refereixen a la religió: imatges, símbols, ritus, definicions, frases, persones, costums. La "identitat social" dels cristians que té una societat porta a tractar els creients d'una forma determinada i aquests actuen confirmant, rebutjant o amagant aquesta identitat.

Segons l'estudi de A. Tornos i R. Aparicio, *¿Quién es creyente en España, hoy?*, avui s'accepten tres formes possibles (*plausibles*) d'identitat creient. Quan una persona es manifesta creient, se la col·loca en una d'aquestes tres formes o escenaris. També incideixen molt en la forma de configurar-se la identitat cristiana d'una persona que està fent procés. Aquestes són les formes (Cf. A. TORNOS i R. APARICIO, *¿Quién es creyente en España hoy?*, PPC, Madrid, 1995):

1. *Cristianisme d'ajustament existencial*: creient és qui fa referència a

Déu, sobretot quan les circumstàncies de la vida encalquen (dolor, mort, alegries... que poden trastocar l'existència). Encara que es tingui una fe dèbil, es resa i s'obté desfogament i consol, o sentit i expansió de felicitat.

2. *Cristianisme moral o d'autolegitimació*: Déu i la religió es relacionen amb normes i maneres de viure, sobretot quan la culpa, el dubte o el desordre de la vida fan que una persona es senti malament. Es "fica" a Déu en els conflictes morals: quan es té por i es vol estar bé amb Ell; quan es creu necessari que s'ha de viure conforme a uns "criteris rectes"; quan una persona pretén sentir-se molt digne i autosatisfeta per la seva excel·lència moral.

3. *Cristianisme d'interdependència*: creient és el qui participa en ritus, festes o actes comuns en determinats moments o circumstàncies. Sembla que es busca seguretat enmig de la soledat o de la petitesa quan hom se sent insegur. Es suma a allò que fan molts dels seus coneguts per no quedar-se sense la base comuna dels antics costums.

Una adequada i teòrica identitat cristiana inclou trets d'aquestes tres formes. Cap de les tres, però, responen a l'autèntica identitat cristiana segons el Concili Vaticà II. L'estudi esmentat parla d'una quarta forma: el *cristianisme vocacional*. Neix com resposta lliure a Jesús i al seu missatge del Regne, resposta unida tant a la pròpia història personal com a la de la resta de la humanitat. El Déu de Jesús respon als "goigs, esperances i tristesses" humanes, acompanyant i com-

prometent a la persona que acull l'Evangeli. Ni pregar, ni seguir Jesús, ni reunir-se en comunitat... són respostes a pressions puntuals de sofriments o joies, o per treure's de sobre la mala consciència o altres angoixes morals, o per fugir de la inseguretats. "Viure la/ de fe" és un procés lliurement assumit en el qual es respon a l'oferiment de la Bona Nova de Jesús i del qual brollen la pregària com diàleg constant, la moral més d'iniciatives que d'obligacions, la comunió que fonamenta la comunitat.

Estem caminant, acompanyem vers aquest cristianisme. A continuació us exposo algunes indicacions per anar fent aquest camí.

2. Quatre trobades fonamentals

La pastoral és una realitat de comunicació vital entre les persones, és una trobada en la qual es comparteix una experiència de Déu, no un missatge. Està formada per quatre trobades inseparables i complementàries.

2.1. Trobada amb les persones

Cal el contacte directe amb les persones, fins i tot anar-les a trobar per

Cal el contacte directe amb les persones, fins i tot anant-les a trobar per fer que se sentin apreciades i estimades

fer que se sentin apreciades, estimades, valorades. Hem de mostrar i demostrar confiança en les persones. Així s'ajuda a recobrar el sentit i el valor de la persona, el desig d'obrir-se i cercar experiències humanes de més qualitat i profunditat.

El Concili Provincial (CPT 1d) ens diu que "l'evangelització brolla allà on s'estableix l'encontre entre persones, amb una relació positiva i amb una comunicació interpersonal".

L'Evangeli, abans de ser proclamat, ha de ser viscut i experimentat, i l'Evangeli de Jesús és l'anunci de l'amor de Déu.

Aquesta trobada s'ha d'establir des d'una presència educativa positiva, constant, senzilla, que fomenta el protagonisme de les persones i dels grups, que motiva i encamina cap a la personalització.

Cal procurar no quedar-se en les institucions; aquestes poden ajudar a produir aquest encontre, però no el constitueixen pel fet d'estar nosaltres dins, al capdavant, com a animadors d'una institució. Cal no quedar-se en el rol.

2.2. Trobada amb la persona de Jesús

Amb un llenguatge proper, experiencial, significatiu. Ajudar a sentir a cada persona que Déu se l'estima, que té un projecte de felicitat per a ella. I això cal fer-ho parlant al cor i no tan sols al cap.

Ajudem a conèixer la història de Jesús, sobretot un Jesús viu avui en la

història, en la vida i en l'acció dels cristians, de l'Església. És fonamental provocar i acompanyar en aquesta trobada.

I aquí és fonamental el testimoni explícit de la nostra vida: hem de comunicar les motivacions profundes de la nostra vida i dels nostres compromisos; la nostra experiència de pregària i de comunitat; allò que ens sosté, que ens fa anar endavant... Aquest testimoni arriba al cor de les persones i hi desvetlla interrogants i el desig de fer una experiència semblant.

Arribem així a poder fer la invitació explícita a seguir a Jesús: "Vine i veuràs". Moltes vegades no arribem a fer aquesta invitació per por, per respecte a la llibertat, però hi ha moltes altres invitacions en la nostra societat que no són pas respectuoses de la llibertat. Desvetlla la llibertat una invitació que té rostre (al contrari de les imatges planes), una persona que ens provoca i estimula i que està disposada a acompanyar.

2.3. Trobada amb la comunitat

Cal suscitar experiències significatives de pregària, de celebració, de comunitat; convidar al grup, a la comunitat, a una trobada en la que es pugui fer una experiència d'interioritat, de pregària, de contacte amb Jesús. Ens hem trobat moltes vegades amb persones que han vingut a les nostres trobades de comunitat cristiana, de comunitat parroquial i han quedat impressionades i els han vingut ganes de

En aquesta dinàmica, s'aprèn a comunicar, a ser perdonat i a perdonar, a compartir i a gaudir junts.

2.4. Trobada amb la vida

El camí descrit fins ara ens ha de portar a presentar la fe i a ajudar-la a viure com una realitat humanitzadora, que assumeix i potencia el més valuós i dinàmic de cada persona i de cada grup humà, que promou un estil de vida alliberador i solidari. Davant del prejudici social de que ser cristià no permet viure en plenitud, desenvolupar-se, ser feliç, lliure... cal ajudar a experimentar que es pot ser creient i fruit de la vida desenvolupant plenament la pròpia realitat humana. El testimoni de parelles que s'estimen a fons, de persones que han fet l'opció pel celibat i frueixen de la vida tot servant als més desfavorits, de persones de la comunitat que s'impliquen en les mogudes per aconseguir més igualtat, és imprescindible en aquests moments.

3. Algunes opcions clau

3.1. Evangelització amb clara orientació vocacional

– Animada per una profunda experiència i vivència de la fe: espiritualitat profunda i testimoni. Les persones que estan en camí, que volen anar més a fons, necessiten i busquen persones que els serveixin de referència i, per això, tan sols cal profunditat de vida, senzillesa en la vida de cada dia.

– Dins d'un procés que porta al descobriment, acceptació, amistat

amb Jesús. Tot ha de portar a aquesta trobada viva amb Jesús.

– Afavorir processos de maduració de la llibertat i responsabilitat, fins i tot en els adults dels quals podríem pensar que ja ho tenen força assolit.

– Obrir les persones al sentit vocacional de la vida: ajudar a obrir els ulls als propis valors i capacitats per gaudir-los, posant-los a disposició i descobrir en tot això el projecte de Déu.

3.2. Encarnació en la cultura i atenció als processos educatius

– Una evangelització atenta als valors humans i culturals de l'ambient a través dels quals ens parla Déu. La Paraula de Déu escrita ens ajuda a escoltar i a llegir allò que Déu ens diu a través de la vida de les persones d'avui, a través del seu desig d'autonomia, de llibertat, de coherència, d'autenticitat. Les grans tendències avui de la humanitat també ens parlen: la globalització, els corrents migratoris, l'ecologia, la dignitat i el paper emergent de la dona... Creiem profundament en el principi de l'Encarnació: per arribar a Déu no s'ha de sortir de la realitat humana; al contrari, tan sols s'hi arriba assolint la plenitud i realització més profunda de la persona.

– Això ho realitzem a través dels dinamismes propis de la dinàmica educativa amb els processos metodològics i de comunicació que li són propis. Aquí nosaltres correm el risc d'obviar aquesta dinàmica, de creure que el camí de creixement en la fe és d'una manera diferent al camí del

creixement humà. Hi ha una elements propis i característics, hi ha la intervenció de l'Esperit que fa possible creure i créixer en la fe, però en el sentit abans indicat, respectant la dinàmica humana de l'educació que és el camí escollit per Déu.

– Promovent el creixement d'una fe operativa que es manifesta en fets concrets de diàleg, de comunió, de compromís, d'interioritat, de silenci... i a partir d'aquí anar acompanyant per arribar al compromís.

– Oberts al diàleg amb altres universos culturals que tenim al nostre voltant, o que ens arriben a través d'aquest món nostre globalitzat.

3.3. Una dinàmica comunitària

– És de les primeres realitats que hem d'oferir. I si no la tenim, cal construir-la amb decisió, també amb realisme, constància i molta esperança. Hem d'oferir una experiència d'Església-comunitat, no una organització. Podem trobar comunitats i parròquies molt ben organitzades, però que els manqui el caliu familiar, comunitari.

– Optem decididament per una pastoral comunitària i deixem de banda una pastoral individual (que no vol dir personal): una comunitat en la qual compartim els valors, el sentit del que fem; elaborem un projecte de comunitat tots junts, treballem en equip...

– Optem per una pastoral que promou el compartir, la relació entre les persones, l'acompanyament més que el donar i el transmetre.

– Es tracta de poder viure plegats i créixer en el cristianisme vocacional del que abans hem parlat.

3.4. Amb l'estil de l'animació

– Vol dir motivar, personalitzar, formar, ajudar a madurar críticament amb tot el que implica pensar com fer-ho, risc de no entendre'ns, d'arribar a tenir visions diferents...

– També crear comunió al voltant de valors i projectes compartits, afavorir la comunicació i la corresponsabilitat, coordinar i convocar. I això és molt més important i va més enllà del fer accions, activitats...

– Quines opcions hi ha a la base d'aquest estil?

- Confiar en cada persona i en les seves forces i energies positives.
- La força alliberadora i dinamitzadora de l'acolliment incondicional.
- Obrir-se a totes les persones i a cada persona en concret.
- Presència activa dels pastors, animadors, acompanyants entre les persones.

No hem de pensar només a programar activitats, cal pensar en els processos.

3.5. Atenció especial als processos a través del projecte

– Estem molt centrats en les activitats. Quan es programa, moltes ve-

gades es pensa quasi exclusivament en les activitats. S'ha de pensar on volem arribar, quins passos hem de donar i, després, s'han de programar les activitats.

– Treballar amb processos vol dir:

- Proposar algunes metes, però tan sols les possibles, les que convenen ara, en aquest moment o etapa...
- Pensar en un camí en el que hi hagi etapes intermèdies ben definides, concretes, avaluables, articulades entre si (hi ha processos ja elaborats que el que cal és adaptar-los a la nostra realitat).
- Situar les activitats en aquest camí assegurant que s'articulen i es complementen.

4. Elements per a un itinerari d'educació en la fe avui

Suposa tres processos de creixement humà i cristià, al mateix temps que porta a construir o a refer l'opció cristiana fonamental, una opció personal, conscient i lliure, una opció vocacional de vida. Aquests són els tres elements d'un itinerari catecumenal d'educació en la fe:

4.1. Un llarg procés de personalització de la fe

Implica animar un procés que tingui en compte aquests objectius:

– Iniciar i arribar a fer de la relació personal amb Jesucrist el centre inspirador de la vida i les opcions, no reduïda a un sector de la vida. La nostra

cultura afavoreix molt poc aquesta personalització, tendim a viure dividits, acomodant-nos als diferents ambients i maneres de pensar que ens envolten. Proclamem el dret de tota persona a ser estimada com a filla de Déu, l'atenció als més pobres... i després deixem de banda aquells que ens costa més acceptar, que no ens segueixen la "corda".

– Assimilar d'una manera significativa els valors evangèlics perquè guiïn les opcions fonamentals de la vida (formació de la consciència). Ens hi ajuda molt la revisió de vida i altres mitjans que ajuden a confrontar les pròpies motivacions amb la vida i la persona de Jesús.

– Capacitar-se per a una lectura evangèlica de la realitat i de la història fins a traduir-la en criteri fonamental de comportament i de judici; aprendre a llegir els esdeveniments amb els ulls i el cor de Jesús (formació de la mentalitat).

4.2. Un llarg procés de socialització de la fe

Suposa ajudar a avançar en aquestes direccions:

– Capacitat d'assumir la comunitat cristiana com la nova família en la fe: la fe també té una dimensió pública i avui tenim el gran risc de reduir-la a una qüestió privada. No és fàcil passar de considerar l'Església com una institució a viure-la com la meua família en la fe, una família universal.

– S'ha d'anar educant en la capacitat d'acolliment gratuït dels altres, en

la capacitat de comunicar la pròpia vida, en el sentit de pertinença a aquesta família que estimem encara que també ens faci patir i tingui aspectes que no m'agraden (arrugues...).

– Iniciació a la pregària i a la meditació de la Paraula, com a il·luminació de la pròpia vida i dels esdeveniments fins a formar una mentalitat cristiana: ensenyar a pregar, a viure la vida davant de Déu. Es tracta d'ensenyar a pregar en aquest sentit. La *Lectio divina* és una de les escoles de pregària més tradicionals en l'Església, que va forjant aquesta mentalitat i criteris de fe i va introduint en aquest diàleg personal amb Déu.

– Capacitat d'assumir amb sentit la celebració cristiana dels sagraments i viure'ls personalment com a expressió de la pròpia vida i experiència: una trobada intensa amb Jesús que no té res a veure amb obligacions o manaments. Tan sols des de la gratuïtat del do i de la trobada és possible assaborir la font de vida que són els sagraments. Per això cal tenir molta cura de la preparació de la celebració, a fi que pugui esdevenir aquesta realitat per a cada persona.

– Capacitat de traduir a la vida de cada dia el que se celebra i es creu, de crear connexió entre el que se celebra i el que es viu: és un camí d'anada i de tornada. D'aquí que és imprescindible una gran sintonia amb la vida del grup o comunitat que celebra.

I per fer tot aquest procés és necessari per la nostra part reflexió, constància, acompanyament, molta

paciència i molta confiança que l'Esperit va actuant.

El que es creu i celebra es manifesta en l'estil de vida i en els comportaments quotidians.

4.3. Un llarg procés de compromís cristià

El que es creu i celebra es manifesta en l'estil de vida i comportaments quotidians. Algunes indicacions per ajudar a fer procés en aquest sentit:

– Assumir la pròpia vida com a do i com a servei: la família, la salut, les qualitats personals, les amistats... tot és un do que he rebut de Déu. Cal aprofundir la contemplació de la vida en aquest sentit, fins arribar a experimentar que tots aquests dons encara tenen més valor quan els compartim, quan es posen a disposició d'altres persones. Entrem en la dinàmica del servei.

– Capacitat de globalitzar els diferents aspectes i accions segons un projecte de vida inspirat en l'Evangelí: que tot el que es viu en les diferents dimensions o aspectes de la vida, el que es viu en els diferents grups dels que formo part, ho visc com un do i com una ocasió o oportunitat de servir. Aleshores, el servei ja no és quelcom que es fa en alguns moments concrets, sinó que forma part del meu estil de vida.

4.4. La meta del camí: la vida com a vocació

Aquests tres processos s'interrelacionen i porten a viure la vida segons la pròpia vocació. Tota pastoral, tot acompanyament té com a meta arribar a que les persones percebin l'amor del Pare en les seves vides, assaboreixin aquest amor i se sentin destinades a donar aquest amor, a donar fruit. Des d'aquesta perspectiva es planteja la vida en parella en el matrimoni, en el servei a la comunitat cristiana, en el compromís professional, social o polític.

5. Principis metodològics

Aquest procés demana una metodologia adequada que és conseqüència de tot el que fins ara us he anat exposant. Almenys, cal tenir presents aquests tres principis metodològics:

5.1. Metodologia de l'experiència

Estem convençuts que Déu ens parla a través de la vida de les persones, a través de la vida del nostre poble. Sempre ha estat així al llarg de la història de la humanitat, d'aquesta història que llegim com història de salvació i que avui continua sent-ho.

Hem de dedicar temps a escoltar i a comprendre, a suscitar el que les persones porten en el seu interior i que no acaba de sortir, a ajudar a expressar-se... Cal acollir totes les experiències humanes perquè totes elles porten en el seu si possibilitat de creixement personal.

També proposem experiències que ajudin a créixer i a obrir nous horitzons: experiències d'interioritat, de reflexió, de contemplació, de celebració, de compartir amb altres persones... Tot això obre a valors i a dimensions de la vida que d'altra manera mai s'haurien tastat. Tenim el perill de quedar-nos en un món petit, d'uns quants valors o dels valors que toca viure a cada moment, guiats per les modes i els mitjans de comunicació.

Aquestes experiències, quan són aprofundides i compartides, arriben a enriquir tant la persona que les fa seves: és perquè jo sento tota la càrrega positiva, que les faig meves.

Aquestes experiències humanes més profundes és possible contrastar-les amb les experiències d'homes i dones, de grups i pobles que les han viscut des de la fe en Déu i han quedat recollides en l'Antic i el Nou Testament.

5.2. Metodologia del grup

El grup no és tan sols un instrument o un mitjà a través del qual desenvolupem la nostra acció pastoral. És el "lloc" en el qual es desenvolupa el procés del descobriment de la crida, també és el lloc en el qual es va elaborant la resposta, una resposta que compta amb el suport, la il·luminació, la companyia del grup. I tot això succeeix en l'entrellat de les relacions, dels conflictes, de la comunicació, de les estones que passem junts, de les manifestacions de la manera de ser de cadascú...

Hem d'estar molt atents a la vida i a la història del grup, dels grups, i ajudar a prendre'n consciència i a aprofundir-la. Veure les passes donades, les dificultats superades, les relacions aprofundides... I oferir als grups la possibilitat de viure aquells valors que anunciem: l'acolliment gratuït a tots, el sortir a l'encontre (especialment del diferent), la superació de prejudicis, el situar-se dins de la pell de l'altre, el diàleg...

5.3. Metodologia de la iniciació

Aquest procés no és aprendre una doctrina o un comportament sinó introduir en un món nou de valors, de relacions, de símbols, de criteris. De fet, es tracta d'una comunicació, d'una iniciació. I això requereix la presència de testimonis que manifestin de forma viva aquells valors i realitats que anunciem. Són ells, som nosaltres els qui desvetllem les ganes de viure aquests valors, d'assolir un estil de vida semblant.

En aquest procés d'iniciació hi col·labora un ambient en la comunitat cristiana que fa creïble l'opció cristiana, un ambient en el qual és possible trobar persones que viuen a fons el seu compromís al barri o al sindicat o en una associació o en un partit, persones que comuniquen una profunditat de vivència espiritual, persones senzilles i obertes a acollir els més deixats de banda de l'entorn, persones de pregària intensa i de tracte afable...

Tot això fet des d'una comunicació vital, que narra la pròpia vida i que implica a qui rep la comunicació. I

també des d'un acompanyament personal, respectuós, exigent i que compromet.

6. Un nou estil d'educador-pastor

Aquest procés requereix un estil específic de pastor, o millor d'educador-pastor. No sé pas si és nou, potser no ho és tant. Aquí en teniu alguns trets:

– Descobreix en totes les persones i en totes les coses l'acció de Déu; viu una profunda espiritualitat viscuda en la vida de cada dia; és conscient d'estar en continu creixement personal i amb capacitat de comunicar-lo.

– Atent a totes les persones del seu entorn, les que estan al seu costat, especialment les més senzilles, insignificants, dèbils, menys útils; comparteix la seva vida amb la seva gent, amb aquesta gent i el seu món; obert al territori.

– Viu la seva fe en grup, en comunitat; acompanya i es deixa acompanyar.

– És un acompanyant de les persones, no el líder o l'organitzador de les activitats de la comunitat.

– És capaç de reflexionar sistemàticament sobre la seva acció pastoral, de compartir i de treballar en equip a partir d'un projecte i d'una mentalitat de projecte.

Del creient a l'apòstol

Mons. JOAN CARRERA, bisbe auxiliar de Barcelona.

Reflexionarem, tot seguit, sobre alguns aspectes de la formació de militants: com fer el pas de creient a apòstol. De vegades, una presentació viva de la fe ja comporta que la persona que s'hi desperta esdevingui, al mateix temps, creient i apòstol. Altres vegades el pas de la fe a l'apostolat és un procés més lent.

Aquest tema de l'apostolat és realment clau, sobretot en els nostres dies, quan tenim una consciència particularment viva que som pocs els seguidors i que els sembrats són immensos (Mt 9, 38). El mateix Papa Joan Pau, que s'agrada de fer-se present en les grans trobades populars i que no defuig la presència mediàtica, ha escrit en la carta apostòlica *Novo millennio ineunte*: "En moltes regions els cristians són, o estan esdevenint, un *petit ramat*" (Lc 12,32). És aquest el nostre cas?

1. Al centre de tot, la missió

Pensant en la nostra gent, en els joves de les nostres parròquies, de les nostres ciutats... és bo que ens repetim sovint les grans preguntes de l'apòstol Pau: "...tots els qui invoquin el nom del Senyor se salvaran. Ara bé, com podran invocar-lo, si no hi creuen? I com creuran en ell, si no n'han sentit parlar? I com en sentiran parlar, si ningú no l'anuncia? I qui el podrà

anunciar, si ningú no és enviat? (Rm 10, 13-14).

Aquest de la missió és el problema fonamental de la nostra Església.

Aquest de la *missió* és el problema fonamental de la nostra Església. Com ho farem per a ser nosaltres anunciadors de la Bona Nova de Jesús i per a trobar-ne de nous?

Proposaré unes pistes d'acció, molt simples, inspirades directament en una lectura pastoral de l'Evangelí. Una lectura feta des del nostre ministeri.

Preguntem-nos: com ho feia Jesús, el primer enviat, l'enviat del Pare, per a evangelitzar? La missió del prevere i, en el seu interior, el treball del consiliari, té aquest punt de referència essencial: Jesús i el seu estil d'acció pastoral.

2. Dues dimensions complementàries

Com ens explica l'Evangelí, el Senyor orienta la seva activitat en dues direccions complementàries.

La primera àmplia, enmig del poble, entre el qual anuncia la Bona Nova i passa fent el bé i guarint tots el oprimits pel diable (Ac 10,38). El trobem a prop de la gent, assequible.

La segona, restringida i intensa: escull dotze deixebles perquè estiguin amb Ell i per a enviar-los a predicar (Mc 3, 14).

Aquests són també els dos àmbits de l'acció de qualsevol prevere amb missió pastoral. D'una banda, fer-nos presents a la vida dels homes i de les dones del nostre temps, com Jesús que passà fent el bé... Sense una presència visible i propera, ¿com podríem anunciar la Bona Nova? Ara bé, si no dedicàvem, simultàniament, moltes hores de reflexió i de diàleg per a la formació d'un nucli ferm de militants, fàcilment la nostra acció es dispersaria i, després de tres, set, deu anys... de presència en una parròquia, no hi deixariem planter.

Totes dues dimensions són importants, però avui ens toca parlar especialment de la segona, sense deixar de fer una ràpida passada per la primera.

3. Una presència oberta, enmig del poble

Hi ha un passatge de l'Evangelí que trobo molt atractiu perquè palesa de quina font surten l'un i l'altre vessant de la pastoral de Jesús i mostra la seva convergència. Em refereixo a l'escena que descriu Marc en el capítol 6 del seu Evangelí. El Senyor havia projectat dedicar, amb els seus deixebles, un

temps al repòs, al recés. Però la gent el descobreix i trenca el seu pla. Què farà Ell? Prioritzarà la seva agenda? No. La prioritat és per a les persones, per a la missió. Mira la multitud i se'n *compadeix*, perquè són com ovelles sense pastor. Aleshores es posa a instruir-los llargament (una altra versió diu "amb calma"). Aquesta compassió del cor de Jesús és a l'origen de la seva pastoral. Només després de comparar aquesta mateixa mirada compassiva de Jesús, esdevenim capaços de ser els seus apòstols. Observem, encara, el matís: se'n *compadeix* perquè són ovelles disperses, sense pastor. Resulta evident –i reconfortant– que en les últimes dècades ha crescut la nostra sensibilitat social. En canvi, ens acostumem massa fàcilment a la penúria de Déu, de coneixement de l'Evangelí.

Encara en aquesta primera dimensió de la presència enmig del poble, fixem-nos en la visibilitat i l'assequibilitat de Jesús. És fàcil trobar-lo: sol estar entre la massa obscura feta de gent popular, de malalts, de dones, d'infants... Seu a taula amb els públics (Lc 15, 2), el dissabte va a la Sinagoga i quan s'escau hi ensenya (Lc 4, 16). Però també pot ensenyar assegut a la vora d'un pou (Jn 4,6), o a la muntanya (Mt 5,1) o dalt d'una barca (Mt 13, 12). Preguntem-nos: som, avui, els pastors prou visibles i assequibles? Se senten queixes: molts diuen que no ens troben fàcilment, que ens veuen tan capficats, corrent d'una banda a l'altra, que no gosen explicar-nos el que voldrien... Són impressions parcials, sens dubte, però ens cal escoltar el que diu la gent. Potser en els últims anys fem molta pastoral a

hores convingudes, és a dir, per als qui se senten convocats a celebracions i a reunions, i no tanta de carrer, de vida de barri, de visites a les famílies i als malalts. És molt ambigu dir, per exemple: en aquesta parròquia, els matins no hi ha res a fer. No serà que tot està per fer?

4. La formació de militants

Una gran quantitat del temps de Jesús és esmerçat en la formació dels apòstols. Seran el nucli dur, els transmissors de la Bona Nova, el fonament sobre el qual edificarà la seva Església. No els ensenyarà organització ni estratègia: els anirà transformant en homes nous d'acord amb la Bona Nova, els anirà incorporant a la seva persona i a la seva missió.

No els forma mitjançant un treball sistemàtic, a partir d'un esquema, sinó amb una comunicació constant que aprofita els esdeveniments de cada dia per a anunciar el missatge. Sovint els proposa temes, altres vegades respon a preguntes i peticions d'ells o d'altres, tot resituant-les. Els explica el sentit de les paràboles; els fa reflexionar sobre la seva predicació i el seu capteniment que ells no sempre entenen; els aconsella; els reprèn; té paraules especials, personals, de vegades per a un, de vegades per a un altre; conviu amb ells. Tot això li exigeix paciència... Els deixebles són lents; tendeixen a reduir el missatge a la seva mentalitat estreta, més que a entrar ells en el projecte de Jesús; rivalitzen sobre qui és el més important... Poc abans de l'Ascensió li preguntaran encara: “Senyor, és ara

que restabliràs el Regne a favor d'Israel?” (Ac 1, 6). Només quan el Senyor els haurà enviat l'altre Defensor, l'Esperit Sant, l'entendran del tot.

Nosaltres sabem que la formació de militants és lenta i difícil, però ha d'ocupar un lloc central en la vida del consiliari. De vegades, en reunions i en contactes personals amb preveres, després de parlar de moltes activitats, he preguntat: quantes hores dediques, cada setmana, a la formació directa, personalitzada, de cristians? Si no hi esmercem temps, és difícil que obtinguem fruits. Però aquesta pregunta porta a fer-ne una altra: estem preparats per a aquest treball de formació de persones? El sabem fer? És fàcil adonar-se, quan ens hi fixem, per exemple en una visita pastoral, que hi ha una desproporció entre el temps que dediquem a les celebracions i el que dediquem a la pastoral més específicament missionera. Alguns opta-

Hi ha una desproporció entre el temps que dediquem a les celebracions i el que es dedica a la pastoral missionera.

rien per una solució fàcil: reduir les celebracions. A banda que això podria comportar encara més empobriment, s'imposa una altra pregunta: el temps que guanyàriem, el sabríem dedicar realment a tasques d'evangelització?

En una societat secularitzada com la nostra, seria un contrasentit no prioritzar la pastoral més directament orientada a la conversió. Sempre he valorat fins a l'extrem l'atenció als creients no practicants que només vénen a les parròquies en comptades ocasions a demanar un sagrament. Però cal que, al mateix temps que treballem amorosament en la restauració de la fe fragmentària de molts, ens dediquem a la creació d'obra nova. L'Església del futur serà, sobretot, una Església de convertits.

5. Tenir missatge i saber comunicar-lo

A les dues preguntes anteriors, n'hi afegiria encara una altra: tenim missatge i sabem comunicar-lo? En un cert sentit aquesta és una pregunta, en part, sobrerera: tots tenim missatge i, a més, no és nostre: anunciem el missatge de Jesús i de l'Església. Però em refereixo a si aquest missatge ha passat amb prou profunditat per nosaltres i si el tenim formulat de manera intel·ligible i atractiva per a la gent d'avui. Es tracta de dir el missatge des de la pròpia experiència de fe, de comunicar el *kerigma* de manera que enganxi... Fixeu-vos que és això el que han fet els preveres que han sabut somoure la joventut. Solen tenir una síntesi que repeteixen amb insistència i entusiasme. No solen variar: la seva originalitat rau en la seva capacitat de persuasió. Posaré dos exemples.

El primer, Cardijn, el fundador de la JOC. Les seves idees fonamentals caben en un full. Quan deia: “un jove

treballador val més que tot l'or del món, és un fill de Déu...” expressava el seu convenciment de la dignitat de la persona. No era un pensament nou. La novetat era la força amb què ell el dinamitzava. Era la seva “veritat de fe”. Contraposava aquest convenciment a la “veritat d'experiència”: ni la societat, ni les condicions de treball, ni els mateixos joves respecten aquesta dignitat ni en són conscients. Deduïa d'aquí la necessitat d'un moviment que capgirés la situació. Era impossible fer-ho en solitari. Calia associar-se i crear un instrument de lluita: “veritat de mètode”. Si hi afegim la pedagogia de l'acció (“veure, jutjar i actuar”), i el convenciment que l'apòstol del jove obrer ha de ser el jove obrer –només ell és a l'interior del seu ambient– tenim tot el seu missatge. Amb això va recórrer el món i va bastir un gran moviment.

Un segon exemple. Quan el Papa actual, Karol Wojtyła, treballa com a prevere amb la joventut polonesa dels anys quaranta, comunica també un missatge que fa pensar en el de Cardijn, a qui va conèixer a Bèlgica el 1948. Parteix també de la dignitat del jove, imatge de Déu, com a crida radical a la superació i a l'esperança. Parla, en segon lloc, de “l'entusiasme serà de ser capellà”, una expressió que repeteix molt, amb la qual exerceix un gran atractiu entre els joves i desperta vocacions. Unint aquests dos punts, diu que la missió del sacerdot és anunciar la dignitat de la persona.

Cadascú té els seus matisos i les seves vivències personals. La qüestió és tenir missatge i ser comunicatiu. Tot neix de la mateixa fe, no cal dir-ho.

Però a la gent que té set no li pots oferir una cascada: necessita un vas d'aigua.

6. Quatre línies de treball

Acabaré assenyalant quatre línies de treball que convé tenir en compte de cara al desvetllament de vocacions de militant i a la formació apostòlica.

a) *Cridar*. Jesús pren la iniciativa i crida a l'apostolat. L'Evangelí és ple d'aquestes crides: “Veni amb mi, i us faré pescadors d'homes” (Mc 1,16); “Segueix-me” (Mt 9,9); “Després, vine i segueix-me”; “Deixeu que els infants vinguin a mi” (Mc 10,13); “N'escollí dotze i els donà el nom d'apòstols” (Lc 6, 13); “I els envià a anunciar el Regne de Déu i a curar els malalts” (Lc 9,1); “Després d'això, el Senyor en designà uns altres setantadós i els envià de dos en dos...” (Lc 10,1); “Zaqueu, baixa de pressa...” (Lc 19,5); “Si sabessis quin és el do de Déu...” (Jn 4,10). Si volem tenir apòstols, primer els hem de cridar. Això requereix tenir confiança en la capacitat de resposta que l'Esperit dóna a molts. No sempre confiem prou. Un cert tipus de realisme ens porta, moltes vegades, a pensar més en els aspectes negatius: falta de fe, poca generositat, materialisme... de la gent que no pas en les possibilitats d'acolliment de la crida que molts tenen. La secularització ambiental ens porta a una pastoral de mínims, cosa que no rarament decep a la minoria que voldria més. Allò de fer reflexions de caràcter humà (davant els qui vénen a casar-se, en les homilies exequials, amb els pares dels nens de primera

comunió...) i, després, afegir: “i si algú, a més, té fe”... pot resultar fatal. El percentatge, bé que petit, que voldria més, algunes vegades acaba trobant en grups d'orientació espiritualista allò que nosaltres no hem gosat o no hem sabut oferir-los... No em sap greu que sigui així, tot i que, de vegades, es donen exageracions lamentables. Però em pregunto: per què no podien haver trobat a les nostres parròquies i als nostres moviments d'acció catòlica l'espiritualitat que cercaven? Hem de vèncer aquesta desconfiança. Hem d'anunciar l'Evangelí en tota la seva radicalitat. Enlloc no podem dir: “aquí no hi ha res a fer”. Jesús cridava pecadors i pecadores, publicans i estafadors... Cardijn deia: “*On fa la JOC avec ce qu'on a*”. Es fan maons i es construeix amb el color de la terra de cada indret. I, naturalment, la condició indispensable per a poder cridar és ser-hi i ser-hi freq a freq, barrejats amb la vida de cada dia. El diàleg que portà a la conversió de la samaritana, per exemple, va ser possible perquè quan aquella dona anà al pou, Jesús hi era assegut.

b) *Apuntar més directament a la conversió a Jesucrist*. Només des d'una experiència de conversió personal és possible experimentar “el goig de la salvació”. Aleshores és possible

Només des d'una experiència de conversió personal és possible experimentar el goig de la salvació.

superar els racionalismes, les visions negatives de l'Església, la casuística inacabable... i sentir-se feliç pel do de la fe, l'aigua viva que els defectes de la font no alteren. Alguns de nosaltres som d'una generació que va viure una inflació de paraula religiosa. Això ens va moure a subratllar molt la importància del testimoniatge i a relativitzar el discurs. La situació ha canviat. Avui no hi ha inflació de paraula religiosa, sinó silenciament de Déu. I el grau de desconeixement de la fe cristiana que tenen algunes persones és tan gran que difícilment saben llegir els fets de testimoniatge. Aquesta nova situació demana de nosaltres posar l'accent en l'anunci explícit de Jesucrist, sense abandonar, no cal dir-ho, el testimoniatge que acredita la paraula. Avui resulta més perillós que mai convocar persones per un objectiu humà –de tipus social, cultural, esportiu– confiant que, a partir d'aquí, es podrà fer el pas a l'anunci de la fe. Aquests objectius humans tenen la seva pròpia raó de ser en els valors que representen. Però fer-los servir d'ham... resulta ambigu. Sempre perdura el malentès. És més clar convocar clarament a la fe, encara que això, després, requereixi un llarg itinerari. Una ONG no acaba de desembocar mai en un equip de militants.

c) *La pregària com a factor de formació de militants.* Jesús ensenya a pregar. Nosaltres ho hauríem de fer més. Preguar, normalment, és abans que anar a missa. Està més a l'abast de tothom. Tendim a reduir-ho tot a la Missa. Aquesta és el *culmen* de la vida cristiana. Però la pregària personal i comunitària té un lloc especial en els

processos d'iniciació. Taizé ens ha ajudat a entendre la necessitat d'uns primers esglaons. Fer escoles de pregària pot ser començar a fer escoles d'apòstols.

d) *La participació en els sagraments.* No voldria deixar de referir-me a aquest aspecte fonamental, sovint no prou atès en els nostres moviments. Permeteu-me que ho faci repetint un fragment del meu llibre *El gust de la fe*. “Com connecta Jesús amb la gent d'avui? Aquesta no és una pregunta exclusivament nostra, dels qui vivim ara. Tots els cristians se l'han feta. Mireu com hi responia el bisbe Lleó l'any 445: “Allò del nostre Redemptor que va ser *visible* ha passat als *sagraments*”.

Visible va ser, no cal dir-ho, la seva acció salvadora sobre el paralític, sobre Zaqueu, sobre Maria Magdalena, sobre Dimes, el bon lladre... Ens quedem curts si ens limitem a recordar-ho, a emocionar-nos-hi.. fins i tot si això ho fem en actitud de pregària. Podem anar més enllà. Som cridats a més.

De vegades retrobo vells amics que, de joves, van experimentar la vida cristiana amb intensitat, sovint a través de la militància en un moviment apostòlic. Em diuen que continuen creient en Jesucrist i àdhuc que preguen, i sé que és veritat... Malgrat els desenganys soferts i les inevitables febleses pròpies, l'Evangelí continua sent la seva referència essencial. Però... no participen regularment de l'Eucaristia. I han abandonat el sagrament del perdó.

Els Evangelis ens parlen d'uns seguidors de Jesús, més o menys distants, que el miraven, l'escoltaven, passaven estones vora seu. Ens parlen també d'uns altres que se li atansaven personalment fins al contacte físic. Sovint eren malalts, com aquella dona que patia hemorràgies i es deia "només que li pugui tocar la roba, em curaré" (Mc 5,25). Altres vegades eren pecadors com Zaqueu, els quals, amb la confessió del seu pecat, entraven en una proximitat més que física amb el Senyor.

Avui són massa els cristians que no s'atansen personalment a Jesucrist. La seva fe va esdevenint, així,

Avui són massa els cristians que no s'atansen personalment a Jesucrist, i així la fe esdevé improductiva i freda.

una teoria, un discurs mal·leable, de vegades una actitud elitista, o molt crítica, i freda, i vitalment improductiva... Ens cal la humilitat del contacte sacramental, com calia, als contemporanis de Jesús, la humilitat d'acollir la seva humanitat.

Del creient a l'apòstol (II)

GAIETÀ DE CASACUBERTA, delegat episcopal de Pastoral Obrera de Barcelona.

Introducció

A mi em toca fer la darrera aportació a aquestes jornades. Crec que tot el que hem fet aquests dies forma part d'una unitat. Es tracta de tres aspectes d'un procés de fe que els preveres volem acompanyar: la personalització de la fe, la disposició del deixeble de l'Evangelí i l'acció de l'apòstol en el món d'avui. Com acompanyem els laics en aquesta hora on es fa urgent l'anunci de l'Evangelí? Com els acompanyem, perquè esdevinguin testimonis i apòstols de Jesucrist enmig del món d'avui?

Joan Carrera, bisbe, ha tractat amb mi el darrer tema: del creient a l'apòstol. Ell ho ha fet des de l'Evangelí, veient com ho fa Jesús. Jo partiré de l'experiència tenint en compte el meu treball pastoral amb laics joves i adults.

Tres coses en aquesta introducció encara:

1. Estem immersos de ple en el procés que va d'un catolicisme socio-

Estem en el trànsit d'un catolicisme sociològic difós al d'una fe d'adhesió personal al Crist.

lògic difós, en el que hom és cristià pel sol fet de néixer aquí, a un catolicisme que ha de ser fonamentat en l'adhesió personal a Jesucrist, a l'Evangelí, a la Comunitat eclesial. Tots comencem a trobar i a acompanyar cristians que volen viure una fe arrelada a la realitat, que comporta un cristianisme viu, clar, compromès, evangèlic, fruit d'una experiència apostòlica.

2. La raó de l'Església és anunciar la Bona Nova de Jesucrist, transformant les realitats seculares i fent deixebles i apòstols de l'Evangelí. L'Església existeix per a evangelitzar, és la seva identitat, la seva passió, la seva primera inquietud com diu magistralment Pau VI a l'*Evangelii Nuntiandi*. "L'Evangelització és per al cristià el seu goig, la seva creu i la seva glòria" (Clim, "Cristianos laicos, Iglesia en el mundo" de la Conferència Episcopal Espanyola, 1992)

La tasca evangelitzadora no és una missió per a certes circumstàncies, èpoques o llocs. Avui esdevé una tasca permanent i urgent. No existeixen realitats completament evangelitzades i moltes estan per evangelitzar. Per això l'Església no pot quedar tancada en ella mateixa. En un món com el d'avui cal sortir al carrer o podem quedar estancats en una "resta" del passat.

La privatització de la fe o la reducció de la religió a l'àmbit de la privacitat tendeix a deslegitimar tota manifestació pública creient. Cal, per tant, que tota l'Església es posi en estat d'evangelització. Tots, les parròquies, les comunitats, els moviments. Cal una decidida opció per un laicat associat. En un món sense utopies, la fe ha de contribuir espiritualment i culturalment a anunciar el que Déu vol i el que Déu vol construir ara i aquí. Gràcies a Déu els canvis del postmaterialisme ens fan descobrir un nou interès per les qüestions de sentit, per als valors religiosos. El perill és que es vagin a buscar fora de l'Església o en pseudoreligions.

3. Però no existeix evangelització sense evangelitzadors. I sols ho seran aquells que han experimentat la joia de la salvació de Déu en Jesucrist, creients que estan fent en la seva pròpia vida aquesta experiència salvadora.

El problema vocacional no és només la disminució de vocacions sacerdotals i religioses, sinó l'absència de la vocació d'evangelitzar. Són molts els cristians que viuen la seva fe sense sentir-se cridats a comunicar-la.

I. Del creient a l'apòstol

1. Creient, vol dir automàticament apòstol? Els creients en general, són apòstols? Fem una mica de vocabulari.

a) Creure

És fiar-se d'Algú i de l'Evangelí. És creient el que ha respost a una oferta, a un do, el de la fe. Tenir fe en Déu

és, doncs, haver acceptat lliure i raonadament Jesucrist, en qui se'ns ha revelat Déu Amor. Creure i ser-ne conseqüent esdevé l'objectiu d'una vida cristiana. És una fe que esdevé adhesió definitiva al projecte que Déu té en el seu Fill i en cadascú de nosaltres. Creure és fer el que Déu vol, fer la seva voluntat com diu el Pare Nostre. Voluntat que trobem en voler viure l'experiència de l'Evangelí.

b) Deixeble

En el Nou Testament es veu que el deixeble és aquell que reconeix Jesucrist com el seu mestre, el coneix, el segueix, fa el que Ell li demana, com Ell vol. És el cas dels que l'han seguit en l'Esperit de les Benaurances i del Pare Nostre; deixebles per a ser com Jesús. Tot cristià hauria d'intentar ser deixeble que segueix l'únic mestre, per fer el que Ell vol amb el seu ajut i gràcia.

c) Testimoni

Jesús és testimoni de la Veritat (Jo 18, 37), perquè Ell ha vist (Jo 3, 11) i ha sentit (Jo 3,31) tot el que l'hi ha dit el Pare. La predicació de l'Evangelí i la vida segons l'Evangelí pot fer de nosaltres testimonis de la veritat viscuda i predicada per Jesucrist, davant els homes, fins on calgui, el martiri si cal (martiri vol dir testimoni).

d) Apòstol

És un enviat, un ambaixador. Jesús crida els deixebles, perquè estiguin amb Ell i puguin parlar després en el seu nom. És el cas dels dotze i dels setanta-dos que Ell envia en missió, per fer el mateix que Ell feia. Pesca-

dors d'homes, perquè facin com Ell, treure dimonis, curar, anunciar l'Evangeli, fer deixebles de tot arreu. Jesús fa dels seus deixebles apòstols, quan definitivament els envia "a convertir tots els pobles". Batejant-los en el nom del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant, ensenyant-los a observar tot el que els ha ensenyat, assegurant-los que serà dia rere dia amb ells (Mt 28, 19-20). Apòstol, per concloure, és aquell que forma apòstols, perquè facin el mateix que Ell.

e) *Carisma*

Do gratuït. Presència de l'Esperit que es manifesta en la unitat de dons gratuïts al servei del conjunt que és el Poble de Déu. És necessari que sapiguem desvetllar i cridar el carisma d'un laïcat evangelitzador, apostòlic, organitzat en la nostra Església.

2. Després d'aquest petit vocabulari, ens podem plantejar si tots els cristians som testimonis i apòstols. Tot deixeble és testimoni i apòstol? Hauríem de reconèixer que no és així, però hauríem de desitjar que fos així, i, molt més ara. Sí, tot creient, tot deixeble hauria de ser testimoni de la veritat, de la fe i apòstol. Però cadascú, a partir del do rebut, del carisma propi. No és el mateix un monjo, un religiós, un rector de parròquia o un laic d'un moviment evangelitzador, o un cristià de la nostra Església. Cadascú ha d'ésser testimoni i apòstol, segons la seva pròpia vida i vocació

Es neix apòstol? És evident que aquesta vocació de tots els cristians s'ha de desvetllar i acompanyar. Avui

La vocació a l'apostolat s'ha de desvetllar i acompanyar.

calen cristians veritables deixebles i autèntics testimonis i apòstols. Però s'ha de reconèixer que en temps de cristiandat el deixeble i el testimoniatge eren entesos com vinguts de la fe, autèntics testimonis de la fe en Jesucrist. Avui, amb la vida cristiana i amb el testimoniatge de la fe no n'hi ha prou, perquè molts no ho entenen. El desconeixement que tenen molts ciutadans nostres de l'Evangeli fa que interpretin en molts casos la fe com una afecció personal del mateix valor que d'altres afeccions.

Avui, per tant, és imprescindible l'apòstol que acompanyi processos llargs fins a obtenir l'objectiu, fer creients que a l'hora siguin deixebles, testimonis i apòstols, segons la crida particular que han rebut de Déu. Quants anys ens han acompanyat a nosaltres preveres? El laïcat necessita temps perquè siguin els apòstols que el món d'avui necessita. Caldrà també saber cridar "als qui no hi són", o a les ovelles perdudes com fa Jesús: "El deixeble en té prou de ser com el seu mestre" (Mt 10, 6), anant també a les ovelles perdudes... (Mt 10,6)

II. Tres relats d'experiència apostòlica

Es tracta de tres moments del procés expressat en tres persones joves

de la JOC. S'educa a l'apostolat des del començament. Quan algú ha comprès i viscut uns quants elements de l'ésser cristià, ja pot ser apòstol d'aquests pocs elements entre els companys. És el primer cas. El segon ja és algú que fa un temps que està al moviment. El tercer igualment.

No es pot esperar saber-ho tot per ser apòstols. És evident que hi ha persones que tenen millor expressió i estan més capacitades que d'altres. Però tots poden ser apòstols en el seu propi món, millor dit, o ho fan ells amb el seu propi llenguatge entre els seus companys, o no ho farà ningú. Cal cridar-los, enviar-los als seus companys perquè ho facin, i acompanyar-los en el procés des que l'inicien. A l'apostolat no s'hi arriba sense un procés educatiu com veiem en l'Evangelí. El grup i el moviment esdevenen insubstituïbles, perquè aquells que reben el testimoniatge puguin rebre la crida del "veni i veureu". Escoltem les seves pròpies paraules:

– Encara no ho sé ben bé. Fa pocs mesos que sóc a la JOC. Tothom sabia que era creient, però ara explico com em va de bé lligar la meua vida a la de l'Evangelí. Vaig ésser més coherent, crític, lluitador. Veig al meu voltant molta gent ensopida, cansada, sense cap il·lusió o referent, potser sense esperança, tant i tant jove com és. Voldries despertar-los, que esdevinguin vius, encara no sé com, però em preocupa molt, hi aniré pensant, el grup m'hi ajudarà.

– Era una persona activa a la parròquia, a la catequesi i a la coral.

No he amagat mai que sóc creient. Era un testimoni sense complexos de la meua fe. Però no passava d'aquí. Ara, amb les eines de la JOC, gràcies a la Revisió de Vida, puc parlar de la meua vida i de la dels altres. Tot ha canviat. Abans parlava de la meua fe. Ara, com que visc una vida nova, parlo de la meua experiència. Escolto molt més, comprenc o intento comprendre les persones. El meu diàleg de fe parteix de l'altre. El Moviment m'ha donat això. No és igual al barri, al treball o a la universitat, no tots els joves tenen les mateixes demandes, no tots busquen el mateix. Al treball hi ha poc temps, a la universitat també. Al barri, en canvi, és diferent: puc convidar als campaments, això demana temps; un dia puc estar parlant tota la tarda del perdó o del sentit de la vida després de la mort de la mare. Un dia a la universitat, un profe explicava l'origen de la fe i de la religió. Ho reduïa tot a una necessitat de l'home i deia que per això s'ha creat la religió i que des d'aquí s'ha fabricat Déu. Li vaig manifestar el meu desacord. Va dir-me: "Aquesta és una visió neoplatònica".

– Conec els joves en la feina, el barri i l'oci. Estic en condicions d'oferir-los la fe que visc. Ells no s'acostaran mai a una parròquia. Però quan parlo amb ells no trobo cap obstacle per parlar. Qui ho pot fer si no jo o altres com jo? Sóc com ells, la seva realitat és la meua, tenim els mateixos problemes. Ens entenem, m'estranyen, però, les idees falses que es fan de la religió, de la fe, de l'Església. Gràcies al grup vaig parlar-ne, per estimar-los millor. Hi ha cristians que van sols; jo necessito el grup i el Mo-

viment per estimar i per parlar de l'Evangeli als companys.

III. Acompanyants del camí de la fe

1. Quina és la nostra tasca?

Sovint la missió l'hem centrat en els problemes de l'home, però el Nou Testament està centrat en la Bona Nova que el Pare ens dóna en el Fill i per Ell en nosaltres. Com presentar la Bona Nova, l'única que pot conduir a la conversió del cor humà perquè l'home esdevingui creient, deixeble, testimoni i apòstol?

La Paraula es va fer Carn, i ara, en la nostra missió col·lectiva, aquesta Carn s'ha de fer apostolat, per a l'acompanyament d'apòstols que cultiven la Paraula, l'amistat, la companyia. És a dir, continuadors del que Jesús ha fet amb els dotze. És la història de les nines russes la que pot explicar les diferents nines que cal ajudar a néixer per explicar el nostre treball.

¿Com, en la primera nina, acompanyem el creient, perquè estigui amb Ell, i per tant, l'acompanyem en la vivència de la fe per a la pregària, l'estudi d'Evangeli, l'Eucaristia i els sacraments?

La segona nina és fer la voluntat del Pare seguint Jesucrist fins a Jerusalem. Deixebles del camí que porta a la creu per amor als homes i per voler-los alliberar, testimonis de la Resurrecció fins a donar la vida.

Una tercera nina és formar els qui han de portar l'acció de curar i de transformar el món per a fer-lo al gust de Déu. És la vida del cristià militant.

Una quarta nina serà quan esdevinguin apòstols, pescadors d'homes i ajudin els altres a fer el mateix procés. Totes les nines són una de sola que ha de contenir-les totes.

La nostra fe és apostòlica com la de Pau, formant apòstols i comunitats apostòliques. Llarg camí, llarg treball, sempre inacabat, apassionant, però... És el que va fer Jesús de Natzaret, el Fill, el Senyor, camí, veritat i ànima de tot apostolat.

2. Col·laboradors de l'Esperit que fa noves totes les coses

La fe apostòlica ens fa col·laboradors d'Aquell que ho porta tot a la plenitud. Col·laboradors de l'Esperit, essent consiliaris, acompanyadors...

a) L'Esperit és Senyor

Do del Pare i del Fill, per a nosaltres és sempre un do. Obrer que fa l'obra del Pare, que aconsegueix en nosaltres l'obra del Fill. És Senyor perquè dóna testimoni del Fill al servei de la humanitat. És Senyor discret que s'amaga, que sols es descobreix pels resultats, creant "humilment" vida nova perquè s'entrega per amor desinteressat.

b) L'Esperit és el Vent

L'Esperit és com el Vent que dóna vida i l'apòstol l'ha de rebre i fer-lo

corre. En el Vent hi ha misteri. És una energia que ho posa tot en moviment. Símbol de la vida nova. És l'alè que se'ns dona en crear-nos. És el que ens anima si no hi posem resistència, si realment naixem de l'Esperit (Jo 3, 8). El Vent de Pentecosta empeny a donar testimoni del Crist, de la seva mort i resurrecció. El Vent de Pentecosta empeny a les places públiques, a donar testimoni de Crist el Vivent. El Vent de Pentecosta ens envia a totes les cruïlles del món per trobar els que encara no hi són, ens envia els laics perquè els cridem i els enviem també a totes les cruïlles. Ens fa anar sempre més enllà.

c) L'Aigua

Símbol del poder de la vida, sense Aigua la naturalesa es mor. Aigua del costat de Jesús mort, aigua del Baptisme. L'Esperit és com l'aigua –el consiliari ho ha de ser també– que no produeix els mateixos fruits en tothom. Cal que cadascú doni el seu fruit. La mateixa Aigua dona blat, raïm, etc. Cal adaptar-se a cada persona.

La fecunditat de l'Aigua no fa soroll. Encara no hem sentit el soroll que fa créixer un arbre. És un treball discret, pacient, amagat, silenciós, lent, durador... A vegades un any no va tan bé... La castedat de no posseir les persones ni el procés que Déu va fent en elles... Però cal ser-hi.

Tan discreta l'Aigua, qui hi pensa quan tasta un bon vi? Que jo em faci petit perquè l'altra creixi! Demana això, viure descentrats de nosaltres mateixos. Quan hi ha Aigua no ens en recordem del seu valor. Te n'adones

quan no n'hi ha. És un do que cal demanar molt per nosaltres i per aquells a qui Déu ens envia.

d) Foc

Vingut en llengües de Foc. Escalfa els cors, el Foc. Il·lumina de dins estant. És dins i alhora és llum que no podem amagar. Cridats a viure essent llum del món.

El Foc també purifica, és símbol de la santedat de Déu i estem cridats a la santedat en el nostre ministeri d'apòstols.

*No volem ni dominar
ni conquerir, però
estem cridats a ser
homes públics.*

El Foc fa de nosaltres homes públics. No volen ni dominar ni conquerir. Però, estem cridats a ésser homes públics, perquè som portadors d'una fe que s'ha de proclamar fins a ser signes de contradicció en el món. A Lluc 12, 49-50, se'ns diu: "He vingut a calar foc a la terra, com voldria que estigués encesa..." Com formem cristians, militants, seminaristes, catequistes, apòstols que hauran de ser en el món signes de contradicció? Com ho assumim personalment, inclòs dins del presbiteri?

e) Discerniment

És el carisma que hem rebut. Serem jutjats pel Foc (1Co 3, 13), que farà veure l'obra de cadascun. Amb

quins materials construïm? Crist és l'únic fonament? És en l'amor que construïm? Estimem de debò? Tot el que fem neix d'aquest amor? Com sabem descobrir el que Déu està demanant a cadascun? Com orientem les crides que Déu fa? Com contemplem el que ja hi està fent? Com en donem gràcies i preguem per ells?

f) Durar

Tot necessita el seu temps. Com

fugim del treball a corre-cuita sense profunditat? L'apostolat demana hores i hores de treball pacient i ben fet. No és tant el nombre d'hores que hi dediquem com la qualitat i la profunditat del que fem quan estem amb ells. Sense prendre'ns seriosament les persones, no naixeran vocacions evangelitzadores, apostòliques. Que els nostres noms estiguin inscrits en el cel. És el que Déu vol de nosaltres, servents inútils de l'Evangelí cada dia...

ANUNCI CONTRA EL FOC

III. Miscel·lània

El Congrés Eucarístic Internacional de Barcelona

FIDEL CATALÁN, prevere de Barcelona i formador del Seminari menor diocesà.

Fou en cloure la Santa Missió, el 21 de febrer de 1951, quan el bisbe de Barcelona, Gregorio Modrego Casaus, va anunciar solemnement la celebració del XXXV Congrés Eucarístic Internacional a Barcelona per a l'any 1952. L'anunci revestia sorpresa.

La celebració d'aquests esdeveniments a escala internacional s'havia iniciat a finals del segle XIX i tenia com a finalitat l'exaltació i el foment del culte i la devoció eucarística. Tanmateix, la sèrie de congressos havia quedat interrompuda des de l'any 1938, amb seu a Budapest (Hongria). La II Guerra Mundial i la situació posterior amb la divisió en dos blocs i a l'inici de la guerra freda no augurava un bon futur per a aquests actes. Si aquesta era la situació a escala internacional, el panorama a Espanya no era gaire millor. La victòria del General Franco, després d'una guerra fratricida, havia instaurat un règim dictatorial refusat i aïllat internacionalment.

Enmig d'aquest context el bisbe de Barcelona havia demanat al papa Pius XII la celebració a Barcelona del proper Congrés. El pontífex no acabava de veure clar l'oportunitat de la convocatòria i així ho havia manifestat. Tanmateix la voluntat del Dr. Modrego no s'havia doblegat i va insistir en

la seva conveniència amb finalitats pastorals i d'enfortiment de la devoció eucarística. El bisbe D. Gregorio havia arribat a Barcelona l'any 1943 provenint de Toledo, on havia estat bisbe auxiliar amb el cardenal Gomà i Administrador Apostòlic a la mort d'aquest. En els pocs anys que portava al davant de la diòcesi catalana havia comprovat amb escreix la capacitat de la diòcesi i les energies existents, tant en preveres com en laics. Havia fet convocatòries diocesanes amb un notable èxit. La seva mentalitat l'acompanyava en aquest sentit. Ell havia estat format a principis del segle XX a Roma, al costat del Papa de l'Eucaristia (Sant Pius X) i enmig d'un ambient antimodernista, força generalitzat a l'Església del moment.

Finalment Pius XII va accedir a la convocatòria i va escollir com a lema per al Congrés un tema delicat i important en aquells moments: "L'Eucaristia i la Pau". Certament era gran el desig de pau arreu, tant a nivell internacional com a nivell estatal. El propi Dr. Modrego volia un Congrés que refés les ferides de la guerra, viscuda tant de prop per ell essent a Toledo, sota el signe de l'autèntica reconciliació cristiana que neix de l'Eucaristia i es projecta en el conjunt de la vida.

Calia posar en marxa tota la diòcesi, i es començà per organitzar comissions de treball.

Un cop fet l'anunci de la celebració, calia posar en marxa tota la diòcesi per a tan gran esdeveniment. Es començaren a organitzar comissions de treball i a implicar-hi molta gent. El Dr. Isidre Gomà i el Dr. Àngel Fàbrega assumiren la secretaria general, el Sr. Santiago Udina presidí la comissió organitzativa, i juntament amb ells un gran nombre persones que feren possible la realització de l'esdeveniment, tant preveres com laics. Fou una obra conjunta de molta gent. El Bisbe va tenir cura de demanar la col·laboració d'un ampli ventall de personalitats de la vida eclesial, alguns d'ells postergats en èpoques precedents. Es va remoure la vida diocesana abastament i es va contactar a escala internacional per assegurar-ne tant la preparació com la presència.

Certament la ciutat no estava preparada per un esdeveniment d'aquesta magnitud i en aquest sentit tot el treball preparatori fou immens. Les previsions més optimistes quedaren desbordades ben aviat. Es van haver de condicionar llocs d'allotjament on no n'hi havia, preparar llocs per a les celebracions, emetre una gran quantitat de documents, fulletons, etc. Es va necessitar demanar permisos per assegurar la benzina necessària per a l'automoció, fer instal·lacions diverses, etc.

Un dels esculls que calia evitar era l'excessiva intervenció del règim franquista. Existia el perill d'aprofitar l'acte com un aparador de propaganda del règim polític. El risc s'evità en bona mesura. Totes les tramitacions es portaren directament amb la Santa Seu sense passar per les oficines estatals. Això provocà la queixa de l'ambaixador Castiella. Significatiu va ser que en el missatge radiat del papa Pius XII a la clausura del Congrés no es fes esment del cap de l'Estat, present a l'acte. Tanmateix el context del nacionalcatolicisme imperant a Espanya i la necessitat de la col·laboració de l'Estat en temes d'infraestructura, permisos, ajuts, etc., feren obligada la seva participació, tot i que minimitzada en la mesura que es podia fer enmig d'aquella situació.

El Congrés es va celebrar finalment entre els dies 27 de maig i 1 de juny. Fou el legat pontifici el cardenal Tedeschini, home que esdevingué famós pel retard amb que arribava a alguns actes. Havia estat el mateix Dr. Modrego qui havia fet gestions davant la Santa Seu perquè es nomenés un legat pontifici vingut des de Roma.

El nombre d'assistents pot donar una idea aproximada de l'abast dels actes:

Països representats:	77
Prelats presents:	
Cardenals:	12
Arquebisbes, bisbes i abats	302
Sacerdots, religiosos i seminaristes	15.000
Corresponsals de premsa:	
Nacionals	356
Estrangers	124
Congressistes inscrits	300.000

Durant els dies del Congrés la ciutat de Barcelona va canviar la seva fesomia i es va convertir per uns dies en la capital d'un esdeveniment d'abast internacional. La ciutat resplendí com feia temps que no havia passat. Alguns l'han comparat a l'impacte que va produir quaranta anys més tard la celebració de les Olimpíades.

Els actes de cada dia se centraven en un lema concret, que partia sempre de l'Eucaristia i la Pau.

Els actes organitzats foren molt variats. Cada dia estava centrat en un lema concret que partia sempre de l'Eucaristia i la Pau: la pau familiar, la pau individual i social, la pau internacional, la pau i la unitat eclesial. Hi hagué actes per a tots els estrats de la vida social i eclesial: celebracions de l'Eucaristia en diversos ritus, vetlles de pregària, l'acte infantil a la Sagrada Família, l'acte a la família cristiana a la plaça Pius XII, l'acte de la concentració laboral i l'acte de l'exèrcit, ambdós a l'Avinguda Maria Cristina, l'homenatge als esportistes, visites als malalts, processons, concerts, representacions sacramentals, concursos, exposicions, etc. L'acte de clausura a la Plaça Pius XII concentrà 1.500.000 de persones. Aquella mateixa tarda tingué lloc la solemne processó eucarística per carrers de la ciutat.

Entre tots els actes celebrats cal fer esment d'una manera especial de dos

d'ells. En primer lloc l'ordenació de sacerdots el dia 31 de maig a l'Estadi de Montjuïc. En 21 altars disposats a la gespa de l'estadi es van ordenar 820 preveres, esdevenint l'ordenació simultània més gran feta en tota la història fins aquells moments. En segon lloc les Sessions d'Estudi al paranimf de la Universitat de Barcelona, amb la participació d'un bon nombre de teòlegs d'abast mundial i que posteriorment, alguns d'ells, esdevindrien pares conciliaris al Vaticà II. Ens referim, entre altres, a R. Garrigou-Lagrange, a A. Bea, a P. Parchs, a G. Thils, a F. Boulard. O teòlegs i estudiosos de casa nostra com J. B. Manyà, B. Xiberta, B. Ubach, LL. Carreras, J. Pinell, J. Tusquets, R. Roquer, etc. Participaren representants de 33 universitats del món. Hi intervingueren ensems persones com Paul Claudel, Joaquín Ruíz Giménez o José M. Pemán.

Dues consideracions finals respecte al Congrés. En primer lloc comportà la projecció internacional de Barcelona. La ciutat comtal i àdhuc el conjunt de l'estat van poder palesar una imatge a escala internacional que va formar part del conjunt de fets que van portar al trencament de l'aïllament al que estava sotmesa Espanya. Menció concreta cal fer de la capacitat organitzativa de la ciutat, de l'aplec de masses i dels esdeveniments que suposaren una novetat i una superació. Des de l'estranger hom pogué comprovar una capacitat inusual d'organització en aquest tipus d'actes. També la remodelació urbanística a la ciutat amb motiu dels actes celebrats. Fou un esdeveniment que abastà tots els camps de la vida ciutadana.

I en segon lloc, en aquest cas a un nivell més personal del Dr. Modrego. La preparació i realització dels actes, l'entusiasme qui hi esmerçà i el bon resultat obtingut va suposar per al bisbe un reconeixement internacional, que es pot notar en dos fets. En primer lloc la concessió a títol personal d'Arquebisbe el mateix any 1952. En segon lloc la presidència del Comitè Internacional dels Congressos Eucarístics l'any 1959. Diverses veus demanaren la concessió del cardenalat per al Dr. Modrego. Certament la situació política del nacionalcatolicisme espanyol així com la importància de Tarragona no afavoriren aquesta concessió.

La dimensió pastoral de l'esdeveniment

Una celebració com aquesta va comportar certament una preparació espiritual i pastoral sense la qual aquest tipus d'actes esdevindrien un aparador o un foc d'encenalls. En aquest cas aquesta dimensió fou a bastament subratllada des dels més diversos sectors de la diòcesi. En farem esment.

Cal remarcar la voluntat de cercar elements pastorals que connectessin amb la vida concreta de la col·lectivitat.

En primer lloc és important remarcar la voluntat de cercar uns elements que connectessin amb la vida concreta de la col·lectivitat, de les persones.

Dos elements concrets. Un d'ells: el desig i l'anhel de pau eren presents arreu, tant a escala nacional com internacional. El Bisbe i la diòcesi se'n feren ressò tant en el tema escollit per al Congrés com en la preparació i realització. Un altre element: a l'hora de cercar una projecció social es tingué en compte el problema existent en aquells moments amb el tema dels habitatges i el barraquisme. La immigració era ja un fet important a Barcelona i calia adequar la ciutat. Tanmateix les obres que fins al moment s'havien realitzat des de diversos sectors no reunien les condicions necessàries. Era important una resposta cristiana.

En segon lloc cal fer notar la mobilització de la vida diocesana en un projecte comú. El Dr. Modrego cregué en els projectes comuns. De fet trobà una diòcesi disposada. Hi havia les persones necessàries i preparades. La vitalitat diocesana era un fet i es va notar. Darrere aquesta vitalitat hom troba molts noms concrets de persones, preveres i laics, que formen part de la nostra història més recent. Ja havia celebrat uns congressos anteriors que havien servit per polsar els ànims, les voluntats i les capacitats: el Congrés Eucarístic Diocesà (1944), el Congrés Catequètic Diocesà (1946) i el Congrés Diocesà d'Acció Catòlica (1949). Resseguint tots ells hom hi troba unes constants:

– la voluntat de remoure de tant en tant la diòcesi perquè, a través de tots els mitjans, arribés a la multitud el missatge de l'Evangeli, la fe cristiana, l'anunci de la fe, i fer-ho a través d'actes massius i de convocatòries generals;

– la col·laboració tant de sacerdots com de laics en els esdeveniments. Una col·laboració que feia participar junts a persones de les més diverses tendències ideològiques dintre del ventall eclesial;

– la combinació d'actes de culte (misses, vetlles, processons) i acadèmics (sessions d'estudi) amb actes de tipus cultural, social i popular (concerts, exposicions, trobades, etc.);

– la projecció social de cada un d'aquests actes. Això va voler dir: ajuts a la infància, a les famílies necessitades, a la formació, a les vivendes, als centres assistencials, als refugiats, etc.

En tercer lloc la preparació pastoral realitzada amb molt de temps. El Congrés Eucarístic Internacional va començar la seva preparació un any abans amb el treball de les comissions. Hi hagué dies de recés per a les persones que hi treballaven en els quadres organitzatius. Tots els grups diocesans i els col·lectius per edats estigueren informats de tot el que s'anava preparant, i tingueren actes propis de preparació tant a nivell espiritual com a nivell més organitzatiu. S'hi dedicaren molts esforços.

En quart lloc la continuïtat en la projecció social concreta. És aquesta una constant en el Dr. Modrego. La caritat cristiana és inseparable de la vida cristiana. En aquest cas ens referim a l'Obra Vivendes del Congrés. L'any 1951 s'havia constituït l'Associació Catòlica de Dirigents, presidida pel Sr. Joan Vidal Gironella i essent consiliari Mn. Narcís Jubany (futur

Es va aprofitar per crear una obra social concreta i amb continuïtat.

bisbe i cardenal de Barcelona). Aquesta institució recollí la proposta del Bisbe ja anunciada l'any 1951, de cercar 1.000 famílies que volguessin aportar 100.000 ptes. per a la construcció de vivendes. Es volia construir un barri sencer, socialment equilibrat, dotat de totes les institucions necessàries, inici i promoció d'altres que anessin donant a la ciutat l'oportuna integració. L'empresa aconseguí molt d'èxit i ha quedat per a la història com el gran monument del Congrés. Diversos han estat els barris que s'han construït (el barri del Congrés, també a l'Hospitalet del Llobregat, a Badalona, a Vilassar de Mar, etc.). El mateix Dr. Modrego havia afirmat que primer s'havien de construir les cases i després els temples.

En cinquè lloc tot plegat va canalitzar les energies diocesanes que continuaren treballant i lliurant-se a la missió que els hi és pròpia. Nasqueren algunes institucions, se n'organitzaren d'altres. Continuaren algunes convocatòries de congressos, com el Congrés Litúrgic Diocesà de 1956, d'ampli ressò. L'impuls donat al laïcat continuà fortament i s'incrementà la seva presència. El treball diocesà no minvà, ans al contrari.

La figura del Dr. Modrego i el seu pontificat

La celebració del Congrés Eucarístic Internacional ha esdevingut el cim d'un pontificat iniciat l'any 1943 i finit l'any 1967. Durant aquest període de la personalitat del Bisbe ha resultat decisiva enmig del conjunt dels esdeveniments que es van succeir.

No deu ser fàcil emetre un judici sobre Gregorio Modrego Casaus. Amb motiu de la preparació del llibre que es publica enguany respecte a la seva figura i que recull diversa documentació, molts han estat els preveres i laics que han fet arribar les seves apreciacions respecte a l'esmentada figura. En recollim alguns que ens ajudaran a fer aquesta petita aproximació.

El doctor Modrego, proper, treballador, bondadós, va ser també murri, emprenedor i intuïtiu en tot el procés.

La pràctica majoria dels capellans destaquen les següents característiques: defensava els seus capellans i els estimava, mai no acceptava, en públic, una acusació dirigida contra un capellà. El seu tarannà era proper. Dels sacerdots en responia ell personalment. Era delicat, simpàtic, franc, sincer, optimista, sensible, bondadós de cor, gens venjatiu, tenia una bonesa natural i cristiana sempre amb molta naturalitat. Un home que, havent experi-

mentat les xacres de l'edat, la malaltia i els patiments i contradiccions que no li faltaren, va tractar nogensmenys de comprendre i va estimar els seus sacerdots i la seva gent. Un home murri i intuïtiu més que no pas intel·lectual, emprenedor i impulsiu, sense replecs. Un home que al final del seu pontificat es va veure superat pels esdeveniments (les renovacions conciliars, les contestacions al règim, etc.) però que sempre mantingué l'obediència al Papa i a la doctrina de l'Església, i la defensa dels seus preveres sense acceptar cap intromissió de l'autoritat civil. A judici de molts no era encarat com altres bisbes del seu temps.

Els laics que responen ofereixen una visió complementària. Destaquen que el Dr. Modrego sabia moure la gent amb activitats, no amb sermons. Volia posar en moviment a tothom. Ell anava al davant de les activitats. Confia responsabilitats als laics però ell mateix no perdia el control. Tot i això, sabia cedir quan se li presentaven arguments favorables davant diverses qüestions respecte a les quals ell tenia una opinió ja formada.

El seu pontificat ha esdevingut un dels de més llarga durada a Barcelona. Ell fou el Bisbe en un període d'una gran activitat i vivència diocesanes. Ell, en bona part, en fou el promotor, i en la major part dels casos, benei les accions empreses per preveres i laics. Durant els anys que presidí la diòcesi tingué lloc la reconstrucció de la major part dels temples malmesos durant la guerra civil, erigí 118 parròquies, el que suposa el 25,49% del nombre total en l'actualitat. Va ordenar 686 ca-

pellans, dels quals 359 eren diocesans seus. D'aquests més de 200 exerceixen el seu ministeri en la diòcesi actualment (en actiu o jubilats), el que suposa el 24,67% del total. Visità la diòcesi en diverses ocasions, en alguns llocs fins i tot arribà a fer-ho tres vegades. Convocà un bon nombre de congressos i n'acollí d'altres. Realitzà dues Santes Missions (1951 i 1961). Es van crear l'Escola de Magisteri de l'Església (1948), l'Institut d'Estudis Socials de Barcelona (1949) i l'Escola

de Periodisme (1960). Va néixer el Centre de Pastoral Litúrgica (1956). Es van començar a organitzar els secretariats diocesans i es van crear nous arxiprestats. Tot i ser un Bisbe propi de l'època, va saber respondre, des de la seva formació i les seves capacitats, als reptes que se li presentaren al llarg de la seva vida. Unes vegades n'encertà el camí, d'altres no. Tanmateix ningú no dubta de la seva bondat, la seva senzillesa, l'estimació i la fidelitat als seus principis.

Néixer d9 a la Seu

Grup de Seminaristes de Tarragona

L'Aplec de l'Esperit 2002 tingué lloc a la Seu d'Urgell el diumenge de Pentecosta amb el lema "Néixer d9", amb clara referència al que ens diu sant Pau a la carta als Corintis: "Tot aquell qui és en el Crist és una nova criatura; ha passat allò que era vell, tot s'ha tornat nou." (2Co 5,17).

La festa va començar a les 9 h amb l'arribada dels diferents grups des de cada bisbat o alguns des de col·legis de la Seu d'Urgell o Andorra on els respectius bisbats organitzaren un preaplec ja dissabte. Els joves es concentraren a la plaça de la Catedral on foren rebuts per grups d'animació popular com els gegants, en una plaça embellida per nombroses franges de color que baixaven de la torre de la catedral i unes pancartes que donaven la benvinguda a l'Aplec. Des d'allí mateix es repartiren les acreditacions personals de cada jove alhora que es formularen les inscripcions d'última hora. Tant bon punt eren acreditats, els joves rebien un breu esmorzar i eren conduïts pel carrer major de la Seu fins al Parc del Segre, lloc on es desenvoluparia tota la jornada.

El Parc del Segre és un espai creat amb motiu dels Jocs Olímpics de Barcelona l'any 1992. Tot ell estava engalanat per l'ocasió amb nombrosos cartells i banderes verdes, color base

Presidia una gran carpa i un gran escenari, així com el color verd, emblema de l'Aplec d'enguany.

del logotip de l'Aplec d'enguany i de tot el material, alhora que el color verd és el de l'esperança. Tot i que la trobada es va desenvolupar al voltant de tot el parc, com a lloc central presidia una gran carpa on s'hi destacava un gran escenari des d'on tindrien lloc els actes conjunts. A part d'aquesta carpa també es preparà una carpa més petita anomenada la carpa dels 20 anys. Aquesta estava destinada a acollir l'exposició fotogràfica sobre els 20 anys d'aplec de l'Esperit, que s'iniciaren al santuari del Miracle, i la taula rodona posterior.

En arribar tots els participants al Parc Olímpic del Segre i situats a l'interior de la carpa principal, tingué lloc l'inici de l'Aplec amb la breu salutació de Mn. Pepe Chisbert, delegat de Joves del bisbat de la Seu d'Urgell, responsable i coordinador de l'Aplec d'enguany. Tot seguit es presentà l'Himne d'aquesta edició, compost especialment per a la trobada pel grup de música Kairoi. L'himne intenta reflectir el missatge i l'esperit de

la trobada d'una manera fresca i alegre:

Vaig cercant un motiu, el futur no el veig clar.

Tot és nou, immediat, sembla un món virtual.

Però hi ha quelcom que remou el meu cor:

Vent suau, foc ardent, que em fa viure!

Vull néixer de nou, desterrar hipocresies

I trobar aquell camí que em fa ser i em fa lliure.

És l'Esperit del Senyor... qui em farà néixer de nou!

Molts camins per triar, moltes veus sense alè.

Potser em cal escoltar qui em convida a morir

a tot allò que no em deixa estimar.

Ser vent suau, foc ardent, donar vida.

La presentació de l'himne fou acompanyada per una coreografia dissenyada especialment, que portaren a terme un grup d'estudiants de ballet del bisbat d'Urgell. Tot seguit tingueren lloc les salutacions dels representats polítics i de l'arquebisbe-bisbe Martí Alanís. Així doncs, va donar la benvinguda a la ciutat de la Seu, al seu alcalde, el senyor Joan Ganyet, i tot seguit digué unes paraules el ministre d'Educació i Cultura del Govern d'Andorra, el senyor Pere Cervós. També fou present a l'acte el president del Govern de Catalunya, el senyor Jordi Pujol, el qual féu un discurs digne de ser destacar. Visiblement animat i còmode entre els joves cristians aplegats, explicà que ser allí el retornava a la seva joventut i les trobades de joves cristians que feien aleshores (entre al-

*“Que Déu us mantingui l'alegria”,
va cridar un Jordi Pujol visiblement còmode entre els joves.*

tres coses, fou membre de l'escoltisme i cursetista dels cursets de cristiandat). El president animà els nombrosos joves a mantenir-se fermes en la seva fe, els seus ideals i les seves conviccions, i a no deixar-se portar per l'uniformisme i el pensament únic, a viure il·lusionats i alegres –“Que Déu us mantingui l'alegria”, cridà diverses vegades–. També recordà la força redemptora del Crist que ens ha de guiar i esperonar en els nostres actes, i destacà que el que manca al nostre país com a reflex de la societat occidental no són tant coses materials sinó el que és fonamental: ànima, esperit, il·lusió i això és responsabilitat de tots, però especialment dels cristians. Els cristians i amb especial els joves hem de retornar la vida i l'esperit al nostre país i fer-lo néixer de nou. Així doncs, amb un to cordial i joiós, el president, finalment, va enfervorir els ànims dels assistents convidant-nos a viure apassionats pel Crist, la societat i el país. Després de la destacada benvinguda del president de la Generalitat, fou el torn del Sr. Arquebisbe-bisbe Martí Alanís que, seguint amb un to distès, ens donà la benvinguda i ens exposà els objectius de la jornada: aplegar-nos, viure i celebrar la nostra fe i néixer de nou en l'Esperit del Crist ressuscitat en la solemnitat de la Pentecosta. Una

salutació que el Sr. Arquebisbe-bisbe rubricà tot cantant i fent cantar els assistents unes estrofes de la sardana *L'Empordà*, tot volent ressaltar la doble procedència dels joves congregats, uns de bisbats costaners i altres de bisbats interiors, i la riquesa que això oferia.

En acabar els parlaments, l'arquebisbat de Tarragona oferí la pregària d'inici del treball del dia. Una pregària que, recollint el fil argumental (la ràdio) de la dinàmica general posterior, començava sintonitzant l'emissora que havia de marcar tota la jornada. Així s'anaren succeint cançons molt conegudes pels joves d'avui amb lletres suggerents tot sobreposant-les amb frases de l'evangeli. La pregària va concloure amb la lectura de la seqüència de l'Esperit Sant.

Un cop finalitzada tota aquesta part de benvinguda, ràpidament, tot i que amb força retard, tingué lloc la presentació i l'inici de la dinàmica general següent on es presentaven dues opcions, una per a animadors i responsables de grups de joves i l'altra per als joves participants a l'Aplec.

La col·laboració de Ràdio Principat va fer més dinàmica i interessant l'activitat de treball en grups.

La dinàmica per als joves s'articulà gràcies a l'oportunitat que ens oferia comptar amb la col·laboració de Ràdio Principat. El treball del matí s'organitzà

d'una manera molt innovadora i dinàmica a partir d'un programa especial de ràdio que s'emetia en directe des del recinte mateix del Parc del Segre. La locució començà quan tots els participants s'havien distribuït en els grups que en el moment de la inscripció els havien estat assignats en funció de l'edat i la procedència. En cadascun d'aquests grups, estesos de punta a punta dels prats, hi havia un animador equipat amb un aparell radiofònic i un guió que anava rebent els participants i trenca-va el gel amb presentacions dinàmiques. Cap a tres quarts d'una s'inicià el programa i tota la gentada se centrà a seguir les indicacions que s'hi donaven.

El treball s'organitzà en tres parts ben diferenciades seguint, en bona mesura, els temes del material que els grups participants havien tingut l'oportunitat d'aprofundir prèviament a l'Aplec. Així, la primera part, "el món que tenim, el món que vivim", se centrà en la qüestió de l'economia global i la nostra resposta com a cristians. Per la ràdio es podien sentir les opinions de reconeguts economistes i analistes. Després, en cada grup s'inicià un espai de reflexió i diàleg sobre aquest tema que els animadors s'encarregaven d'orientar.

La segona part, "el nostre món jove" incidí en el tema de la convivència i del respecte. La presentació simulava un pis d'estudiants on es concentren tot d'estereotips humans i les dificultats i oportunitats en la convivència diària.

Després del corresponent diàleg i d'entrevistes en directe amb alguns

participants, es va presentar el tema més directament relacionat amb l'aplec: "Jesús i l'Esperit ens empenyen a Néixer d9". Hom il·lustrà aquesta darrera part amb la radiodifusió d'una interessantíssima taula rodona en què una colla de joves cristians compromesos compartien amb molta naturalitat i espontaneïtat la seva experiència de fe. El diàleg va afrontar alguns tòpics desgastats, tot donant un missatge d'il·lusió i confiança renovada, que no defuig les dificultats i els reptes que els joves troben en l'Església. Aquests testimonis van donar peu a molt riques converses dintre dels grups, a compartir la pròpia vivència de la fe i a enriquir-se amb l'encoratjament de saber-se estimats per Déu i acompanyats en la comunitat cristiana.

El treball va acabar amb una motivació final que convidava a fer-se la pregunta de què estem disposats a deixar per Néixer d9.

La dinàmica per als responsables i animadors de grups de joves tingué lloc a la carpa dels 20 anys on contemplàrem l'exposició. L'acte que s'hi dugué a terme fou una taula rodona sota el títol: *Què vol dir néixer de nou en Jesucrist?*.

Per respondre a aquesta pregunta foren convidats cristians de diferents àmbits. Així s'hi trobaren: en la transmissió de la fe als joves, Mn. Ramon Prat, delegat diocesà de Pastoral Universitària de Lleida; en l'educació, Valerià Simón, de la Unió de Religiosos de Catalunya; en la Universitat, Ariadna Martínez, del MUEC i del CCU; en el lleure, Montse Planellas, directora de

l'Escola de l'Esplai de Lleida (la seva aportació fou llegida ja que no va poder assistir a l'acte); en l'acció social, Albert Maluquer, educador social; en el treball, Toni Domènech, de la JOC; en la globalització, Arcadi Oliveres, president de Justícia i Pau. Tots aquests ponents foren moderats per Alfred Llahí, periodista i presentador de Televisió Andorrana.

Es va ressaltar que en la societat contemporània el cristianisme no és passat, sinó futur.

Des dels diferents àmbits es ressaltà, en la taula rodona, que en la societat contemporània el cristianisme no és passat sinó futur. La missió que va començar en la Pentecosta i que es va actualitzar en nosaltres amb la nostra confirmació, sempre ens fa mirar endavant, ens obre l'horitzó. Som només al començament de la història cristiana i l'Esperit continua treballant. Per això el que passa al nostre voltant, a les persones i a la societat, ens interessa, per xocant que sigui. Ja que creiem en les possibilitats de l'ésser humà d'obrir-se a Déu i poder canviar, sense saber quan i com serà; des de la fermesa de la fe i des de la convicció que hem d'actuar.

Tan bon punt foren acabades les dues dinàmiques del matí, ens reunírem per dinar fins a l'hora de l'Eucaristia.

L'Eucaristia tingué lloc novament a la carpa central del Parc. Una Eucaristia que fou l'acte central de l'Aplec, en la qual es presentà com el moment en què la ventada impetuosa, l'alenada d'aire fresc, la tramuntana vigorosa, la marinada arruixada... havia d'omplir casa nostra, tal com l'Esperit Sant va fer-ho amb els apòstols amagats i temorosos de la seva fe. Fou el moment de sentir el "Pau a vosaltres" i proclamar, cadascú amb les seves paraules i des de la seva realitat, les grandeses de Déu. Ja que som nosaltres els seguidors del Crist, els deixebles d'avui, i tenim molta feina a fer. La celebració s'inicià amb un conte que presentà el bisbat de Girona exposant els diferents elements de la terra i de la vida que amb comunió permeten l'esclat de la vida i néixer de nou.

L'eucaristia fou presidida per l'arquebisbe metropolità i concelebrada per la resta de bisbes de la Tarraconense. A l'homilia l'arquebisbe Lluís destacà els dons de l'Esperit i la força del missatge del Crist com a llum per a les persones i guia per als joves que ens aplegàvem allí. Així també, el cardenal de Barcelona, en nom de tots els bisbes, va "enviar" els joves a ser testimonis de l'Esperit Sant enmig del món i els va animar a créixer sempre

cap a la plenitud volguda per Déu. El bisbe de Girona, Carles Soler, l'encarregat de la pastoral juvenil als bisbats de la Tarraconense, va agrair la participació de tots en aquest Aplec, com un pas més en el camí conjunt interdiocesà iniciat ara fa vint anys al Miracle. Tota la celebració fou animada pel grup Kairoi i culminà amb l'esclat de color del final del conte inicial, i amb el desplegament d'un gegant arc de Sant Martí tot cantant els assistents novament l'himne de l'aplec.

Finalitzat l'acte central del dia i per acabar la llarga però reeixida jornada, tingué lloc a la carpa central un concert dels quatre grups que varen compondre les cançons per gravar el disc de l'Aplec. Així tocaren els Kairoi, ja esmentats, els Xirat, els Arass i els 70x7.

En definitiva, la festa de l'Esperit que aplegà joves dels bisbats de la Tarraconense i de les Illes és podria resumir amb quatre "C": convocar, compartir, celebrar i comunicar. Un aplec que volgué ser un punt mig però àlgid d'un treball que s'animava a continuar, per tal de mantenir i comunicar la força de l'Esperit allà on ens trobem per així ser portadors de la flama de l'Esperança.

IV. Cròniques de les diòcesis

Vic

J. CASTELLET i SALA, corresponsal.

Ordenació de nous membres del col·legi presbiteral

Comencem aquesta crònica amb una notícia que arrosseguem des de l'hivern i que, per raons d'espai, no en vàrem poder fer ressò abans.

Enmig de fred i neu, el diumenge 23 de desembre tingué lloc a la catedral de Vic l'ordenació de dos preveres i un diaca per al servei de l'Església diocesana: Mn. Enric Garcia i López, de Campdevàdol; Mn. Josep Molist i Rifà, de Sant Hipòlit de Voltregà, noble vila, i el diaca Mn. Ramon Casademunt i Bescós, de Barcelona, de l'Oratori de Sant Felip Neri, de Vic.

Presidí l'eucaristia i ordenà els candidats al presbiterat i al diaconat el nostre senyor bisbe, Mons. Josep M. Guix. Van concelebrar el bisbe emèrit de Girona, Mons. Jaume Camprodon, un gran nombre de preveres diocesans, alguns diaques i també alguns preveres d'altres bisbats, amics dels ordenands, entre ells el rector del Seminari major interdiocesà, Mn. Jordi Orobitg, de Solsona.

Entre la multitud de fidels presents a l'ordenació hi havia els familiars i amics i, sobretot, gent de les parròquies en les quals els nous ordenats exerceixen actualment el seu ministeri i també gent de les parròquies on havien estat anteriorment.

La celebració litúrgica fou d'una gran solemnitat. La participació activa i conscient del poble en la pregària i el cant va contribuir decisivament a donar al conjunt de la cerimònia un to de veritable celebració de la fe. Un grup de músics i cantaires joves van col·laborar també a solemnitzar la celebració i a fer-la més viva.

Cal destacar que, durant el pontificat de Mons. Josep M. Guix, fins aquest dia, no hi havia hagut a la catedral una ordenació de dos preveres i un diaca. És, en efecte, l'excepció que confirma la regla, perquè el senyor Bisbe, des que va entrar, només ha ordenat 12 preveres i, en canvi, entre morts i secularitzats, n'hi ha hagut 130, una veritable destrossa que porta a fer moltes reflexions que avui no farem pas, les deixarem per a més endavant. Però, qui s'engresca en una Església vella i desil·lusionada, endropida i acomodàcia?

En aquests temps de sequera de vocacions al ministeri presbiteral, ja es comprèn que és una satisfacció molt gran per al senyor Bisbe, per als preveres i per als fidels veure entrar sang nova en el presbiteri diocesà i fer-ho en el lloc més escaient, la catedral, l'església que és cap i mare de totes les esglésies de la diòcesi i centre de la seva vida litúrgica.

Al final de la celebració litúrgica, els nous ordenats obsequiaren tots els presents amb un refrigeri, servit a la rotunda de la catedral, en l'escalfor pròpia d'uns dies com els previs a Nadal, tot i que, a fora, estàvem ja sota zero, preveient la gran caiguda de

temperatures que tindria lloc l'endemà, quan arribarem als disset sota zero. La fredor de l'ambient, però, no es va poder imposar a l'escalf dels cors.

Agraïm Déu d'haver fet do a la nostra diòcesi de dos nous preveres i un diaca i preguem-li que la tasca apostòlica d'aquests nous ordenats doni molt de fruit.

Jornada de formació diocesana dels animadors del Mijac

El dissabte 9 de març, 180 animadors estaven convocats a la Serra de Sanferm per a l'esdeveniment formatiu cabdal de l'any. Hi eren presents animadors del Bages, de l'Anoia, d'Osona i del Ripollès, de disset centres diferents que hi ha repartits per aquestes comarques tan nostrades.

La trobada es realitza cada any en un indret diferent de l'àmbit diocesà i es pretén compartir experiències i aprofundir en la tasca i objectius del moviment, els protagonistes del qual són els mateixos infants.

Els animadors hi participaren repartits en quatre tallers de treball: "La revisió com a eina de treball", "L'economia d'un centre de Mijac", "La resolució de conflictes" i "La planificació de reunions". Al nostre bisbat, el Mijac treballa per l'educació i evangelització d'uns 700 infants.

Trobada de catequistes de l'arxiprestat del Bages sud

La parròquia de Sant Vicenç de Castellet acollí, el passat dia 10 de

març, una trobada de catequistes de l'arxiprestat. Hi participaren uns trenta catequistes amb il·lusió i ganes de trobar-se, ja que tots són coneguts de tots. Després de la benvinguda a càrrec de l'arxipreste, Mn. Celestí Durich, es féu una estona de pregària. El tema escollit era el descobriment personal de Jesús. Com més el coneixem, més ganes tenim de conèixer-lo i de donar-lo a conèixer. L'hem de buscar sempre fins a la visió final.

El tema central de la trobada era el diàleg interreligiós. Relació vivència i convivència, a càrrec de l'equip de l'SCAM (Servei d'Animació Missionera) que, amb profunditat i de manera entenedora, presentà el tema. Ser catequista és ser missioner: la catequesi ha de ser l'activitat prioritària de la parròquia.

Després hi hagué treball en grups, posada en comú, informacions diverses i s'acabà amb una bona psicoanàlisi. Tothom marxà content i engrescat per continuar el ministeri de la catequesi i esperar la propera trobada.

Suspensió de la trobada verdagueriana de capellans del dilluns 15 d'abril, a Vic

"Ordres de molt amunt", deia la nota de la premsa, "han obligat a suspendre la Trobada verdagueriana" que el senyor Bisbe de Vic havia convocat per al 15 d'abril. Deuen ser de tan amunt que tots sospitem que el mateix Déu Nostre Senyor hi ha estat implicat i, segurament, el cridaran a declarar...

És per a riure, bromes a part, per no plorar: com li fan això al nostre bisbe, que mai no ha trencat un plat i que, si d'alguna cosa se'l pot acusar és de no disparar amb més decisió? No s'ho mereix, en la recta final del seu episcopat.

Per això, i dins de la revolta que darrerament m'ocupa, crec que justament ara, tot i que aquest cronista no hi pensava participar, estic més motivat que mai a assistir-hi, per tal de mostrar que en aquest país es pensa i no volem anar a remolc del que ens diuen de tan amunt, que potser depassa les esferes divines, tal com ens volem fer creure a vegades.

Crec que seria bona l'ocasió per aprofitar-la i empènyer el carro eclesial cap a horitzons de més obertura, treball esperançat i il·lusió en el futur. Hi ha massa signes que ens parlen d'ostracisme, de tancament, de reserva, de por, de no gosar dir, de no gosar pensar... és aquesta l'Església que volem per a un país com el nostre?

Una Església que no pensa, que no s'il·lusiona, és una Església destinada a ser pedra morta, lletra impresa i empolsinada de qui ningú ja no fa cas. Jo n'estic fart. Tu n'estàs fart. Ell n'està fart. Fins quan un "nosaltres n'estem farts"?

Quan era a punt d'enviar aquesta crònica, ha sortit publicat que, finalment, la convocatòria s'haurà posposat fins al 19 d'octubre d'enguany. Malgrat tot, el que ha estat dit més amunt no ho he volgut modificar perquè també és fruit del malestar que s'ha

viscut a la diòcesi durant aquest mes llarg d'incertesa a què ens té acostumats l'Església. A tots ens toca de reflexionar-hi i d'actuar en conseqüència.

Neix la Federació de Moviments d'Acció Catòlica del Bisbat de Vic

Amb el calendari previst, s'han celebrat les reunions preparatòries de l'Assemblea constituent de la Federació de Moviments d'Acció Catòlica del Bisbat de Vic (en endavant, Federació), que pretén coordinar esforços per tal d'incidir amb més eficàcia en la nostra Església diocesana, des dels mètodes i propòsits de l'Acció Catòlica. Del procés, cal destacar-ne les sessions plenàries de les comissions diocesanes, la constitució del Consell Provisional de la Federació, així com l'intens treball per a la redacció dels Estatuts de la mateixa Federació que es varen aprovar, finalment, el 21 d'abril, diumenge, en l'Assemblea constituent de la Federació.

El cronista ha viscut la formació d'aquesta Federació des del Mijac, tal com és sabut, i per això l'acabaré explicant amb la nota que va aparèixer a la revista *Plec*, del Mijac diocesà de Vic, que diu el següent:

El nostre Mijac és el moviment d'infants (la M i la I) de la diòcesi de Vic, això ja ho sabem. Els animadors són els joves (ah, sí, la J!) que acompanyen els infants en la seva descoberta de la vida i en l'educació en l'acció que el nostre mètode comporta: Veure-Jutjar-Actuar-Celebrar-Revisar. Qui ha entès això, segur que ha viscut el Mijac autèntic.

Però encara falten dues lletres, la A i la C, que són les que parlen de l'Acció Catòlica, que volen dir que som el Moviment que la diòcesi, amb el seu cap, el Bisbe, té com a prioritari per a l'acció enmig de infants, joves i adults.

Per tant, com que nosaltres som el moviment dels infants i també de bona part dels joves, encara ens falta la branca dels adults. És en aquest sentit que ha nascut la Federació de Moviments del Bisbat de Vic, que agrupa, reuneix i coordina els moviments amb una mateixa filosofia de vida i d'acció per ajudar a créixer i desenvolupar-se les tres branques, tal i com es diu normalment, infants, joves i adults.

Aquesta federació té com a objectius aplegar esforços respecte a formació, organització i acompanyament de militants. Un moviment com el nostre necessita de persones més avançades en la vida associativa en l'Església per tal de poder tirar endavant i plantejar-se nous horitzons.

A més, el Mijac tindrà un paper i una responsabilitat destacada en el si d'aquesta federació, ja que som *el* Moviment d'infants d'acció catòlica de la diòcesi, i no n'hi ha d'altre. Per tant, constituïm la base del que és i del que ha de ser en el futur la línia d'acció catòlica diocesana, des dels infants, continuant pels joves i acabant pels adults.

Sabeu que bona part dels que ara ja formen part del Moviment d'adults, que es diu Moviment Cristià Comunitari, han estat pares, animadors o infants del Mijac? No creieu que és una bona notícia que hi hagi la possibilitat

de continuar, tota la vida, en un ambient semblant al que hem aconseguit en el nostre grup mijaquer?

Crec que també anirem més segurs si tenim gent més gran que ens anima i ens ajuda en les nostres tasques quotidianes al moviment, que ens diguin: "Va, proposeu-vos coses importants perquè hi ha molt de camí per córrer"!

Amb aquest ànim convé que enfoquem la nostra militància i la nostra vida cristiana al si del moviment, sabent que no és el fi últim sinó que és el mitjà necessari per créixer i ser feliços, tal com Jesús de Natzaret ens ha ensenyat a ser.

Trobada dels Mijacs de la diòcesi a l'Anoia

Sota el lema "No importa ni la llengua ni el color, tots som iguals", es va celebrar el diumenge, 5 de maig, la trobada diocesana bianual a Sant Martí de Sesgueioles, a la casa del Molí de la Roda, on més de dos-cents mijaquers compartiren el dia, malgrat la pluja.

Entre jocs, activitats i intercanvi, es creà un molt bon ambient entre tots els membres del nostre Moviment que, gràcies a una excel·lent organització dels Mijacs d'Igualada i Sant Maure, varen ajudar que tothom s'hi trobés la mar de bé i ens quedessin moltes ganes de repetir l'experiència. Encomanem a Déu el treball i la planificació que el Mijac diocesà porta a terme en temps més aviat difícils per reunir i aprofundir la vida amb els infants i joves.

“Efata”, al servei dels catequistes del bisbat

Amb el crit d’“Obre’t” (cf. Mc 7,31-37), la Delegació Diocesana de Catequesi ha començat a publicar el butlletí que s’envia per als catequistes de les parròquies, amb els objectius de compartir vivències, oferir materials per a les celebracions i altres elements catequètics. És una publicació que vol ser, com diuen els responsables, “eminentment pràctica, tant pel seu contingut com per les eines que es publiquen, i que s’ha d’enriquir amb les aportacions dels arxiprestats, les parròquies i els centres catequètics del nostre bisbat”. La publicació vol ser oberta a Déu i disposada a comunicar la paraula que ha sentit, experimentat i compartit.

Cal notar que el butlletí diu en el seu angle superior esquerre que és gratuït, quan tothom sap que val uns diners que surten de la contribució que fan les parròquies al bisbat; per tant, de gratuït res de res. En tot cas, podem dir que està subvencionat i que es regala a les catequistes, però en aquest món tot té un preu, fins i tot els butlletins de catequesi.

Inauguració del Museu Episcopal Diocesà de Vic

El dissabte 18 de maig s’inaugurà el nou edifici del Museu episcopal. La seva fundació és del 10 de juliol de 1889, quan el bisbe Dr. Josep Morgades i Gili signà una circular anunciant la seva creació. En aquell moment, la ja molt valuosa col·lecció de més de

3.000 peces d’art restà instal·lada en dues sales sobre el claustre gòtic de la catedral. El 7 de juliol es va obrir al públic.

La ubicació inicial va anar resultant no sols insuficient sinó també inadequada. Pels volts dels anys 1950-1952 es van poder traslladar les col·leccions a l’edifici de l’antic col·legi Sant Josep (la Panissa), lloc espaiós i més idoni; tot i així, l’edifici tenia deficiències estructurals. El Dr. E. Junyent, conservador del museu des de l’any 1931, amb traça, tècnica i ciència, va arranjar el Museu en aquest nou emplaçament.

Llevat de lleus adaptacions, durant una quarantena d’anys, l’edifici, per manca de recursos, no conegué cap reestructuració bàsica. Arribat l’any 1991, centenari de l’obertura del Museu, es començà a remoure la possibilitat d’una seriosa remodelació de l’immoble. La Generalitat de Catalunya s’hi interessà i l’any 1992 encomanà un estudi de les patologies de l’edifici. El 1994 sorgeix la idea de traslladar el Museu a l’antic seminari. Quan les coses encara no estaven ben determinades, el 1995, el Bisbat de Vic, l’Ajuntament i la Generalitat signen un pacte per fer les obres del nou edifici del museu. El 1996, la Generalitat nomenà els arquitectes A. Milà i F. Correa per preparar el projecte, el qual fou aprovat per la Junta del Museu, l’any 1998. Mentrestant, es desestimà la ubicació a l’antic seminari.

En dues sessions plenàries de junta (1996 i 1997) es determina l’enderroc de la Panissa per a construir-ne un

altre al mateix emplaçament, un de nou de soca-rel. El 1997 comença l'enderroc i el 9 de juliol de 1998 el Molt honorable Sr. Jordi Pujol i Mons Josep M. Guix hi posen la primera pedra.

Un cop l'edifici va estar a punt per col·locar-hi les peces, pel setembre del 2000 i fruit del consens, el Dr. Miquel Tresserras és nomenat director del Museu. Les obres de la nova construcció i l'ordenament de les peces s'ha desenvolupat seguint un projecte museològic de primer ordre, remarcant que no s'ha fet un edifici només per rebre-hi peces d'art, sinó que a unes ja existents peces molt valuoses, se'ls ha fet un adequat i digne estoig a la mida de cadascuna d'elles. Certament que el valor del Museu són les peces i les col·leccions d'art que conté, però l'habitable que s'hi ha construït té una entitat orgànica de considerable categoria que, a hores d'ara, és una avantguarda dins el món museològic.

Els horaris de visita del nou Museu són els següents: de dimarts a divendres, de 10 a 13 h i de 15 a 18 h, d'octubre a març, i de 10 a 19 h, d'abril a setembre, igual que tots els dissabtes. Els diumenges i festius, en canvi, només als matins, de 10 a 14 h.

Ara només queda que una obra i un projecte de tanta envergadura se sàpiga promocionar tal com es mereix i, en comptes de ser una càrrega per a les finances diocesanes, pugui ajudar a desenvolupar l'art a les parròquies de cada localitat.

Solsona

PEP VILA, corresponsal.

La casa endreçada

Hem arribat a l'estiu havent assolit els objectius que ens havíem proposat. Hem tingut un hivern farcit de votacions, però finalment s'han pogut constituir tots els consells que són necessaris per fer funcionar la diòcesi: Consell de Consultors, Consell de Govern, Consell Presbiteral i Consell d'Economia. També hi ha hagut renovacions en totes les delegacions. Podem assenyalar com a canvis significatius que a la Delegació de Catequesi, el delegat ha passat de ser un laic a ser un prevere. Quant al Consell d'Economia, on sempre se n'havia fet càrrec un prevere ara en té la responsabilitat un laic. S'endevina un significatiu canvi d'estil en el funcionament dels afers econòmics del bisbat. També es recalca molt que els consells són consells. Ara només necessitem que els fidels diocesans es despertin del gran somni en què sembla que s'han instal·lat, i reclamin amb insistència els serveis per als quals s'ha muntat tota aquesta estructura diocesana.

Jornades sacerdotals

La darrera setmana de juny la majoria dels capellans del bisbat es van reunir al Seminari per assistir a les jornades sacerdotals o de formació permanent. El tema d'enguany ha estat "Una pastoral per als batejats que no

han rebut cap formació cristiana o que s'han allunyat de la fe". Aquesta temàtica fou desenvolupada per dos professors: Mn. Xavier Morlans, que tractà de "L'anunci explícit de Jesucrist", i Mn. Enric Termes, que tractà de "L'itinerari d'iniciació cristiana d'adults". Fou una temàtica molt densa i molt ben exposada, però per les característiques sociològiques del nostre bisbat o per l'edat de la majoria del clergat, no ens sembla pas fàcil la seva aplicació. Malgrat tot, tothom està disposat a tirar la xarxa.

Paraules del senyor Bisbe

El senyor Bisbe també es va fer present a les jornades, compartint els moments de rebre les sàvies lliçons dels conferenciants amb les estones de lleure, i així anar-se inculturant del tarannà solsoní. Foren especialment ben aprofitades les estones de lleure per poder parlar amb capellans. S'escau que aquest dies hi hagué una gran remoguda per causa dels nomenaments de rectors. Com si fossin fitxes de dòmino algunes ja estaven col·locades, i d'altres encara les tenia a les mans i necessitava consultar on encaixaven. Els rumors i les combinacions varen ser la salsa de les jornades. Finalment, el senyor Bisbe va concloure les jornades agraint la presència i el bon fer dels conferenciants. Després va formular un propòsit, dient: "Proposo un taller o grup de treball perquè esmoli les eines que proporcionin un espai on, aquell que ho vulgui, pugui rebre un bon anunci explícit de Jesucrist". En aquest afer en serem uns pioners. Som una diòcesi petita, però no insignificant.

Tortosa

J. BLANC, corresponsal.

Les festes de la Cinta 2002 s'avancen

L'any 2002 viurà la festa patronal de la Mare de Déu de la Cinta una setmana abans del costum tradicional. Així doncs, el primer diumenge, 1 de setembre, en què es començaven, ara tot just s'acabaran. L'Ajuntament de Tortosa vol concentrar les festes tot reduint-les als caps de setmana. Després hi haurà més temps per començar el curs escolar. També cal recordar que les festes del Renaixement, de finals de juliol, estan molt consolidades i suposen grans despeses i vivències gratificants per als tortosins.

El gest és molt atrevit i innovador i sembla que alguns sectors no hi estan d'acord. Molts demanen més sensibilització i explicacions. El novenari de la Patrona començarà com sempre: el dia següent de la Festa major.

Ensuliada en l'accés a la façana de la catedral

Cap a les dues del matí del dia 7 de maig un lliscament de terra malmeté les escales de la catedral. A la façana principal de la Seu s'hi accedeix per dues escalinates que es recolzen sobre terra continguda en una paret de maçoneria i sense desguassos. La pluja insistent augmentà el pes del conjunt reomplert i cedí parcialment, caient sobre el carrer Cruera. La resta de la

paret s'ha apuntalat per evitar nous despreniments. De moment se'n farà càrrec el Capítol de canonges de la catedral, que demanarà ajut a l'Ajuntament.

L'arquitecte J. Lluís Guinovart insisteix que l'edifici de la Seu no ha quedat gens afectat. La massa de terra i la paret es construïren pels anys 1930 i després el 1940 es va alinear el carrer Cruera. No tenen cap valor artístic i s'espera que la restauració sigui més sòlida.

Matinal del Dr. A. M. Oriol

El dia 1 de juny s'organitzà la III Matinal de Diàleg: Fe-Ciència-Cultura, a l'Observatori de l'Ebre de Roquetes. Repetia el Dr. A. M. Oriol i Tataret, professor de Teologia Social a la Facultat Eclesiàstica de Catalunya i alhora director del SEDASE, Seminari de la Doctrina i l'Acció Social de l'Església. El tema explicat de 10.30 a 13 hores fou: "Per la participació en la vida política de Catalunya i la seva renovació". Hi assistiren 25 persones, de les quals cal destacar els militants de l'arc parlamentari PSC-CIU-ERC-IC Verds. Organitzà l'acte el Consell Consultiu de la Fundació Mossèn Manyà.

Carles Rambla, segon diaca d'aquest curs

El 23 de juny fou ordenat diaca Carles Rambla Beltran a la parròquia del Sagrat Cort de Jesús, on hi ha descobert la fe tot fent camí fins a ingressar, ja de gran, al Seminari diocesà. El

Seminari, durant la celebració dels 50 anys de llur fundació, ens ha regalat tres sacerdots i dos diaques.

Concelebraren una trentena de preveres, presidits pel bisbe Javier Salinas. En l'homilia el prelat comentà les lectures pròpies de l'ordenació posant com a model Jesús Servent de Javhé. Caldrà, doncs, que "la teva vida, des de la conversió personal i les teves qualitats, regali a l'Església l'acció pastoral de la caritat, especialment als més necessitats. Saps que fas donació de tu mateix amb el celibat, potenciat amb la pregària de la litúrgia de les Hores. Necessitaràs una mirada sobre aquesta Església en canvi. No tinguis por encara que caminis contracorrent del món."

Les lletanies dels sants, el ritual i el caliu nou de l'acte impactaren els assistents, entre els quals cal destacar un nombrós grup d'immigrants equatorians. Ara la parròquia compta amb 1.152 habitants i és pedania de Roquetes. Al nucli inicial dels segles XIX i XX, molt treballat pels pares jesuïtes i amb vocacions consagrades, s'hi han afegit immigrants del Magreb, de Sud-amèrica i de l'Europa de l'Est.

Inauguració oficial de la residència 'Adrià VI'

El 27 de juny al matí es va inaugurar oficialment la residència anomenada "Adrià VI". Ha beneït les noves instal·lacions el bisbe Javier Salinas, que ha estat el gran impulsor de l'obra en el conjunt del Seminari restaurat. Amb aquesta nova inauguració es cul-

mina el 50è aniversari de la inauguració de l'edifici del Seminari. Acompanyaren el prelat el vicari general, els vicaris episcopals, el rector del Seminari i professors del Col·legi Sagrada Família. El director de la residència és Antoni Polo. Els destinataris poden arribar a 75, començant pels mateixos col·legials i seguint per universitaris de fora.

Uns exercicis ‘provocadors’

Mossèn Joan Torra, malgrat ser de Manresa, no ens dirigí uns exercicis en línia ignasiana. Més aviat aquest vicari episcopal de Vic invità els tretze preveres tortosins a seguir un estil que hom diria “provocador”. El fil conductor dels temes triats i les aplicacions pastorals no permetien adormir-se i restar passiu a l'auditori. Són punts de meditació que denoten una mica actituds autobiogràfiques del mateix director. Tingueren la característica de l'autenticitat, encara que l'última paraula és de l'Esperit i de cadascun dels exercitants. Heus ací alguns temes exposats –dos cada dia– des de l'1 fins al 5 de juliol al Centre d'Espiritualitat del Desert de les Palmes (Benicàssim-Castelló), vinculat al monestir de monjos carmelites.

– Cal preguntar-se si l'Església és “honrada i honesta” començant pel Papa, el Bisbe, els preveres, les comunitats... Una resposta “qualificada” seria: “No ho sé, però vull creure que sí”, tot referint-se al Papa actual.

– Així com Jesús és portat per l'Esperit a ser temptat pel diable, també nosaltres els cristians som provats

–i ens convé!– per demostrar que la nostra fortalesa és la Paraula de Déu. És gairebé una qüestió antropològica el fet de ser convidats a fer qualsevol malifeta.

– El Déu de Jesucrist es reflecteix en la paràbola del fill pròdig: Cal ser com el Pare que sempre espera, estima i perdona més enllà d'allò que és just i legal.

– Una concreció d'estimar els germans la presentà en quatre maneres progressives: Fes als altres tot allò que vols que et facin a tu (Mt 7,12). Estima els altres com a tu mateix (Mt 22,37-40). Estima els enemics (Mt 5,45-48). Estima com Jo estimo (Jn 13,34).

Restaurada la façana de la Canonja i la Porta de l'Olivera

Seguint el Pla directori de restauració i consolidació de la catedral, es pot assegurar que per a la festa patronal de la Santa Cinta –1 de setembre– els crònics deterioraments de la façana de la Canonja en la part del Dormitori, estan enllestits. S'han renovat les teulades, es neteja tota la façana i es tapen les falses finestres. També s'haurà reforçat el pòrtic barroc de la Porta de l'Olivera. L'accés a la catedral es recuperarà per aquest lloc tradicional, ja a partir del mes de setembre. Ara ja es podrà pensar en l'arranjament de les dependències de l'antiga canònica per obrir aquest primitiu conjunt i fer-ne un ús de caire cultural: Arxiu Capítular, exposició permanent als dormitoris i Aula Magna, i a la sala d'actes al Refectori. Finalment, una

tercera part seria la façana principal i sagristia major.

Endarreriment en les obres de restauració de l'escalinata de la façana principal

I, com ja hem dit, l'acumulació de pes per les pluges de fa tres mesos va produir una ensulsiada en la paret d'accés a la catedral. La resta està apuntalada. Així doncs, la processó amb la relíquia de la Santa Cinta en les festes patronals haurà de sortir per la Porta de l'Olivera o del Sant Crist del Palau. L'explicació de l'endarreriment és que encara no hi ha resposta de Madrid i Barcelona sobre l'ajut econòmic. Una vegada arribi, s'han de superar els terminis d'assignació a constructores. D'altra banda, es preveu que hi apareguin restes arqueològiques interessants.

Menorca

J. BOSCO FANER, corresponsal.

Nou Cantoral diocesà

“El cant és un element important de la celebració. Per tant, cal que la Delegació de Litúrgia, on hi haurà d’haver un especialista, organitzi un seminari permanent d’animació del cant litúrgic i actualitzi el Cantoral” (Assemblea Diocesana, 1996-98), al núm. 60.

La Delegació rep la nostra felicitació per oferir a totes les comunitats cristianes de Menorca l’actualització del Cantoral Diocesà.

Moltes hores de feina de diverses persones –vull destacar d’entre totes Joan Martí Pons– han fet possible aquest cantoral que conté 634 pregàries cantables, com les ha qualificades el Delegat de Litúrgia, Miquel Anglada.

La seva enquadrernació és elogiada per tothom. Tots desitjam que sigui emprat i esdevingui un bon mitjà de pregària de les nostres comunitats.

L’aventura com estil de vida

Els Escoltes assumeixen reptes i viuen l’aventura com a estil de vida. A finals del mes de febrer, els caps del moviment Escolta de Menorca s’han trobat amb caps i equips d’agrupaments de Mallorca per conèixer-se, treballar junts i donar vida a un projec-

te: la Federació d'Escoltisme i Guiatge de les Illes Balears-MSA.

Agustín Matía, el president del MSA, en la seva exposició ens va recordar que la Federació és el primer pas. Hi ha d'haver –deia– un procés de trobada, de compartir experiències i d'aprendre els uns dels altres per tal d'omplir de contingut la nova Federació.

Delegació de Vocacions

La delegació de Vocacions convidà a la Pregària vocacional del dia 17 de març, al Seminari Diocesà. La Delegació manifestà les seves ganes de compartir aquesta pregària, especialment amb els joves, per diverses raons. Considera que:

– Cada persona és cridada a fer una opció coratjosa i definitiva de vida.

– Si som persones que estimem Jesús, cadascú ha d'assumir el seu camí escoltant i acceptant la crida.

– És deure de tots plantejar-nos i acceptar camins vocacionals.

– Hem de fer el que està a les nostres mans per assegurar al poble de Déu dels anys futurs la presència de cristians vocacionats, en concret, la presència d'un nombre suficient de ministres de la comunió.

– La veritat de la nostra opció vocacional l'assolim quan en el fons ressona en el nostre interior la pregària d'Isaïes: "Aquí em tens. Envieu-m'hi" (Is 6,8).

– S'ha d'anunciar, cara descoberta, que el senyor pot cridar al ministe-

ri de comunió a algun jove de les nostres catequesi de Confirmació i Postconfirmació, grups de RVD, Escoltes, Moviments d'Església en general... Qui sia.

La pregària que ens va reunir a més de 150 persones va ser una experiència d'un gran calat vocacional. Mitjançant tallers, vam viure experiències i diàlegs prou profitosos sobre el matrimoni, la vida consagrada, el compromís laical, la vida presbiteral, el tercer món, l'opció teresiana, i societat de vida apostòlica i vida contemplativa.

La Delegació organitzà, també, una "Pasqua jove" a favor dels joves de 16 a 30 anys. Així, un grupet de joves s'arreglaren al Toro durant el *Triduum* Pasqual per reflexionar i pregar, de manera dinàmica, sobre les petjades, el camí i els sentiments de Crist Jesús. Dirigí les dinàmiques na Pili Denclar, missionera dels Sagrats Cors, que a Barcelona és la consiliària d'un grup de vida de joves estudiants menorquins i catalans.

Institut Diocesà de Teologia

Tots sabem que la família passa per una sèrie de crisis que constitueixen reptes importants: augmenta el nombre de separacions matrimonials, hi ha la creença que avui el matrimoni no és per sempre sinó fins que espòs i esposa s'estimin... S'interroga sobre la importància dels fills i de la gent gran dins la família, la importància que s'ha de donar a la televisió, a l'economia familiar...

Per acarar aquesta problemàtica l'Institut Diocesà de Teologia organitzà el 17 de març i al Toro, una Jornada de Reflexió amb la inestimable aportació de Mn. Gaspar Mora, professor de teologia moral a la Facultat de Teologia de Catalunya.

Amb el títol "Església i món escolar", l'Institut celebrà la darrera Jornada de Teologia del present curs. Qui desenvoluparen l'assumpte, i entorn d'una taula, foren quatre professionals de l'escola pública estatal (Pili Pons, Bel Serra, Josep Lluís Ponsetí i Toni Barber), i un de l'escola pública concertada (Leo Florit). Les idees tractades foren, entre moltes altres: cada vegada tenim manco temps per educar i deleguem en l'escola el que és propi, tot i que no exclusiu, de la família; els valors s'han de viure a les famílies; l'educació necessita temps, esforç, entrega, confiança, gratuïtat; els problemes no es ploren, es plantegen i se resolen; l'animació dels desanimats és tasca de tots...

Els equips de la Mare de Déu

Les parelles que formen part dels EMD ens conviden a reposar de les nostres tasques quotidianes, des de la seva experiència de recessos anuals i exercicis espirituals. Ells ens han recordat que moltes vegades vivim atrafegats, obsessionats per fer coses, pensant que la construcció del Regne de Déu depèn de nosaltres, i no ens adonam que el més valuós és saber estar atents a la seva voluntat. D'aquí la necessitat de fer silenci per escoltar la seva veu. Déu parla a cau d'orella i

aconsella escoltar, també, els neguits i les alegries del matrimoni.

Lluc Riera, prevere de Mallorca i rector de la parròquia de sant Josep Obrer, digué als buscadors de pau, silenci i reflexió, que l'amor és una vocació, tots som cridats a estimar. La història d'amor dels matrimonis no és una casualitat, és fruit de la providència. És una progressió amb perspectiva de futur. L'amor és intercanvi, és preocupació i donació a l'altre.

La Delegació de Joventut

Fidels a la crida de la Delegació de Joventut, un bon grup de joves provinents de diferents moviments, grups i comunitats, es trobaren per compartir durant unes hores: convivència, reflexió, pregària, celebració eucarística i festa.

Un dels objectius que els de la Taula de Joventut s'havien proposat, era posar noms i llinatges a les persones que hi ha darrere les sigles de cada moviment. El MSC, la JOC, la Fraternitat, Gent Jove... deixaven de ser persones anònimes.

Un altre objectiu era anunciar Jesús com Aquell que mou tota la nostra acció. A l'eucaristia escoltaren les seves mateixes paraules i escoltaren l'experiència de persones que han respost i continuen responent dia a dia a la seva crida.

Francesc Cardona Vidal

Després d'un any entre nosaltres, el bisbe Joan consumà la seva ordena-

ció episcopal ordenant diaca al seminarista Francesc Cardona Vidal, el sis d'abril passat.

L'emoció fou present constantment durant la celebració. S'unien dues experiències novelles en una celebració familiar i d'un gran calat eclesial.

Primer any i nomenaments

Amb data de l'1 d'abril, sor Catalina Verdera Estarellas, filla de la Caritat, ha sigut nomenada delegada diocesana d'Ensenyança.

Amb data de 4 d'abril, ha sigut designat secretari general i canceller, Mn. Jaume Ametller Pons, rector de la parròquia de Sant Francesc, de Ciutadella.

El bisbe Joan, en aquest primer any com a Pare i Pastor amic de l'Església menorquina, ha invertit esforços intentant aconseguir la màxima comunió entre preveres, comunitats cristianes i projectes diocesans.

Actualment ha iniciat trobades –dinar inclòs– amb tots i cadascun dels preveres diocesans, amb la finalitat d'escoltar el seu parer sobre quin és l'ànim i el present de l'Església menorquina, i sobre la situació personal de cada prevere concret. És una crida que agraïm.

Lleida

X. BATISTE, corresponsal.

Llibres religiosos a Lleida

Realment i curiosament ara ja no és difícil escriure un llibre. Tothom fa llibres. Encara que sigui fotocopiant planes i enquadrant-les a la copisteria de la cantonada. Fent una tirada de cinquanta o cent exemplars per a una trobada de cosins o per a un casament. Una altra cosa es que es llegeixin.

No obstant això, a la diòcesi de Lleida llibres de caire religiós veig que n'hi ha una bona colla. I és digne de ser esmentat com una notícia molt bona per a la diòcesi –com em deia Mn. Jaume Montaña, delegat dels MCS– que certs mossens siguin reconeguts per la publicació o per haver rebut un premi per un llibre. Seria bo de fer-ne la llista, però amb el perill de deixar-me'n algun, no la faig.

Sí que vull dir que gairebé tots els temes, o preferentment, intenten donar resposta a allò que és la preocupació de l'Església, sobretot a Europa: l'anunci del Crist avui; per què costa tant el pas a la fe en Crist?; per què i com fer l'evangelització?; etc.

Amb vista a donar sortida al repte que ens proposava Joan Pau II d'una nova evangelització, han sortit molts llibres que van en la línia d'aprofundir en allò que passa en el món de les noves generacions, i què suposa l'acte de la fe per al nostre temps, fruit del Va-

ticà II i del Concili de la Tarraconense. En aquesta línia serien els llibres de Mn. Ventura Pelegrí i Mn Ramon Prat.

Així mateix, hi ha un altre tipus de llibre, de caire costumista, com ara la història d'una ermita o d'un sant, i de religiositat popular. En aquesta línia se situarien els llibres de cristians com Jordi Curcó i Mn. Josep Martí.

On som, pel que fa al Pla de Pastoral?

Amb la vinguda del senyor bisbe F. Xavier Ciuraneta, s'ha donat un nou caire, com era d'esperar, als plans de pastoral.

S'han volgut resoldre problemes quotidians com ara la revisió de misses, i horaris i despatxos, sense deixar les línies fortes de la missió de l'Església, com l'evangelització, feta sobretot per una Església corresponsable i de comunió de cristians compromesos, amb l'ajuda dels preveres al seu costat.

Doncs bé, ara em fa l'efecte que s'han fet i es fan moltes reunions de caire coordinador, reunions de delegats diocesans, de visites d'aquests delegats a les reunions dels mossens en els respectius arxiprestats, per exposar i demanar enllaços de laics per a aquestes delegacions, i sembla que hi ha una resposta molt minsa i de cansament per part de preveres. És clar que una mosca no fa l'estiu, però alguna frase del mossèn d'algun poble com aquesta: "Que no ens vinguin amb mes plans i objectius pastorals", és simptomàtica d'un clergat vell i desencisat.

Evidentment, no és un sentir general i hi ha mossens i laics que treballen amb molta il·lusió. En aquests moments, tal volta, els dos vessants que es treballen amb més força són:

a) De cara a l'interior de la comunitat eclesial

Últimament, des de l'IREL, s'ha presentat ja un programa a tots els arxiprestes, referent a la posada en marxa del Departament de Pastoral Aplicada de la Diòcesi de Lleida, que ja s'havia aprovat en un consell de pastoral anterior.

Es tracta de fer dos cursos de formació per a agents de pastoral.

Com deia molt gràficament Mn. Prat, no es tracta de fer especialistes sinó agents laics, sobretot de "medicina general". Cristians que tinguin una certa maduresa de fe i vulguin fer un servei a l'interior de l'Església, i puguin i siguin acompanyats per un rector o un membre del mateix arxiprestat o del mateix IREL en un treball *practicum* i de seguiment. Ací hi ha una eina que podrà ajudar a realitzar la proposta del Pla de Pastoral que en diem *unitats pastorals interparroquials*.

Si els mossens volguessin, serien unes plataformes de les quals, d'una manera més senzilla que a l'Arxiprestat, es podrien corresponsabilitzar pràcticament laics i mossens amb vista a servir i guiar corresponsablement i pastoralment la vida de les tres o quatre o set parròquies petites. Perquè trobar-se els set o vuit catequistes de cada edat (nens, joves o adults) amb algun

mossèn es pot fer més fàcilment, com també trobar-se els tres o set laics que porten l'economia. Fer un únic consell pastoral amb els mossens i un laic de cada parròquia, i alguns responsables d'aquestes tasques interparroquials de la petita unitat pastoral, és més fàcil. Només hi fa falta una condició: que vulguin els dos o tres mossens implicats.

El senyor Bisbe diu que això no corre pressa però, perquè algun dia arribi, ara ja hauríem de començar a fer algun pas. Aquest pas depèn, per a bé i per a mal, dels mossens implicats que tenen el poder de convocar com a pastors en virtut del sagrament de l'ordre. És que el senyor Bisbe haurà de rebaixar-se a cridar el tres mossens perquè convoquin? L'arxipreste és el responsable de tot això segons el directori de l'arxiprestat, aprovat ja. Tanmateix, ara recordo la frase del meu pare amb el carro davant l'abeurador del poble: "Ja pots xiular ja... que si la mula no vol beure!" Però malgrat això, l'Esperit estic convençut que crida a l'interior de tots nosaltres, preveres, que fem la conversió amb confiança.

b) De cara a l'evangelització

La Delegació d'Apostolat Seglar i el Consell Diocesà d'AC esmercen moltes hores per donar a conèixer i aglutinar els laics adults que volen organitzar-se en els moviments evangelitzadors d'AC. Sobretot hi ha hagut un treball d'organització i coordinació de l'AC general d'adults, de la qual quedava un grup ferm de dones de l'antiga Branca Femenina.

Aquest immens treball ha consistit a passar per totes les parròquies urba-

nes que ho han demanat a fi d'ajudar a donar un pas de qualitat aquells grups que ja es reunien per formar-se, per pregar, per fer estudi d'evangeli o amb altres finalitats. També s'ha proposat de fer una nova etapa als membres d'aquelles comunitats de base que varen néixer en el passat, a causa d'unes necessitats provocades amb la vinguda de la democràcia i la secularització.

Tota aquesta colla de grups ara van fent passos perquè prenguin consciència que ells ja són AC, malgrat que el nom no agrada a alguns interessats.

Així, ja fa tres o quatre anys que el Dia de la Pentecosta se celebra amb una trobada, que amb el temps resultarà més forta i encoratjadora, per a laics que veuen que han d'agafar una nova manera de viure la fe:

- Sabent-la dir al nostre món,
- d'una manera organitzada i
- portada per ells mateixos,
- en comunió amb el Bisbe.

Aquesta festa de la Pentecosta es fa cada any en una parròquia o en un lloc diferent i adient, que pugui acollir persones de tota la diòcesi. Inclou un acte formatiu, treball per grups, dinar amb sobretaula i eucaristia oberta a tot tipus de cristià.

La finalitat és que els participants puguin veure gràficament plasmada l'evangelització a partir del poble de Déu corresponsable i organitzat que proposen tots els documents del magisteri.

Aquesta seria en línies generals la meua visió o valoració personal de l'estat del Pla de Pastoral.

Deixo de dir de moment els altres treballs que fan certes delegacions diocesanes, perquè amb tot això ha de néixer un altre pla de pastoral per a uns quants anys, ja que aquest curs, per al senyor Bisbe, ha suposat en realitat prendre consciència de com està la nostra diòcesi.

Jornada diocesana de la Pentecosta 2002

El dia 19 de maig tingué lloc per quart any la celebració diocesana de l'Acció Catòlica.

A les 10 del matí s'iniciava la Jornada a l'ermita de Carrassumada, de l'arxiprestat del Baix Segre, amb l'assistència de laics de tota la diòcesi. En total hi assistiren un centenar de persones.

En primer lloc, Amadeu Bonet, president del Consell Diocesà d'AC, donà la benvinguda i féu la presentació dels moviments o grups representats.

Els organitzadors havien preparat la pregària i a continuació tingué lloc l'exposició del tema "L'espiritualitat del laic en l'Església i en el món", per part del P. Àngel Briñas, carmelita.

A continuació es féu un treball per grups, i a les 13 hores tingué lloc la celebració de l'eucaristia i un dinar compartit. Sota l'ombra dels pins, les parelles que portaven fills podien estar al seu aire amb els seus menuts, almenys en el moment del dinar. Hi hagué un servei esplèndid de cangurs, animat per Gemma i Aharon, membres joves del MIJAC de Lleida.

Després d'una sobretaula amanida amb els acudits del Lluís del Val i altres intervencions, el president del CDAC va recollir la veu dels secretaris de grups quan a experiències positives sobre fe personal en Crist, vivència comunitària d'aquesta fe i transformació de la societat a manera de llevat.

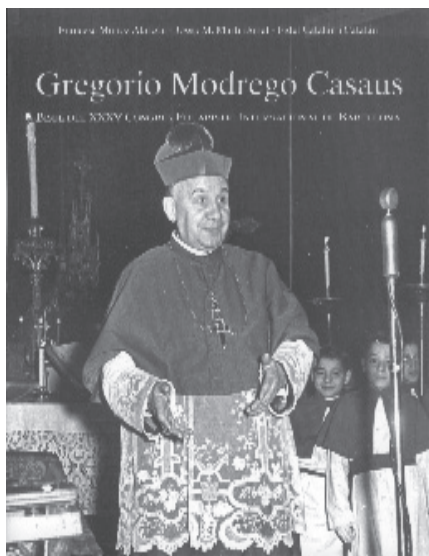
A les 6 de la tarda s'acabava la Jornada, amb la proposta de trobar-se els representants de tots els grups participants el 15 de juny, a la seu del carrer Blondel, per veure com volem avançar d'una manera més eficaç i coordinada com a moviment general evangelitzador adult diocesà, segons les quatre notes que el magisteri ha definit en tots els documents des del Concili Vaticà II i el Concili Tarraco-nense.

S'inaugurà en aquesta diada l'exposició "20 anys del Moviment de Joves Cristians de Pobles i Comarques de Catalunya (JARC)" on es pot veure el que és un moviment evangelitzador de joves rurals. Es pot visitar trucant a la casa de l'ermita i demanant pel germà Emili de Jesús, o a la Junta d'Amics de la Mare de Déu de Carrassumada, a Torres (parròquia).

En aquesta diada de la Pentecosta tan bonica pel doble sol, el de maig, que invitava a restar sota les ombres dels arbres, i el de l'Esperit Sant, que enfortia els nostres cors, Mn. Ventura Pelegrí, consiliari general, deia: "Crec que enguany hem donat una passa molt important a la nostra diòcesi vers el tercer objectiu del Pla de Pastoral, en ordre a donar a conèixer l'AC general i especialitzada."

V. Novetats bibliogràfiques

NOVETATS BIBLIOGRÀFIQUES

Gregorio Modrego Casaus, Bisbe del XXXV Congrés Eucarístic Internacional de Barcelona és una obra realitzada per FRANCESC MUÑOZ I ALARCÓN, JOSEP M. MARTÍ I BONET I FIDEL CATALÁN I CATALÁN, preveres de la diòcesi de Barcelona.

Està integrada per una extensa i àmplia documentació i notes històriques del període que va des de 1890 fins al 1972, dates del naixement i de la mort del Dr. Modrego. La figura del Bisbe esdevé l'eix central de l'obra. El text està acompanyat per un conjunt de CD-Rom amb interessants apèndixs sobre els temes tractats en el llibre. Entre aquests apèndixs destaca el que conté les aportacions d'un gran nombre de preveres i laics, persones que van conèixer el Dr. Modrego i que han estat enquestades per a la realització de l'obra.

El text s'inicia presentant l'arbre genealògic de la família Modrego Casaus i se centra en la vida del jove Gregorio Modrego des del seu naixement fins a l'ordenació sacerdotal (Roma, 1914).

A continuació va resseguir els passos del novell sacerdot a la seva diòcesi de Tarassona fins al començament de la relació amb el Dr. I. Gomà, primer bisbe de Tarassona i després arquebisbe de Toledo i cardenal. El Dr. Modrego fou el seu fidel secretari i el va acompanyar fins a la diòcesi toledana. L'any 1936 fou nomenat el seu bisbe auxiliar. L'obra dedica diversos capítols al període de la Guerra Civil i a la seva percepció des de la relació dels dos prelats. A la mort del cardenal Gomà (1940), el Dr. Modrego fou nomenat Administrador apostòlic de Toledo i de Conca i Vicari general castrense.

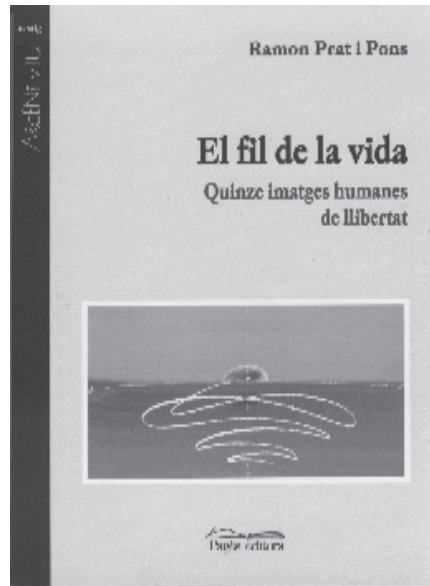
A partir d'aquest moment l'obra se centra majoritàriament en el període que correspon al seu pontificat a Bar-

celona, entre els anys 1942 i 1967. Pas a pas es van desgranant els esdeveniments més rellevants d'aquest període de la història de la diòcesi barcelonina, i es va mostrant la personalitat del seu pastor al llarg de 24 anys. Entre els fets més importants sobresurt la preparació i realització del XXXV Congrés Eucarístic Internacional de Barcelona, l'any 1952, justament ara fa 50 anys, considerat com l'esdeveniment més important de tot el seu pontificat i un dels més rellevants en el conjunt de la història de la diòcesi. Els tres monuments d'aquell esdeveniment es poden resumir en: la magna ordenació de 820 preveres a l'Estadi de Montjuïc, les sessions d'estudi sobre l'eucaristia i la pau, i la projecció social amb l'obra de les Vivendes del Congrés. Altres temes tractats són la reconstrucció de la diòcesi després de la guerra, la creació de noves parròquies, les convocatòries diocesanes i els congressos, la relació del Bisbe amb els més diversos sectors de la vida diocesana i civil, la visita a parròquies, el difícil entramat social que es començava a dibuixar a partir dels anys seixanta, etc.

La part final de l'obra ofereix una panoràmica dels darrers anys del Dr. Gregorio, ja retirat a Barcelona, fins a la seva mort l'any 1972.

Es tracta de tot un conjunt de documents, notes, apreciacions i comentaris relacionats amb la figura de Gregorio Modrego Casaus, realitzat per un gran nombre de persones, que d'una manera o altra, han participat en aquesta obra.

Fidel Catalán

El Fil de la Vida. RAMON PRAT.
Lleida, Pagès, 2002.

Han passat més de 25 anys des que el 1974 Ramon Prat donava fi a la seva tesi doctoral, que veia la llum el 1977. El seu títol era *Fe i Universitat d'avui*, i el subtítol era *Informe teològic*. En el pròleg jo li deia: «el llibre és, abans que tot, una aproximació a la realitat. Un centenar de joves universitaris pensen això i això dels diners, de la professió, del sexe, de la fe... El treball de Ramon Prat és un «retrat realista», fet amb mètode, paciència, tenacitat i capacitat d'interpretació» (p. 9). És veritat: la tesi era un atansament o aproximació a les coses mateixes de la vida. És l'actitud de la fenomenologia. I, precisament, el mateix Ramon Prat titulava la primera part de la seva recerca en la Universitat amb el mot significatiu de fenomenologia.

Avui, vint-i-cinc anys més tard, Ramon Prat escriu *El Fil de la Vida*, i vet aquí que em retorna a la ment el mateix mot decisiu: fenomenologia. És, novament, la clau que pot explicar el sentit de l'obra actual de Prat. L'actitud receptiva i interpretativa l'ha acompanyat en tota la seva tasca teològica i pastoral. Ramon Prat vol copsar i interpretar els esdeveniments i les realitats concretes de la història.

No voldria deixar les coses a mig explicar. Sobre el concepte de fenomenologia es podrien escriure dues línies escarransides o bé un parell de volums gruixuts. M'inclino per la màxima brevetat, però voldria donar una breu pinzellada que aclarís aquest concepte: «En el seu significat més ample el terme fenomenologia significa una filosofia descriptiva de l'experiència» (J. O. URMSO (Dir.), *Enciclopedia concisa de la Filosofía y de los filósofos*, Madrid, Cátedra, 1979, p. 156): És, en el fons, un intent d'arribar a les coses mateixes de la vida: als esdeveniments tal com s'han produït. Per això l'eslogan de la fenomenologia era: «Tornem a les coses mateixes». La fenomenologia suposa la mirada profunda a les coses i la interpretació del que hom ha vist. Suposa una actitud clarament receptiva i comprensiva de les realitats concretes –ja siguin persones, coses o esdeveniments– que són objecte de l'experiència. (Entenent per experiència tot allò que ens afecta personalment i que arriba a constituir en la nostra consciència una certa saviesa de vida).

La necessitat d'entendre les coses i d'interpretar-les explica que els diversos

corrents fenomenològics han adoptat la narració –el relat– per a expressar allò que és experimentat. Aquí, en *El Fil de la Vida*, en tenim quinze de narracions que expressen l'experiència viscuda.

Perquè *El Fil de la Vida* conserva, si bé es mira, el mateix esquema metodològic que la tesi doctoral. El que passa és que en *El Fil de la Vida* la metodologia (experiència de la vida i interpretació reflexiva) és molt més flexible i oberta que en *Fe i Universitat d'avui*, que seguia un mètode extraordinàriament rigorós d'anàlisi i d'interpretació. A més el nexce entre les dues parts (receptiva i interpretativa) tenia en la tesis dues característiques específiques: a) el camp d'estudi analític era molt cenyit i es limitava a la fe dels universitaris; b) el pas entre la percepció i la interpretació era molt elaborat i descansava sobre la base d'una hipòtesi de treball que, després, resultaria confirmada. Era la següent: per a poder viure la fe amb normalitat, goig i vigoria, cal precisament una fe unificada amb la vida, no pas una fe reduïda a ètica, o a ritual, que sigui afegida a la pròpia existència.

Sembla que estigui fent la presentació i l'elogi de l'obra de 1977 i no pas de l'obra actual. No és pas així. Si faig l'elogi de la tesi és per referència a *El Fil de la Vida* i al final de la meva presentació es veurà el «verí» que té aquest meu elogi, dirigit a mostrar la coherència en el treball pastoral de Prat i Pons. Coherència i continuïtat dins d'una evident diferència: la tesi doctoral, com el seu gènere indica és acadèmica, el seu lloc és la Facultat de Teologia, el seu mètode és i ha de ser

rigorós, tal com ho he remarcat. També és més difícil de llegir i, de fet, va tenir moltíssims menys lectors que els que –es pot preveure– tindrà *El Fil de la Vida*. Estic segur que aquest llibre el llegirà molta gent perquè és una obra en la que es narra la vida com la viu la gent. És un llibre de tothom per a tothom: pels cristians practicants i pels inquiets de tota mena. No és una obra acadèmica i el seu lloc és la comunitat terapèutica i alliberadora, fins i tot el carrer i la gent «normal».

Preciso un parell de coses: la primera és que el tema és molt humà –té sentit la vida? quin pot ser?– i està molt ben desenvolupat al llarg de les quinze narracions i de les reflexions que s'articulen com a «vida i reflexió sobre la vida». Tot això per força ha de frapar, si està ben escrit, i *El Fil de la vida* ho està de ben escrit.

La segona vol remarcar que les conclusions –que de les narracions se'n deriven– són ben legítimes i estan lligades pel capítol 1er de la Part Reflexiva (L'alternativa), en el qual, Ramon Prat ha realitzat –amb l'honestat i objectivitat que li és pròpia– un treball d'anàlisi dels continguts i de classificació de les respostes de la Primera Part –Narrativa– que permet de presentar les actituds bàsiques que ofereixen les narracions: la llibertat personal que uneix la fe i la vida, la dignitat humana, annexa a la llibertat, la necessària presència centradora de la comunitat (potser un servidor donaria més volum a la comunitat realitzada pels sacraments, símbols de la comunió amb Déu i entre nosaltres), i finalment la necessitat d'una fonda pregària que

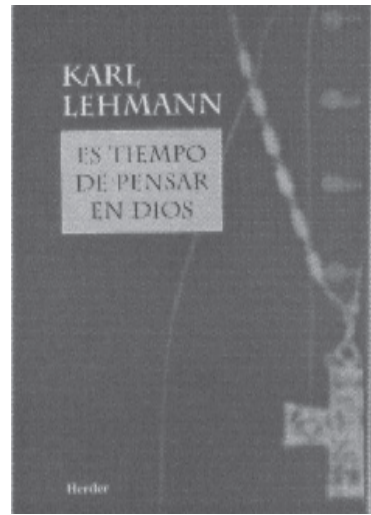
ajuda a recentrar la persona i a dirigir la mirada interior envers el Crist, l'esperança i la pau... En aquesta relats hi ha el gust de la mateixa vida, i les reflexions que els segueixen contenen una saviesa respectuosa amb el que cadascú ha dit, i perllonguen la narració en el nivell d'una experiència acumulada i propera. *El fil de la vida* serà llegit com a llibre de tauleta de nit o com a llibre d'una tarda tranquil·la d'estiu, perquè em sembla un llibre per a tots els moments de crisi i de dificultat, però també pels moments oberts a la pau i a l'esperança relligada amb el Transcendent.

Voldria acabar fent per darrera vegada un paral·lelisme amb les dues obres de Prat: ambdues són necessàries. La tesi ho era per a conèixer amb precisió els universitaris dels anys setanta, d'una manera no-ideològica, desmitificada. Ara, tenim un recull de narracions entrançables, reals, d'una profunditat religiosa admirable: «No entenc res. Però em fio de Vós i us estimo», diu un dels protagonistes dels relats; ho diu com un aforisme de teologia apofàtica recolzada en l'amor.

Finalment, us quedarà clara la meva insistent, gairabé extemporànea, evocació de *Fe i Universitat, avui*. És el que anomenava el «verí» en la cua de la meva presentació. Abans de la jubilació, Ramon Prat, l'autor del llibre, i Francesc Pardo, el director del CEP, saben que jo jugava amb fervor per tal que la Facultat de Teologia de Catalunya tingués un Departament de Pastoral. És per això que vindico aquí les dues fases excel·lents representades pels dos llibres de Ramon Prat: la fase

acadèmica haurà de tenir el seu lloc d'invertigació en el previsible i futur Departament de Pastoral. Investigació rigorosa —fenomenològica— sobre el nostre jovent, sobre les condicions socio-religioses del nostre viure, etc. La fase de lectura profunda pero no pas acadèmica, com la que brinda *El Fil de la Vida*, per a aquells que sens dubte es beneficiaran de l'existència del desitjat Departament de Pastoral. Si *El Fil de la Vida* porta esperança i pau a molta gent, serà la recompensa merescuda pel seu Autor, que creu en l'Esperit Sant i Transcendent, que és donat al nostre esperit, que el guareix, l'eleva i arriba a ser el nucli més íntim que centra del tot la persona humana constituïda pel nostre esperit, per l'ànima i pel cos, com ho diu 1 Tes 5, 23. Que inaugura així una antropologia tripartita que encara avui ens ha de mostrar tota la seva riquesa.

Josep M. Rovira Belloso

Es tiempo de pensar en Dios.

KARL LEHMANN. CONVERSACIONES CON JÜRGEN HOEREN.

Barcelona: Herder, 2002, 192 pàgines. 12,90 euros.

El llibre és una extensa entrevista amb el president de la Conferència Episcopal d'Alemanya, Karl Lehmann, que a més de la màxima responsabilitat de l'episcopat alemany ha estat i segueix estant compromès amb moltes altres institucions i organismes romans, com la Congregació per a la Doctrina de la Fe o la Comissió Teològica Internacional de la Santa Seu. Tot partint de l'evidència que estem vivint una època de canvis vertiginosos, les converses que condueix Jürgen Hoeren s'orienten a debatre el futur de l'Església i de la religió, i a escatir si hi ha alguna postura ideològica capaç de resistir el remolí en què vivim. Hoeren i Lehmann aborden també temes d'actualitat com el paper de les dones a l'Església o les fronteres de la investigació biològica. El llibre pot resultar

d'interès per a teòlegs o estudiants de teologia, i també per als no iniciats en aquestes matèries que sentin interès per conèixer una mirada de més profunditat sobre les realitats actuals i sobre la seva relació amb la religió i, especialment, el cristianisme.

La teologia monàstica.

RÉGINALD GRÉGOIRE.

Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Col·lecció El Gra de Blat. Barcelona, 2001, 95 pàgines.

L'historiador benedictí Réginald Grégoire ens ofereix amb aquest volum

una excel·lent introducció a la teologia monàstica, ben documentada i amb un to proper que en facilita l'interès i la comprensió. Amb encertades cites i il·lustracions dels diferents períodes, Grégoire no només repassa allò que els monjos han aportat a la interpretació de la revelació, sinó que gosa preguntar-se si “la teologia monàstica d'avui, expressió particular de la missió universal, serà capaç de superar les seves precedents encarnacions per acollir un renovat to profètic i crític”. Cap al final del volumet –a penes noranta pàgines– trobem una bibliografia que permetrà aprofundir en allò només apuntat per l'autor a tots aquells lectors que s'hi sentin atrets.